

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Bir kitap dünyadan daha büyüktür

Kararsız Okur:
Salgınlara edebi bir bakış

Betül Özel Çiçek: Pandeminin
ortasındaki çiçek ya da Margaret Atwood

H. İbrahim İzgi:
Karantina günleri sanatla iyileşir mi?

Doğukan İşler:
Manguel'in efsanevi yaratıkları

Feridun Emecen:
Kentlerin tarihi yeniden yazılmalı

GÜLENAY BÖREKÇİ

Cervantes'ten Flaubert'e

DÜNYANIN EN BÜYÜK 10 ROMANCISI KİM?

CEM SANCAR

BAK ÇEKİRGE

SOSYAL MEDYA GÜNLÜKLERİ

TÜM
SEÇKİN
KİTABEVLERİNDE

CEM SANCAR'DAN
YENİ KİTAP

BAK ÇEKİRGE

SOSYAL MEDYA GÜNLÜKLERİ

kopernik

"Türkiye'nin Entelektüel Aklının Buluşma Noktası"

kopernikkitap.com

[f](#) [t](#) [@](#) /kopernikkitap

Yayın Türü: Aylık Yayın Süreli Yayın
 Sayı: 110 - Nisan 2020
 ISSN: 2146-2127

SAHİBİ:
 Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.
 Tüzel Kişi Temsilcisi ve Genel Müdür
Yasemin Gebeş

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Mustafa Akar

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Mehmet Hakan Keleş

EDITOR
Melike Yıldırım

GÖRSEL YÖNETMEN
Mehtap Tunçel

KATKIDA BULUNAN
Yunus Arslan

KAPAK ve SAYFA TASARIMI
Sema Türk

KAPAK İLLÜSTRASYONU
Serkan Yolcu

REKLAM
Nalan Demircioğlu Yavuz
 (0212) 997 00 00 / 1022
 ndemircioğlu@dr.com.tr

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Şefik Çalık

BASIM YERİ
Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.
TEM MEDYA TESİSLERİ
 Güzeltepe Mahallesi 15 Temmuz Şehitler Caddesi
 Alibeyköy 34060 Eyüpsultan, İSTANBUL
 Tel: (0212) 354 39 09
 Matbaa Sertifika No.: 12815

YÖNETİM YERİ:
Turkuvaz Dergi Grubu
 Barbaros Bulvarı, Cam Han, 153,
 34349 Beşiktaş, İstanbul
 Telefon : (0212) 354 30 00

SABİTFİKİR'E NASIL ULAŞIRSINIZ?
 Tüm D&R'lardan 7 TL karşılığında

Bizi takip edin!
www.facebook.com/sabitfikircom
www.twitter.com/SabitFikir
 Ne düşündüğünüzü bilmek istiyoruz,
 editor@sabitfikir.com'a yazın!

© Her hakkı saklıdır.
 Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve
 illüstrasyonları elektronik ortamda da
 dahil olmak üzere çoğaltma hakkını
 Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.'ye aittir.
 Yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

KENDİNE DÖNMEK İSTEYENLER İÇİN BÜTÜN YOLLAR EVE ÇIKAR...

Kişinin kendisi olmaktan vazgeçip başka birisi olmaya karar verdiği o an, modern edebiyata göre bir kahramanlık sergilediği andır. Kişi bu kahramanlığa ulaşmak için evinden çıkıp bir yolculuğa atılır. Yolculuk boyunca başından türlü felaketler geçer. Her felaket, yolun sonunu getirebilmek için aslında bir duraktır. Her durak da, kahramanın yol boyunca erginleşmesini, daha da gelişmesini sağladığı bir deneyimler bütünüdür. Homeros bu yüzden kahramanını adalar ve denizler boyunca dolaştırır. Ondan yüz yıllar sonra Joyce da aynı işe soyunur; fakat bu sefer insanın yolculuğu Dublin sokaklarında geçirdiği bir günle sınırlıdır. İlk çağların bir ömür alan yolculuklarıyla modern insanın bir gün süren erginleşme yolculukları... Fark etmez, ikisinde de amaç yeniden yuvaya dönmektir.

“Eve dön, şarkıya dön, kalbine dön” diyen şair ne kadar da haklı. Bugünlerde her sabah evinden çıkıp bir kahramanlık sergilemek için çalışmaya giden bizler, küresel bir virüs salgını neticesinde yeniden evimize dönmek zorunda kaldık. Bence bunu bir fırsata dönüştürmenin tam zamanıdır. Bu fırsatı da, bir kahramanlık olarak değerlendirmenin... Durup düşünmenin, tefekkür etmenin... Şarkıya kaldığımız yerden başlamanın, kalbimizi tamir etmenin zamanıdır. Hadi gelin bir türküyü da bir arya ezberleyelim. Çocukluğumuzda okuduğumuz, hatırlamamızda yalnızca adı ve kahramanları kalmış bir masalı yeniden çocuklarımıza okuyalım. Bir dua ezberleyelim. Kitaplığımızı düzenleyelim. Bir 19. yüzyıl romanı okuyalım. Günde muhakkak bir şaire yoldaş olalım. Bahçemizi varsa bahçede, yoksa balkonda bir saksıya çiçek ekelim. Gelecekteki yaşamımıza, eski hatalarımızı hatırlatan bir mektup yazıp bir yerlere gömelim. Yıllardır her seyahat ettiğimiz yerde çektiğimiz ve bir daha bakmaya bir türlü fırsat bulamadığımız fotoğraf albümlerimizi gözden geçirelim. Bir klasik bestecinin bestelerini kitap okur gibi dinleyelim. Bir Yunus Emre ilahisi söyleyelim. Mahalledeki evden çıkamayan yaşlılara kitap hediye edelim. Bir derginin sayfaları arasında kaybolalım. Salonlarını dijitalde ziyaretçilere açan büyük müzeleri ev halkıyla birlikte gezelim. Osmanlıca, İngilizce, Fransızca, Almanca lügatten her gün bir kelime ezberleyelim. Ansiklopedi maddeleri arasında hoyratça dolaşalım. Hatırat okuyalım, çünkü hatıratları okumak yaşadığımız günleri anlamanın en kestirme yoludur. Distopyalara ve ütopyalara merak salalım. Çünkü ütopya veya distopya yazarları zengin hayaller peşindeki en gerçekçi yazarlardır, unutmayalım.

İster Homeros'un Odessa'sı ol, ister Ulysses'in Mr. Bloom'u. İster *Tutunamayanlar*'ın Selim Işık'ı, ister Turgut Özben'i. İster *Fatih Harbiye*'nin Neriman'ı... Fark etmez. Her kendine dönüş eylemi, aynı zamanda yuvaya dönmenin ilk adıımıdır. Kendine dönmek isteyen kişi için bütün yollar eve çıkar. Sabitfikir'in bu sayıs da, Kemal Tahir'in izinde dünyanın en büyük romancıları kimlerdir sorusuna cevaplar ararken, aynı zamanda evde kaldığımız şu günler için türlü türlü okuma önerileriyle dopdolu. Bol sağlıklı günlerde iyi okumalar...

İÇİNDEKİLER

06

HABERLER

10

VİTRİNDEKİLER

12

GÜNCEL
Betül Özel Çiçek
Pandeminin Ortasında
Çiçek Açar Mı?

«»

14

ŞAIRİN ŞAIRLERİ
A. Ali Ural
Asaf Hâlet Çelebi:
"Başka Yer" in Şiirlerini
Yazdı

«»

16

DÜNYA ÖYKÜSÜ
KİTAPLIĞI
Necip Tosun
Kalemini Bir Kamera
Gibi Kullanan Usta:
Hemingway

«»

18

TERS KARGA
Orkun Galolar
Yalnız Ölümüm Dimi,
Böyle Sessiz Sessiz

«»

20

GÜNCEL
Doğukan İşler
"Gerçek" Dostlarımız:
Efsanevi Yaratıklar

«»

22

POLİSİYE
Harun Candan
Genç Lionel'in Acıları:
Öksüz Brooklyn

«»

24

GÜNCEL
Cem Tunçer
Ülkesiz ve Zamansız
Bir Adam

«»

26

GÜNCEL
Yavuz Türk
Mim Kemal Öke'den
Efsanevi Bir Karakterin
Romanı: Biat

«»

28

GÖRÜŞ GÜNÜ
Selahattin Yusuf
Dakika ve Skor İçin
Bağlanıyoruz

«»

DOSYA 30

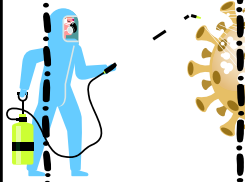
Gülenay Börekçi
CERVANTES'TEN
FLAUBERT'E
DÜNYANIN EN BÜYÜK
10 ROMANCISI KİM?

34

KARARSIZ OKUR

36

MÜMKÜN
EVRENLER
Murat k. Murat
Dört Duvar Arasından
Büyülü Diyarlara

«»

38

GÜNCEL
Fatih Baha Aydın
Mavinin Tek
Bir Tonu

«»

40

KİTAPLARDAN NE
ÖĞRENDİM
Güzide Ertürk
"Kelimelerle İlişkimizin
Sonu Gelmez Bir
Çeşitliliği Var"

«»

42

KİTAPLIKTAKİ
NESNELER
Kaan Burak Şen
Meşguliyeti Alınmış
İnsan

«»

44

SORUŞTURMA
Evde Kaldık, Ne
Okuyalım?

«»

46

HUZUR KAÇIRAN
KİTAPLAR
Güven Adıgüzel
Bereket Denizi'nde
Bir Samuray: Yukio
Mişima

«»

48

ÇOCUK
M. Sarp Keskin
Maceracı Genç
Okurlara İki Yeni Dizi

«»

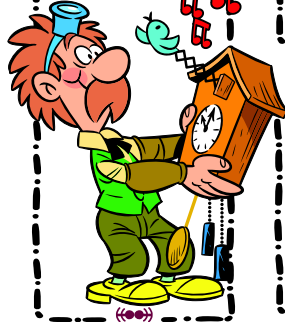
50

SİNEMA
Bilal Sert
İyi Romanlar Kötü
Filmler

«»

52

KİPAT
Salih Zengin
Mardin'den Madrid'e
Tuhaf Bir Masal

«»

54

RÖPORTAJ
Mehmet Hakan
Kekeç
Feridun Emecen:
Karadeniz
Yerleşimlerini Tabiat
Biçimlendirir

«»

56

ADIM ADIM
YAZILAR
H.İbrahim İzgi
Kitap: En Uygun
Sosyal Mesafe

«»

58

ÖNDE(N)
GİDENLER
Nurullah Koltaş
Toshihiko Izutsu'nun
Anlamaya Çalıştığı
"İşaret"ler

«»

60

GÜNCEL
Ömer Yalçınova
George Eliot'a Göre
Kadın Olmak

«»

62

Selahattin Demirci
Günümüz Diliyle Dede
Korkut

«»

64

GÜNCEL
Funda Özsoy E.
Çocukluğuna Borçlu
Olanlara

«»

66

KAVRAM ATÖLYESİ
Suavi Kemal
Yazgıç
Eleştiri Bir Nedir?

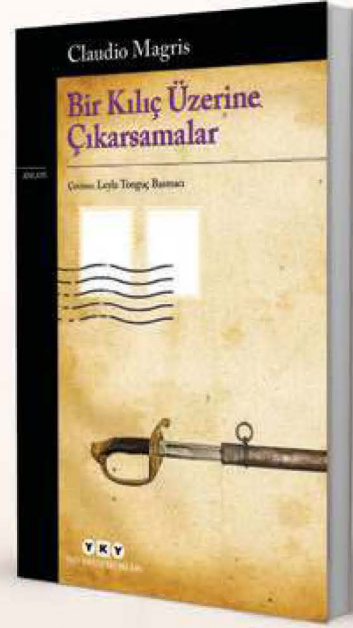
«»

Claudio Magris edebiyat ile hayatın ortak sorusuna karşılık veriyor: Bir kişi veya olay hakkında nasıl emin olabiliriz?

Naziler partizanlara karşı savaşmaları şartıyla Don Kazaklarına İtalya'nın kuzeydoğusunda bağımsız bir yurt vaat etmişti. Peki sonrasında ne oldu? *Bir Kılıç Üzerine Çıkarsamalar*, Don Kazaklarının gizemli generali Krasnov'un ölümünü araştıran bir İtalyan rahibin tarih, hafıza, yaşamöyküsü üzerinden gerçeklikle kurduğu felsefi ilişkinin romanı.

Çağdaş Avrupa edebiyatının yaşayan en büyük isimlerinden Claudio Magris'ten gerçek ile kurmacanın sınırlarının belirsizleştiği ve hakikatin sözcüklerle inşa edildiği bir anlatı.

Bir Kılıç Üzerine Çıkarsamalar
Claudio Magris
Çeviren: Leyla Tonguç Basmacı
Anlatı, 64 s.

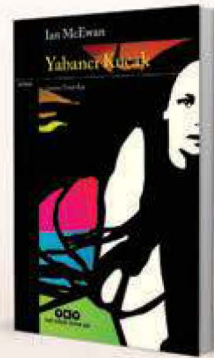
YKY'DE YENİ KİTAPLAR

Hayal Otel
B. Nihan Eren
Öykü, 92 s.

Notlar ve Karşı-notlar
Eugène Ionesco
Çeviren: Hanife Güven
Yazılar, 272 s.

Yabancı Kucak
Ian McEwan
Çeviren: Pınar Kür
Roman, 112 s.

NOBEL ÖDÜLLÜ AZİZ SANCAR'IN MARDİN'DEKİ EVİ MÜZE OLUYOR

Nobel ödüllü bilim insanı Prof. Dr. Aziz Sancar'ın doğduğu ve doktorluk yaptığı sırada yaşadığı Mardin'in Savur ilçesindeki evi müzeye dönüştürülüyor. 3 katlı 36 odalı tarihi konağın sıva, boya, kapı, pençe doğramalarının tadilatı, gereken yerlerin yenilenmesi, mekânların elektrik ve sıhhi tesisat aksamalarının onarılması, tavan ve zemin döşemesinin yenilenmesi, çatı yalıtımı için gerekli çalışmalar yapılıyor. Müze tamamlandığında Prof. Dr. Aziz Sancar'a ait oda, çalışma odası olarak tasarlanıp, günümüze kadar yer aldığı bilimsel çalışmalar, çalıştaylar, Nobel ödüllü görsel olarak sergilenecek. Yine müzede Sancar'ın ödül almasını sağlayan hücrelerin hasar gören DNA'ları nasıl onardığını ve genetik bilgisini koruduğunu haritalandıran araştırmalar ve 2015 yılında Nobel ödülünü almasını sağlayan çalışmaların süreciyle ilgili görseller dijital olarak izlenebilecek.

TÜRK DÜNYASI DERGİSİ 'YUNUS EMRE' TEMALI YAYINLANDI

Yunus Emre Enstitüsü'nün Türk dünyası coğrafyasına yönelik hazırladığı Türk Dünyası Dergisi, Türkiye ve Yunus Emre temasına yer verdi. Türk halklarının kültürel özelliklerini birbirine tanıtmak, dil ve kültürler arasındaki ortaklıkların farkındalığını artırmak ve yeni nesillere bu bilinci aktarmak amacıyla yayın hayatına başlayan Türk Dünyası Dergisi, enstitünün süreli yayınları arasında akademik alanda ilk olma özelliği taşıyor. Türk dünyasına ait ortak unsurların yer aldığı ve 10 farklı çağdaş Türk yazı dilinde (Azerbaycan, Başkurt, Kazak, Kırgız, Kırım, Özbek, Tatar, Türk, Türkmen, Uygur) yayın hayatını sürdüren derginin ikinci sayısında, Yunus Emre Enstitüsü'nün ismine ithafen edebiyat köşesinde mutasavvıf şair Yunus Emre'nin hayatına ve ilahilerine, gezi ve tanıtım köşesinde hem Yunus Emre'nin türbesinin bulunduğu hem de 2013 yılında Türk Dünyası Kültür Başkenti olan Eskişehir'e yer verildi.

EVDE VAKİT GEÇİRİRKEN GEZİLEBİLECEK 12 SANAL MÜZE

Tüm dünyayı tehdit eden koronavirüs salgını sosyal mesafe altında yaşamamızı zorunlu kılıyor. Evde vakit geçirmenin virüsün yaygınlaşması önündeki tek engel olduğu konusunda bilim adamları hemfikir. Sürekli evde kalmanın getirdiği ruhsal sıkıntı için de herkes kendince çözümler getiriyor. Bu süreçte sanal müze turları farklı bir vakit geçirme alternatifi olabilir. Google Arts&Culture ile dünya çapında 500'den fazla müze ve galeriye çevrimiçi olarak ulaşmak mümkün. Koleksiyon Londra'daki British Museum, Amsterdam'daki Van Gogh Müzesi, New York City'deki Guggenheim, Washington'daki Ulusal Sanat Galerisi, Paris'teki Musée D'Orsay Müzesi, Floransa'daki Uffizi Galerisi, Berlin'deki Pergamon Müzesi ve daha pek çok sanat, tarih ve bilim hakkında bilgi edinebileceğiniz yüzlerce sanat merkezi içeriyor.

AKİF'İN MASKİ İLK KEZ SERGİLENİYOR

İstiklal Marşı'nın kabul edilmesinin yıldönümü dolayısıyla millî şairimiz Mehmet Akif Ersoy'un özel eşyaları Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi'ndeki bir sergiyle ziyarete açıldı. Şairin pek çok özel eşyasının yer aldığı sergide en büyük ilgiyi İstiklal Şairi'nin ölümünün hemen ardından çıkarılan maski gördü. Heykeltıraş Ratip Aşır Acudoğlu tarafından şairin vefat ettiği 1936'da alçıyla alınan yüzünün kalıbı 85 yıl sonra ilk defa sergilendi. Sergide ayrıca Mehmet Akif'in Tacet-tin Dergâhı'nda kaldığı sırada kullandığı eşyalar, hayatının çeşitli dönemine ait fotoğraflar, Safahat'ın ilk baskıları, tespihi, gözlüğü, "Longines" marka saati, 30 Ağustos Zaferi'nin anısına TBMM tarafından verilen tüfeği de yer alıyor. Şairin İstiklal Marşı'nı yazdığı günlere şahitlik eden eşyalar da serginin dikkat çeken parçaları arasında bulunuyor. Sergide yine, Ersoy'un "Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım. Hangi çılgın bana zincir vuracakmış şaşarım" dizelerini, aydınlığında yazdığı gaz lambası, çayını demlediği semaver, dergahı ısıttığı ocak, sabunluğu, ibriği, Kur'an-ı Kerim okuduğu rahle yer alıyor.

KRALİYET OPERASI ARŞİVİNİ ÜCRETSİZ ERIŞİME AÇTI

Londra'da bulunan Royal Opera House (Kraliyet Operası), koronavirüs salgını nedeniyle evde bulunanlar için arşivinde bulunan opera ve bale gösterilerinin kayıtlarını ücretsiz olarak erişime açtığını duyurdu. Kraliyet Operası'nın ücretsiz olarak erişime açtığı şu an için 14 gösteri var. Yeni gösteriler de ilerleyen günlerde programa eklenecek. Kraliyet Operası'nın sistemine ücretsiz olarak üye olduktan sonra şu ana kadar yayımlanan tüm içeriklere 30 gün boyunca ücretsiz erişim sağlanabiliyor. Şimdilik erişime açılan gösteriler arasında Acis ve Galatea, Cösi fan tutte ve Metamorfoz.

PERA MÜZESİ DE ÜCRETSİZ ERIŞİMDE

Pera Müzesi ve İstanbul Araştırmaları Enstitüsü (İAE), yeni tip koronavirüs (Kovid-19) salgınının yayılmasını önlemek amacıyla sergilerini Google Arts & Culture'da erişime açtı. Sanatseverler, Google Arts & Culture platformu üzerinden, Suna ve İnan Kırac Vakfı koleksiyonundaki eserleri ve İstanbul kent kültürünü mercek altına alan sıra dışı sergileri en ince ayrıntısına kadar inceleyip, 360 derecelik görüntülerle "Kesişen Dünyalar: Elçiler ve Ressamlar" ve "Osman Hamdi Bey" sergilerinde sanal tura çıkabilecek. Pera Müzesi, koleksiyon sergileri "İmparatorluktan Portreler", "Düşlerin Kenti: İstanbul" ve "Kahve Molası"nın yanı sıra, graffiti üzerine dünyadaki en kapsamlı sergilerden biri olan "Duvarların Dili" ile, çocukların Pera Öğrenme Atölyeleri'nde ürettiği renkli çalışmaları bir araya getiren "Yaz Yaz Yaz" adlı sergilerini de dijital ortamda ziyarete sunuyor. "Düşlerin Kenti: İstanbul" sergisinde ise, 17. yüzyıldan 20. yüzyıl başlarına Osmanlı'da gündelik yaşam ve İstanbul manzaralarını izleyiciye sunulurken, üç ana bölüm olarak kurgulanan sergide, ev ve özel mekanlardaki yaşantıdan, kentsel alana ve oradan da İstanbul'un genel görünümüne ulaşılabilir.

Their lawless years are behind them.
Their child-rearing years lay ahead...

RAISING ARIZONA
A comedy beyond belief.

KARANTİNADA FİLM KEYFİ İÇİN

Karantina günlerinde hemen herkes vaktini daha verimli ve eğlenceli aktivitelere ayırmaya çalışıyor. Pek çok yazar kitap önerilerinde bulunuyor. Independent gazetesinin sinema yazarları Helen O'Hara ve Patrick Smith, karantina günleri için okuyucularına film önerisinde bulundu. Listede yer alan filmlerden bazıları şöyle:

- Avengers
- The Shining
- The Royal Tenenbaums
- Rear Window
- The Apartment
- Paris, Texas
- Before Midnight
- Casablanca
- Hannah and Her Sisters
- Raising Arizona
- When Harry Met Sally

SHAKESPEARE GLOBE TİYATROSU BAZI OYUNLARI ÜCRETSİZ ERİŞİME SUNDU

Dünyanın en meşhur tiyatrolarından biri olan ve 1599 yılında kurulan Shakespeare Globe Tiyatrosu, salgın nedeniyle evde bulunanlar için arşivindeki bazı oyunları ücretsiz olarak erişime açtı. Salgın nedeniyle tüm etkinlikleri iptal olan Globe Tiyatrosu'nun ücretsiz olarak paylaştığı eserler arasında Shakespeare'in 10 yıldır devam eden oyunları *On İkinci Gece*, *Venedik Taciri*, *Bir Yaz Gecesi Rüyası* ile *Romeo ve Juliet*'in prova ve sahne arkası görüntüleri de yer alıyor.

CAMBRIDGE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ ÇEVİRİMİÇİ HİZMETE BAŞLADI

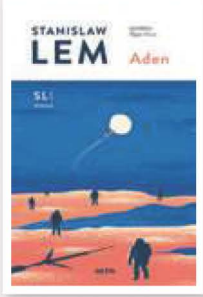
İngiltere Cambridge Üniversitesi Kütüphanesi, ders kitaplarını, koronavirus salgını nedeniyle evinde olanlar için ücretsiz olarak tüm dünyaya açtı. İnternet üzerinden ücretsiz şekilde eğitim alınabilen kütüphanede, sesli, videolu ve metin olarak sunulan içerikler arasında edebiyattan sanata, işletmeden felsefeye birçok alanda ders var. İçerikler indirilemiyor fakat çevrimiçi olarak girilip istenilen dersler seçildikten sonra eğitime geçilebiliyor.

ONLINE KİTAP SİPARİŞLERİ YÜZDE 50 ARTTI

Türkiye'de yeni tip koronavirüs (Kovid-19) vakalarının artmasının ardından "Evde Kal" kampanyalarının etkisiyle cadde-ler, sokaklar ve toplu alanlar boşaldı. Zorunlu ev izolasyonu pek çoğumuz için yeni kitaplarla buluşma anlamı taşıyor. Kitap severler bu süreçte online alışverişe yöneldiler. Karantınanın başladığı günden beri online kitap siparişlerinde yüzde 50'lik artış yaşandı. Sektör temsilcileri kitap siparişlerindeki söz konusu artışın katlanarak devam edeceğini öngörüyor.

ALFA

KLASİKTEN MODERNE,
HER KİTAP YENİ BİR HİKÂYE!

EDEBİYAT

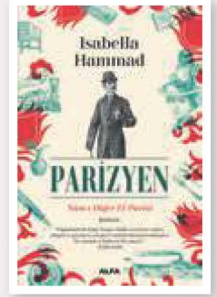
EDEBİYAT

EDEBİYAT

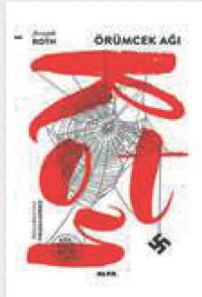
EDEBİYAT

EDEBİYAT

EDEBİYAT

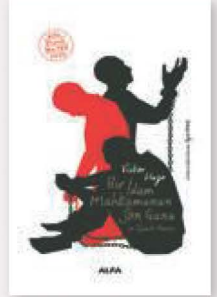
KLASİK

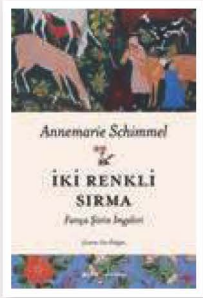
KLASİK

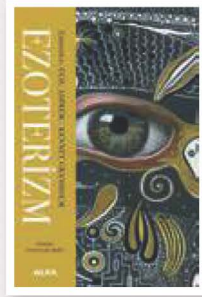
KLASİK

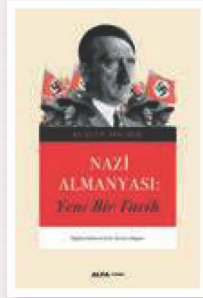
KLASİK

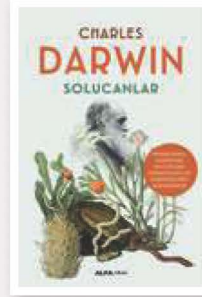
ARAŞTIRMA

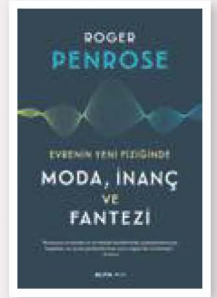
ARAŞTIRMA

TARİH

BİLİM

BİLİM

Klasik dönem Osmanlı tarihi başta olmak üzere birçok önemli araştırma ve çalışmaya imza atan Prof. Dr. Feridun M. Emecen'in Karadeniz kıyılarını konu edinen yazıları, büyük bir titizlikle hazırlanan bu eserinde bir araya geliyor. İlk Çağ'dan bu yana tarih sahnesinde önemli bir yeri olan Karadeniz coğrafyasına odaklanan bu kitap, tarihî süreç içerisinde Karadeniz kıyı kentlerinin nasıl bir sosyal, kültürel ve ekonomik gelişim izlediğini ele alıyor. *Karadeniz Kıyı Kentleri Tarihi* akademik bir çalışma olmanın ötesinde, ülkemizin tarihine meraklı olan herkesin başvurabileceği bir kılavuz niteliğinde.

KARADENİZ KIYI KENTLERİ TARİHİ

Feridun M. Emecen
TURKUVAZ KİTAP

TÜRK EDEBİYATINDA KAFKA ETKİSİ

Süreyya İlkılıç
İZ YAYINCILIK

Franz Kafka hiç şüphesiz dünyada Almanca yazılmış edebiyat içinde en çok okunan ve aynı zamanda en farklı şekillerde yorumlanan yazarlardan birisidir. Kafka'nın eserleri oldukça erken dönemde farklı dillere çevrilerek uluslararası büyük bir yankı buldu. Kafka'nın eserlerinin Türkçeye çevrilme çalışmaları 1950'li yıllarda başladı. Bu çeviriler aynı zamanda hem modern Türk edebiyatının hem de entelektüel dünyanın gelişimini devamlı etkiledi. *Türk Edebiyatında Kafka Etkisi*, Kafka'nın eserlerinin Türk edebiyatına ve edebiyat bilimine olan etkisini araştırıyor. Arka planda ülkenin tarihi, kültürel, toplumsal ve siyasi gelişmelerini de dikkate alıyor.

Bayan Caliban ile toplumsal cinsiyet rolleri, aşk, cinsellik ve kıskançlık gibi konuları kendine has gerçeküstü bir atmosferde bir araya getiren Rachel Ingalls, ilk kez Türkçede. Dorothy, ev işlerinin tekdüze akışı ve evliliğindeki eşitsizliğin yıkıcılığı içinde yuvarlanıp gitmektedir. Bir akşam yine yemek hazırlamak için mutfığa girdiğinde, denek olarak kullanılmak üzere hapsedildiği enstitüden kaçan Larry isimli devasa bir yaratıkla karşılaşır. Bu karşılaşma ile birlikte hayatları birdenbire yön değiştirir.

BAYAN CALIBAN

Rachel Ingalls
CEV: Özge Çağlar Aksoy
JAGUAR KİTAP

KİMSEDEN BANA İNANMASINI BEKLEMİYORUM

Juan Pablo Villalobos
CEV: Beyza Fırat
PROFİL KİTAP

Juan Pablo adlı Meksikalı bir öğrenci, karşılaştırmalı edebiyat doktorası yapmak için sevgilisi Valentina ile birlikte Barselona'ya uçmak üzereyken, birdenbire, "üstün" ticari zekâyâ sahip "girişimci" kuzeninin kolay yoldan köşeyi dönme planına dâhil olur. Plan yolunda gitmiyor olacak ki kuzeni bir narko trafik suç örgütü tarafından kaçırlır. Gangsterler, müthiş "ikna yetenekleri" ile Juan Pablo'nun onlar için çalışması gerektiğini söylerler. Görevi mi? Yolsuzluk yapan bir politikacının kızını, Laia'yı, kendisine âşık etmek...

Ölümünden kaçmakla ölüme kaçmak arasındaki çizginin silikleştiği bir romanı tutuyorsunuz elinizde. *Çıkış Kitabı*, Gürcistan'ın Abhazya bölgesinde, 1990'ların başında Gürcülere uygulanan etnik temizlikle sonuçlanan savaşta, bu savaşın ortasında kalan, yerini yurdunu terk edemeyen insanların hikâyesine odaklanıyor. İaki Kabe, okuru, küçük bir çocukken kendisinin de içinden geçtiği bu savaşın ortasına sürüklüyor, evleri bombalanan, aç biilaç dolanan ve ölümlerini toprağa veremeyen insanlarla karşı karşıya getiriyor.

ÇIKIŞ KİTABI

İaki Kaber

CEV: Parna-Beka Çilaşvili

DEDALUS

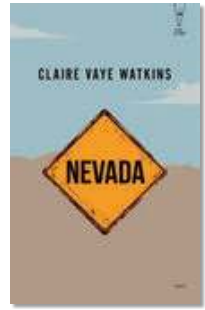

NEVADA

Claire Vaye Watkins

CEV: Zeynep Baransel

YÜZ KİTAP

Amerikalı yazar Claire Vaye Watkins *Nevada*'da kahramanlarının kişisel geçmişiyle bölgenin tarihini iç içe geçirerek Vahşi Batının mitlerini yeniden kuruyor; çölde havai fişek toplayan yaşlı adamlar, hayalet kasabaların zamanla film setlerine dönüştüğü Nevada coğrafyası, kaybolan turistler, Las Vegas'ın ısıltısına kapılan liseli gençler, çöldeki randevuevi sakinleri, hepsi bu mitin bir parçası haline geliyor.

Modern düşüncenin klasiklerinden biri olarak, okumaya ve yazmaya odaklanmış bir kitap bu. Okumanın yazmak, yani "zeyil" yapmak olduğunu kabul eden Jacques Derrida'nın 1959-1966 arasındaki özgün okumalarından oluşuyor: Rousset, Foucault ve Descartes, Jabes, Levinas, Artaud, Freud, Bataille ve Levi Strauss hakkındaki denemelerinden. Bu yazılar bir yandan modern düşüncenin gelenekten kopmayı amaçlamış akımlarının nasıl geleneksel veçheler taşıdığını gösteriyor. Bir yandan da metafizik düşüncenin "yazı"yı nasıl ve neden dil tasavvurunun dışında bıraktığı, bu dışlamanın metafizik için kurucu bir işlem olduğu üstünde duruyor.

YAZI VE FARK

Jacques Derrida

CEV: P. Burcu Yalın

METİS YAYINCILIK

PIYANGO VE DİĞER ÖYKÜLER

Shirley Jackson

CEV: Berrak Göçer

SİREN YAYINLARI

Shirley Jackson, modern edebiyat tarihine geçmiş en iyi öykülerden biri olarak anılan *Piyango*'yu çoğunlukla kadın kahramanlara, gündelik yaşamda üzerinde pek durulmayan gerginlik ve teslimiyet anlarına odaklanan öyküleriyle bir araya getiriyor. Bu birbirinden ayrı ve yine de birbiriyle bağlı öykülerde insanın üzerine üzerine gelen duvarlar, fırlatılan taşlar, harcanmış rüyalar var ama bunların hiçbiri, insanların içinde yatan karanlıklar kadar ürkütücü, onlar kadar düşündürücü görünmüyor.

PANDEMİNİN ORTASINDA ÇİÇEK AÇAR MI?

Margaret Atwood'un, 11 Eylül sonrasında yaşadığı dehşetin etkisinden henüz çıkmamışken yazdığı ve 2003 yılında yayınlanan *Antilop ve Flurya* romanı, bugünlerde yakından tanık olduğumuz üzere insanın yıkıcı gücü ile yapıcı gücünün nasıl da iç içe olgular olduğu gerçeğini yüzümüze vuruyor.

"Gereken tek şey," dedi Flurya, "tek bir neslin yok edilmesi. Herhangi bir şeyin tek neslinin. Böceklerin, ağaçların, mikropların, bilim adamlarının, Fransızca konuşanların, herhangi bir şeyin. Önceki ve sonraki nesil arasındaki bağlantıyı koparırsan oyunu sonsuza kadar bitirirsin."

Antilop ve Flurya

Edebiyat; kaçak dövüşe, kaytarmaya, yüzleşmemeye müsaade etmez. Sizi kulağınızdan veya burnunuzdan tuttuğu gibi çeke çeke saklandığınızın hakikatin karşısına çıkarır. Bunu bazen şakayla ve neşeyle yapma alicenaplığını gösterse de bazen tekinsizlik hissini damarlarınıza dek hissettirerek yapar. Şimdilerde, 1985 yılında kaleme aldığı *Damızlık Kızın Öyküsü* kitabı ile tabiri caizse yeniden meşhur olan Margaret Atwood da böyle çetin yüzleşmelerin ve tedirgin edici eserlerin yazarı. Romanlarının ve hikayelerinin birçoğu bilim-kurgu sayılabilecek olsa bile böyle kategorize edilmeyi reddeden ve "spekülatif kurgu" yazdığını ifade eden Atwood'un kaleme aldığı birçok eser, okuyucuyu okurken de sonrasında da bir türlü rahat bırakmaz.

Margaret Atwood'un, 11 Eylül sonrasında yaşadığı dehşetin etkisinden henüz çıkmamışken yazdığı ve 2003 yılında yayınlanan *Antilop ve Flurya* romanı, bugünlerde yakından tanık olduğumuz üzere insanın yıkıcı gücü ile yapıcı gücünün nasıl da iç içe olgular olduğu gerçeğini yüzümüze vuruyor. Atwood'un bahsettiğimiz üslubu bu romanda da kendini gösteriyor ve okuyucuyu zaman zaman kitabı elinden bir kenara bıraktıracak kadar derin bir tedirginlik hissi ile yolluyor.

Uzak olmayan bir gelecek

Bu tedirginlik hissini başlıca sebebi, romanın anlatıcısı ve -görünen o ki- bir virüs salgını tüm dünya insanlarını yok ettikten sonra dünya üzerinde sağ kalmış tek insan olan Jimmy'nin iç konuşmaları değil elbet. Hatta, insanlığın bir virüs salgını ile son bulması ve romanda bu pandemik ile başarısız ve canhıraş mücadelenin tüm aşamalarının acımasız bir gerçeklikle anlatılması da değil. Roman, kendisine daha sonra Flurya takma ismini verecek Glenn'in yukarıda alıntılanan cümlesi üstünde dönüyor. Tek bir nesil yeter diyor Flurya, tek bir nesli yok etmek yeter, insanlık denen hayal kırıklığından kurtulmak için.

Çok da uzak olmayan bir gelecekte, ülkelerin ve hükümetlerin, güç ve etkilerini açıkça göstermekten artık çekinmeyen, kendilerine ait kolluk kuvvetleri olan büyük şirketlerce yönetildiği bir zamanda geçiyor roman. Bu büyük şirketler, ana merkezlerinin, araştırma enstitülerinin bulunduğu ve çalışanları ile ailelerinin yaşadığı, büyük, kapalı, ileri seviyede korunaklı, refah içindeki sitelerde konuşlanmışken insanların çoğu -ve tabii bu şirketlerin de müşterilerinin çoğu- dışardaki dünyada giderek kötüleşen çevre koşullarına karşı yaşam mücadelesi vermektedir. Şirketlerin yönettiği bu dünyada bütün bilimsel gelişmeler ve teknoloji artık alenen şirketlere aittir ve kapitalist gelişmenin, halkı uyuşturmanın hizmetindedir. Yani her şey haliyle satış odaklıdır ve kaynakların da ekolojik dengeyi da gittikçe artan bir hızla yok edilmesine sesini çıkartacak pek az insan kalmıştır. İnsanların zaafalarını sürekli suistimal ederek onları daha fazla satın almaya iten sentetik ürünler üreten bu şirket devletlerin üretimlerinin ana kalemleri ise güzellik ve sağlıktır.

Bütün kötülükler olağanlaşır

Atwood'un resmettiği dünyadaki sistemde iyiye doğruya güzelce dair bir nüve bulmak çok zor olmasına rağmen, şirketlerin üretimlerini güzellik ve sağlık odaklı yapmasının ironisi gözden kaçmaz kaçmamasına ama Atwood, okuyucusunu bu kadarla bırakmaz: Açımasız, güce dayalı, içinde yaşanması zor ve yapılanların tahammül sınırlarını zorladığı bir teknokrasiyi anlatır. Gen teknolojisinin ilerlemesi ile insan dokuları verilerek insanlara organ üretilmesi için tarla gibi kullanılan domuzlar, insanlara istedikleri renkte ve şekilde gür ve sık saçlar üretmek için yünlerinin geni değiştirilmiş koyunlar, çocukların eğlenmesi ve ev içinde kaybolduklarında kolay bulunmaları için neon yeşiline dönüştürülmüş tavşanlar gibi gelişmeler bir yanda; devamlı izlenen ve izleyen bir dünyada görülebilmek için yapılan ve ratingi yükseltmek için dehşeti, şiddeti gittikçe artan gösteriler, bio-terörizm tehditleri diğer yanda, insana kaçacak yer bırakmaz. Bu yarı-distopik teknokraside insanlığa dair iyi ve doğru adına ne varsa hepsinin hızla tükenişini ve bütün bu kötülüklerin olağanlığını izler, romanda anlatılan insanlığın sonunun, aslında virüsün baş göstermesinden çok önce geldiğini görürüz.

Virüs salgınının sebebi kitabın sonuna dek kendini belli etmezken, romanın anlatıcısı Jimmy'nin çobanlığını yaptığı yeni bir tür insanı yaratık kabilesinden de bahsetmek gerekir. Jimmy'nin çocukluk arkadaşı ve sonrasında patronu genetik mühendislik dahisi Flurya tarafından sentezlenmiş bu yeni insanı grubu, belli ki insanlıktan sonra gelecek insanlar olarak dizayn edilmişlerdir. Doğanın ve insanların tüm üstün özelliklerini alıp insanın rekabete ve hırsla dayalı özelliklerinin çıkartılması ile oluşan bu deney-insanlar, Cennet Bahçesi'ni andırır korunaklı alanlarından, insanlardan temizlenmek suretiyle masumiyetlerine hazır hale getirilmiş dünyaya Jimmy önderliğinde salınırlar. Burada Atwood'un ironisi yine göze çarpar, kıyamet sonrası dünyada kanlı ve çürümüş zombiler değil; genetikleri ile oynanmış, ölüm hisleri olmadığı için öleceklerinden bihaber (yani sonsuza dek yaşayan), estetik olarak komik sayılacak derecede mükemmel canlılar dolaşır.

Dünya üzerindeki tek insan olduğunu düşünen ve korunaklı alanından bütün dünyanın nasıl pandemiye yenik düştüğünü izlemek zorunda kalan Jimmy, roman boyunca yarı meczup şekilde "Hangisinin daha kötü olduğunu bilmiyordu; bir daha elde edemeyeceği geçmiş mi, eğer fazla berrak bir şekilde bakarsa onu yok edecek şimdi mi? Ve, tabii ki bir de gelecek vardı. Vertigonun ta kendisi." Jimmy'nin ruh hali aslında pandemi öncesi umutsuz insanlığın çaresizliğini de yansıtmaktadır. Romanın sonunda baş gösteren beklenmedik olay ise Jimmy'yi yine bir ahlaki ikileme bırakır.

Bir uyarı rehberi gibi okunabilir

Antilop ve Flurya tek başına rahatlıkla okunur bir kitap olmakla beraber devamı olan *Tufan Zamanı* (2009) ve *DelliAddem* (2013) ile Margaret Atwood anlattığı dünyanın sonu hakkındaki "spekülasyon"larını tamamlar. *Tufan Zamanı*, *Antilop ve Flurya*'da anlatılan olaylara, sitelerin dışındaki avamların dünyasından, özellikle de *Tanrının Bahçıvanları* denilen çevreci bir grubun perspektifinden bakar. Bu grup binaların çatılarında kendilerine bahçeler yapmakta ve gelmesini bekledikleri "şusuz tufan" için hazırlanmaktadır.

Nitekim, bir önceki romanda bahsedilen virüs salgını tüm dünyayı sardığında, bekledikleri tufanı da bulmuş olurlar. DelliAddem hayatta kalanların tufandan sonraki dünyaya uyum sağlama çabalarını anlatmaya devam eder.

Bu kitap basıldığı sene çevreci gruplar tarafından büyük rağbet görür ve Atwood'dan kitap tanıtımı için gittiği dünya şehirlerinde kitabın içindeki *Tanrının Bahçıvanları*'na ait ilahileri okuması istenir, bunun için törenler düzenlenir.

Kitaplara yönelik ilginin sadece geçici heves olmadığı aşikar. *Antilop ve Flurya*'yı özellikle de şu günlerde bir uyarı rehberi gibi okumamak zor. Kendisini uzun ve güçlü görünen yapıları ve aşılmaz gözükten teknolojilere hapseden, doğaya ve çevresine -dolayısıyla aslında kendisine de- gereken saygıyı gösteremeyen insanlığı ve çıkmazlarını anlatan kitaplarda ki en dikkat çekici husus şu sanırım: İnsanlık yok olurken dünyanın dönmeye, dönerken güzelliğinden hiçbir şey kaybetmemeye devam etmesi. Atwood, tufanı resmederken bir yandan ağaçları, hayvanları, çiçekleri anlatmayı da sürdürüyor. İnsanlık için kıyamet kopsa dahi çiçekler açmaya devam ediyor. Dünya insanlığa verebileceği en güzel cevabı böylece veriyor. (•••)

ANTİLOP VE FLURYA

Margaret Atwood
ÇEV. Dost Körpe

DOĞAN KİTAP

ASAF HÂLET ÇELEBİ: "BAŞKA YER"İN ŞİİRLERİNİ YAZDI

Asaf Hâlet Çelebi, ellerini ağzının iki yanına koyup seslenen bir şairdi. Kâh "ferhâad" diye bağıırıyordu dağlarda, kâh "nûrusiyâaahhh" diye inliyordu bestelerde. "bahtiyâar" derken sitem vardı sesinde, "mansûuur" derken acı, "dooost" derken umut, "mariyyaaa" derken aşk. Bir kez seslenmeye görsün şair, tabiat dil kesilirdi, dil ve dudak.

Başka yerde nefes aldı hep

Göründüğü yerde olmadığını biliyordu Asaf Hâlet. Nerede olduğunu söylemek ise kolay değildi: "başka yer" deyip su-suyordu. O şifalı sessizlik, sınırları olmayan sisl bir yeri işaret ediyordu. "Başka yer" esrarlı bir varlık alanıydı anıldığında ruhları yatıştıran. Göründüğü yerde olduğunu sananlara hayret ediyordu Çelebi: "bakanlar bana / gövdemi görürler / ben başka yerdeyim"

-Ne görüyorsun?
-Görünmeyeni.

Görünmeyi görebilmek, bir iç varlıktan haberdar olmayı gerektiriyordu. Yunus'un "Bir ben vardır benden içeri," dediği bu "iç"in peşinde tamamladı ömrünü Asaf Hâlet. "Ya senin içinde ne var Ferhâd" sorusuyla yüzleştirebilmek için önce "dağın içinde ne var ki" diye sordu Ferhâd'a. Dağın içinde güm güm öten neydi? Aşk mı ölüm mü? Öyleyse Nakkaş Ferhâd'a köşkleri değil dağları tezyin etmek düşerdi kazmasıyla. Ta ki Şirin kasrında gözyaşlarına boğulsun, "he'nin iki gözü iki çeşme / âaahhh." Dağa düşense şaşır-maktı. Bir başka şiirinde Çelebi'nin, kilim kılığına bürünüp konuşuyordu belki: "şaşarım beni işleyene"²

Ne zaman dudakları kırırdasa "iç" dedi Çelebi. "içimdeki mağarada"³; "içimdeki putları devir"⁴; "ancak bir gün / hayalin gibi seni de / bu ananın içine alıp / kaybolacağım"⁵; "güneş içime vuruyor"⁶; "kapıyı çalsam / içerden ben çıkacağım / içerden çıkacak beni / ne kadar görmek istiyorum"⁷; "bu içimin içinde var."⁸

Şiiri görünmeyende aradı hep

Görünmeyen bir nazımda mesela. Serbest şiir ona göre nazımsızlık değildi. Belli hece kalıplarının gizli nizamını arı-yordu o. İçeriği bu kadar zenginleşmiş günümüz şiirini belli kalıplara hapsedmek doğru değildi. Muhtevanın bu kadar çoğaldığı bu günkü şiiri basmakalıp tek şekil tatmin etmez," diyordu Asaf Hâlet.⁹ Ona göre vezin ve kafiye'nin boyundu-ruğundan kurtulmaksızın tabii bir şiir oluşturmak mümkün

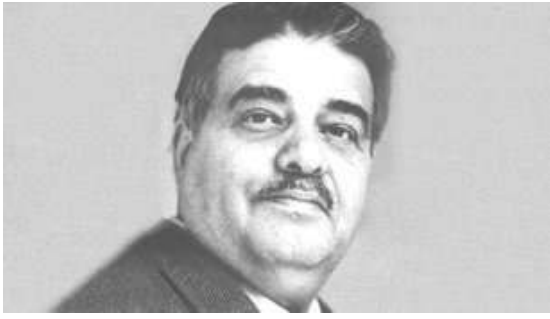
değildi. Şiirde musiki elbette yadsınamazdı ama musikinin vezin ve kafiye dışında ritim ve aliterasyon gibi enstrüman-ları vardı. "Vezinsiz ve kafiyesiz kelimelerle mükemmel bir musiki yapılabilir," diyordu Çelebi, "bu mesele ancak bir doz meselesidir, çok ziyade kullanılır ve yerinde yapılmazsa zıyanlı olur."¹⁰

Görünmeyen bir manada mesela. Mevlana'nın semâî gibi bir atmosfer işiydi şiir. Kelimelerin manaları bilinmese de -Çelebi'ye göre bu tercihe şayandı- bilinmeyenin esrarıyla kaplardı ruhları. Manalarından soyutlanmış kimi kelimelerle büyü yapmaktaydı şair. Kendi ifadesiyle, güzel hayvanla-ra benzeyen bu mısralara insan kisvesi giydirmek doğru olmazdı. Hayır, münevverleri şaşırtmak değildi amacı bu yabancı kelimelerle. Doğrusu "bir atmosfer vücuda getir-melerine rağmen manasız da değildi"ler.¹¹ Mevlana'yı örnek alacaktır elbette. "Kafiye nedir üzüm bağının çitten duvarı," diyen Mevlana "aracı"dan "aşk"a çağırılmamış mıydı şairleri. Çelebi, on sekiz yaşında Mevlana, Molla Cami ve Eşrefoğlu Rûmî'nin kapılarını çalarak çıkmıştı şairlik yoluna ve somut bir malzemeye soyut bir âlem kurmayı düşlemişti şiirde. İlk semaini daha beş yaşında bir çocukken yapan Asaf Hâlet için şaşırtıcı bir durum değildi bu. Yirmi yaşı şiir hayatının dönüm noktası oldu Çelebi'nin. Zira Şeyh Galip'in *Hüsni-ü Aşk*'ıyla altüst olmuştu. O devinimle önce Mevlana'nın *Şemsü'l-Hakayık* ismindeki küçük divanına yöneldi, sonra İslam tasavvufu hakkında yazılmış Şark ve Garp eserlerini okumaya başladı.¹²

Yeni diyarların lezzetlerine kanatlandı hep

Egzotik diyarların baharatlarıyla yeni lezzetler katmak istedi şiirine şair. Özge lezzetler içinse yeni dillere ihtiyaç vardı. Üsküdar Ceza Mahkemesi'nde zabıt kâtipliği yaparken Fars-çaya, Osmanlı Bankası'nda memur iken Hint Edebiyatı ve ta-rihine eğildiğini söyleyen Asaf Hâlet, Devlet Denizyolları'nda çalışırken Çin Edebiyatı'nın sarı hummasına tutulduğunu belirtmişti Kemal Sülker'e verdiği bir mülakatta.¹³

Şiirine Sanskritçe, Çince, Arapça, Farsça ve Rumca dil ve

kültür baharatları kattı. Bu evrensel karışıma rağmen Kadiri tarikatına mensup babasından aldığı ilim ve irfanla yerli kalımayı başardı Çelebi. Radyo şiirinde “müstemlekelerde / kolonyal şapka giymiş maymunlar / yazılı wiski şişelerini böyle devirir,” diyerek anti emperyalist bir yaklaşım sergiledi. Şiirin sonu şöyle bitiyordu: “yirminci asır diye böbürlen / alık yarı-münevverler / sigaralarını yakıyor keyifle / permanent saçlı pijamalı rûkûş kadınlar / kutudan cızırtı çıkarıyor / Debussy’nin konserini dinledim / antisantimentallil / bayan ayten alaturka sevmiyor / ezberlemiş geridir diye / içimin sıkıntısı / bütün kutuları kırmak istiyor.”¹⁴

İçe yönelen şairleri sevdi hep

Haşim’i severdi Çelebi. “O belde”, “O diyar” olmuştu şiirinde. “O diyar ki onda acayıpler olur / ve ordaki nigâr / kimse bilmez.”¹⁵ Haşim’in melâlini elli milyon yıl öncesine götürdüğünde önce melâl vardı demek ister gibiydi: “50.000.000 sene evvel / ılık bir denizde bir trilobitken / duydum melâli / zaman nedir unutarak.”

Tanpınar’ı severdi Çelebi. O “Ne içindeyim zamanın / ne de büsbütün dışında” derken, Çelebi de “ayna ayna içindedir / nigâr-ı çin / nigâr-ı çinin içinde / ve zaman zamanın dışında”¹⁶ diyerek eşlik ediyordu ona.

Şiirlerinden pek hoşlanmadığını söylese de Necip Fazıl’ın Canım İstanbul şiirindeki “Her akşam camlarında yangın çıkan üsküdar” mısraı Çelebi’nin şiirine, “camları parlıyor / üsküdar evlerinin / akşamüstleri”¹⁷ olarak yansiyordu. Ya da tam tersi.

Yalnız etkilenmedi, etkiledi de Asaf Hâlet. Adımlar şiirinde “bir adım attığım yerde / ne vardı ki / gitmemle kayboldu / her adımda / sonsuz benler koyuyorum / boşluğa”¹⁸ diyerek Behçet Necatigil’in Nilüfer şiirine bir perspektif çizdi belki de: “Ben oraya koymuştum, almışlar, / Arasına sıkışık saatlerin. / Çıkarır bakardım kimseler yokken; / Beni bana gösterecek aynamdı, almışlar.” Öte yandan “harpût / kulaklarını sarkıt” mısraları, İsmet Özel’in “Acının Omuzlanışı” şiirine, “Markuuut! Torbanı sarkıt,” olarak aksediyordu.

Gün ışığını anlatacak olanı aradı hep

“güneşin ışığını anlatacak olanı arıyorum”¹⁹ sözünü duyup da kalemini eline mi almıştı acaba Cahit Sıtkı, “Gün Eksilmesin Pencereyden,” şiirini yazarken. Asaf Hâlet, konakta büyümüş bir Beylerbeyi çelebisidi ve hayat doluydu. Uda meyletmiş Mevlevi şeyhi Remzi Efendi ve Rauf Yekta Bey’den yıllarca musiki ve nota dersi almıştı.²⁰ İyi giyinir, yakasında daima bir çiçek taşırdı. Haldun Taner’e

bakılacak olursa çiçek solmasın diye mendil cebinde su dolu küçük bir şişe bile bulundururdu şair.²¹ Gün ışığı ve çiçek varsa Çelebi’nin imgeleminde bahçeden söz etmesi de kaçınılmazdı. “ben ki zamansız bahçeleri kucakladım / güzeller bende kaldı,”²² derken İbrâhîm şiirinde, Mısır-ı Kadîm’de, “seninle bir bahçedeyiz geliyor bana / orada hem var hem yok gibiyim / daha doğrusu bütün bir bahçe oluyorum,”²³ Beddua’da “seni bahçelerimde uyuttum,”²⁴ Sema-ı Mevlâna’da, “güneşli bahçelerde ağaçlar / halakas-ssemâvâti-vel’ardh”²⁵ Şamandıra Baba’da, “yaramaz kız bahçeye gelecek / benimle oynamıya,”²⁶ Pencere ve Kapılar’da, “sesler geldi bir yerden / bir bahçeye bahar indi / bahar,”²⁷ diyordu.

İstanbul Türkçesiyle yazdı hep

“annemin dili / babamın dili / İstanbulumun dili / İstanbulumun dili” diye başladığı şiirde, “can dilimi konuşanım / canım benim”²⁸ diyerek muhabbetini gösterdi Türkçe konuşanlara. Aynı şiirde dilde yozlaşmayı şu mısralarla eleştirdi: “rahat bırak beni eşek arım / rahat bırak beni bay kıvrıgıç / bayan ividi.” Bu toprakların çocuğuydu Asaf Hâlet Çelebi; söz sırası geldiğinde göğsünü gere gere ifade etti bunu: “Ben bu diyara zembille gelmedim / Ben bu yerlerin çocuğuyum / Burası benim İstanbulum / Bu insanlar benim / Bu gökler benim...”²⁹

Bir seslenme hâli vardı şiirlerinde hep

Asaf Hâlet Çelebi, ellerini ağzının iki yanına koyup seslenen bir şairdi. Kâh “ferhâaad” diye bağırıyordu dağlarda, kâh “nûrusiyâaaahh” diye inliyordu bestelerde. “bahtiyâaar” derken sitem vardı sesinde, “mansûuur” derken acı, “dooo-ost” derken umut, “mariyyaaa” derken aşk. Bir kez seslenmeye görsün şair, tabiat dil kesilirdi, dil ve dudak.

Bir mısrayla hatırlanacak hep

“Ne kadar iyi ressam varsa o kadar da resim yapma tarzı vardır,”³⁰ diyordu Asaf Hâlet Çelebi, şiirine davet ederken. Yadırgasalar da başlangıçta anlamadıkları kelimeleri, seksen küsur şiirinden okurların hafızasında kalan yabancı bir mısra oldu. Sidharta şiirinin bu mısraı bir büyücü tılsımı gibi yan kılınıp durdu yazıldığından beri hafızalarda. Lotus çiçeğinin içindeki mücevher gibi parlattı Asaf Hâlet şiirini: “koscoca bir ağaç görüyorum / ufak bir tohumda / o ne ağaç ne tohum / om mani padme hum (üç kere).”³¹

¹ Asaf Hâlet Çelebi, *Bütün Şiirleri*, “He” şiiri, YKY, İstanbul 2006, s. 10. ² A.g.e., “Nedircik Yavruları” şiiri, s. 34. ³ A.g.e., “Mağara” şiiri, s. 11. ⁴ A.g.e., “İbrâhîm” şiiri, s.12. ⁵ A.g.e., “Ayna” şiiri, s. 27. ⁶ A.g.e., “Güneşin Işığı” şiiri, s. 31. ⁷ A.g.e., “Hırsız” şiiri, s. 49. ⁸ A.g.e., “Ömer Çocuk” şiiri, s. 63. ⁹ Yazarın Kuramı - Eserimi Nasıl Yazdım, Derleyen: İshak Reyna, İletişim Yayınları, İstanbul 2010, s. 303. ¹⁰ A.g.e., s. 305. ¹¹ A.g.e., s. 304. ¹² Bilal Kırımlı, *Asaf Hâlet Çelebi, Şule Yayınları, İstanbul 2000*, s. 26. ¹³ Kemal Sülker, “Gergin Bir Ortamda Asaf Hâlet’le Söyleşi”, *Yaza Edebiyat*, s. 1, Mart 1982, s. 69-70. ¹⁴ Asaf Hâlet Çelebi, *Bütün Şiirleri*, “Radyo” şiiri, YKY, İstanbul 2006, s. 77-78. ¹⁵ A.g.e., “Nigâr-ı Çin” şiiri, s. 55. ¹⁶ A.g.e., “Ayna” şiiri, s. 28. ¹⁷ A.g.e., “Camlı Odalardan” şiiri, s. 35. ¹⁸ A.g.e., “Adımlar” şiiri, s. 43. ¹⁹ A.g.e., “Güneşin Işığı” şiiri, s. 31. ²⁰ Bilal Kırımlı, *Asaf Hâlet Çelebi, Şule Yayınları, İstanbul 2000*, s. 25. ²¹ Haldun Taner, *Ölürse Ten Ölür Canlar Ölesi Değil*, YKY, İstanbul 2016, s. 45-47. ²² Asaf Hâlet Çelebi, *Bütün Şiirleri*, “İbrâhîm” şiiri, YKY, İstanbul 2006, s. 11. ²³ A.g.e., “Mısır-ı Kadîm” şiiri, s. 14. ²⁴ A.g.e., “Beddua” şiiri, s. 24. ²⁵ A.g.e., “Sema-ı Mevlâna” şiiri, s. 39. ²⁶ A.g.e., “Şamandıra Baba” şiiri, s. 56. ²⁷ A.g.e., “Pencere ve Kapılar” şiiri, s. 86. ²⁸ A.g.e., “İstanbulumun Dili” şiiri, s. 83. ²⁹ A.g.e., “Memleketim” şiiri, s. 82. ³⁰ Yazarın Kuramı - Eserimi Nasıl Yazdım, Derleyen: İshak Reyna, İletişim Yayınları, İstanbul 2010, s. 302. ³¹ Asaf Hâlet Çelebi, *Bütün Şiirleri*, “Sidharta” şiiri, YKY, İstanbul 2006, s. 48.

KALEMİNİ BİR KAMERA GİBİ KULLANAN USTA: HEMINGWAY

Gösteriştten uzak, yalın, dümdüz bir anlatımla dolaysız öykü anlayışını benimseyen Ernest Hemingway, sadece diyaloglarla öyküde neler yapılabileceğinin parlak örneklerini vermiştir. Anlattığı olaylara, nesnelere son derece tarafsız, soğuk bakarak diyalogları yorumlamayan, duygusal müdahalelerde bulunmayan yazar kalemini adeta bir kamera gibi kullanarak sinemanın olanaklarını öyküye taşımıştır.

Ülkü Tamer'in çevirdiği *Kadınsız Erkekler* kitabı Ernest Hemingway'in öykücülüğünü en iyi yansıtan öyküleri içerir. Bilindiği gibi Hemingway öykü serüveni boyunca sadece diyaloglarla öyküde neler yapılabileceğinin parlak örneklerini verirken, yinelemeler, yarım bırakılmış cümleler ve örtük anıştırmalarla metne gizem, merak unsuru ve devamlılık katarak, öyküde yepyeni bir kanal açmıştır. Hiçbir biçimsel arayışa girmeden, karşılıklı konuşmalarla dramatik yapının nasıl etkili bir şekilde oluşturulabileceğini göstermiştir.

Hemingway, öykülerinde gösteriştten ve süsten uzak, sade, yalın, dümdüz bir anlatımı tercih ederken, bir çeşit gazeteci öykücülerin yaptığı dolaysız öykü anlayışını benimsemiştir. Betimlemeyi, kişi çözümlemelerini iyiden iyiye azaltmış, betimlemeyi sadece fiziki atmosfer yaratmada kullanmıştır. Anlattığı olaylara, nesnelere son derece tarafsız, soğuk bakarak diyalogları yorumlamamış, duygusal müdahalelerde bulunmamıştır. Buralarda da yansız tutumunu sürdürmüştür. En sarsıcı dramatik insani durumlarda bile yalın, sakin, serinkanlı anlatımını korumuştur. Onun görevi sadece olan biteni aktarmak olmuştur. Bu nedenle kalemini bir kamera gibi kullanmış ve sinemanın olanaklarını öyküye taşımıştır.

Serüven düşkünü Hemingway

Hemingway, hayatını intiharla sonlandırınca değin hareketli, kabına sığmayan, serüven düşkünü bir kişilik sergiledi. Afrika'da vahşi hayvan avında, İspanya İç Savaşı'nda, İtalya'da İkinci Dünya Savaşı'nda, Paris'te, Küba'da bulundu ve tüm bu izlenimlerini eserlerine yansıttı. Dünya coğrafyasından, yenilmiş, kaybetmiş insanların dramlarına eğildi. İspanya'dan İtalya'ya, Fransa'dan Afrika'ya kadar geniş bir

coğrafyadan insanlık hâllerini anlattı. Yükseliş ve düşüşü bir kısır döngü olarak gözler önüne sererken nerede olursa olsun, insan doğasının değişmeyeceğini örnekledi. Boğa güreşçisi, aslan avcısı ve boksörü hayatın en uç noktalarında ölümle burun buruna getirip korkaklık, cesaret, şöhrat gibi olgularla yüzleştirirken nasıl aynı duygularla hareket ettiklerini ustalıklı sergiledi.

Küçük diyaloglarla kurulan hayatlar

Hemingway, özellikle savaşta hayatın dışına düşmüş insanların acılarını, özlemlerini, umutsuzluklarını dile getirdi. Pek çok öyküsünde de İspanya İç Savaşı'nın açtığı yaralara baktı. İspanya öykü mekânlarından biri oldu. Kitabın ilk öyküsü "Yenilmeyen"de, eski bir boğa güreşçisi olan Manuel'in yeniden arenalara dönüp var olma mücadelesini eşsiz bir üslupla anlatır. Kitaptaki "Kötü Hikâye"de ise ölen bir matedorun arkasından âdeta ağıt yazar.

Hemingway, kimi öykülerinde de cephe gerisinde, hastane-de, sıkıcı bir tatil gününde, barda, savaşın, hayatın kirdiği insanların, küçük diyaloglarla hayatlarını anlatır. Zaman zaman da acımasız, sert, erkeksi bir dünyaya eğilir. Ser-serileri, dışlanmışları, yenilmişleri anlatırken taraf tutmaz; onları insani bir olgu olarak resmeder. Bu insanlar sadece ya kendileri gibi yalnızlarla konuşurlar ya da barmenlerle. Kadın erkek iletişimsizliği de pek çok öyküsünün temel vurgusu olur. Erkeklerin, kaba, sert dünyalarında kadınlara yer yoktur. Hayatın acımasızlaştırdığı, kabalaştırdığı erkekler, kadınların dünyasına nüfuz edemezler. Kadın erkek ilişkileri bir yerde tıkanır. Kadınlarsa bu anlayışsızlığın acısını yaşarlar. Amerikan rüyasının temel problemi olan fânilik ve

Hemingway, hayatını intiharla sonlandırıncaya değin hareketli, kabına sığmayan, serüven düşkünü bir kişilik sergiledi. Afrika'da vahşi hayvan avında, İspanya İç Savaşı'nda, İtalya'da İkinci Dünya Savaşı'nda, Paris'te, Küba'da bulundu ve tüm bu izlenimlerini eserlerine yansıttı. Dünya coğrafyasından, yenilmiş, kaybetmiş insanların dramlarına eğildi.

yalnızlık duygusunun nasıl hayatıyet bulduğunu öykülerinde çarpıcı bir şekilde hikâyeleştirir.

Öykülerinin çoğuna Nick Adams karakteri yerleştirerek, bir devamlılık sağlamıştır. Bu karakteri Hemingway'in kendisiyle özdeşleştirenler olmuştur.

Kıptaki "On Kızılderili" bunların en ünlülerinden biridir. "On Kızılderili" öyküsünde Kızılderili sevgilisinin bir başkasıyla olduğunu öğrenince kalbi kırılan Nick'in hayatın yeni yüzüyle tanışması anlatılır: "Nick odasına gitti, soyundu, yatağına girdi. Babasının oturma odasında dolaştığını duydu. Yüzünü yastığa gömüp yatağı uzandı Nick. 'Gönlüm kırıldı' diye düşündü. 'Böyle duygular içinde olduğuma göre gönlüm mutlaka kırılmıştır.'"

İnsanlar arasındaki iletişimsizlik

Hemingway öykülerini tümüyle konuşmalara yaslarken aslında tersinden insanlar arasındaki iletişimsizliği vurgular.

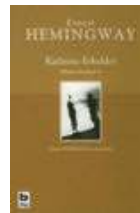
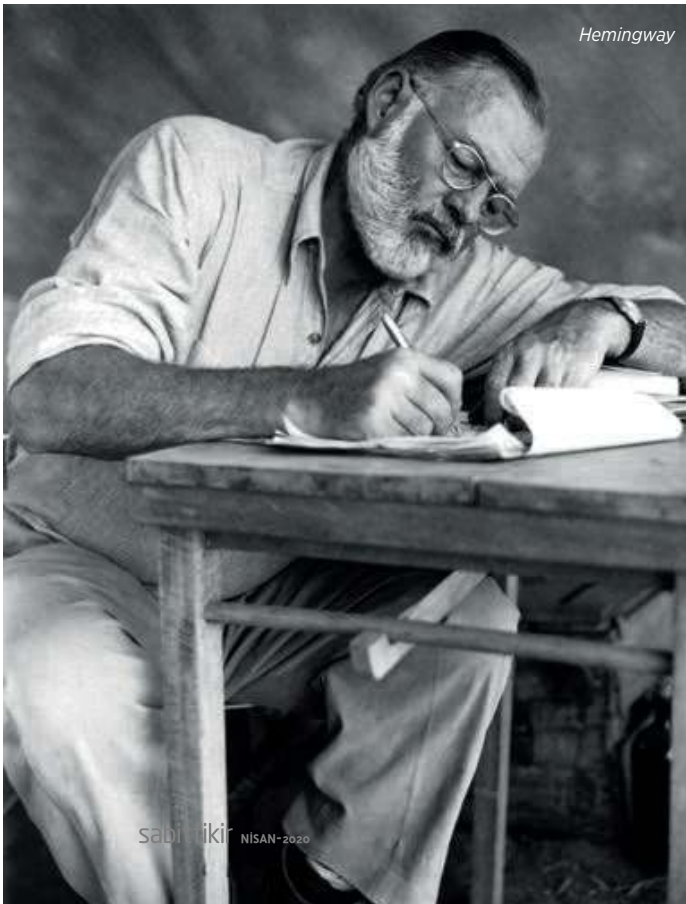
Onun öykülerinde insanlar konuşarak hiçbir şeyi çözemezler. Daha doğrusu konuşarak her şey bir açmaza, bir çözümsüzlüğe doğru ilerler. Çünkü insan ilişkilerindeki söz, birbirlerini anlamak için sarf edilen bir şey değildir. Zaten konuşmaların sonunda herkes başladığı yere döner. Söz, hiçbir şekilde duygulara tercüman olamaz.

Gereksiz bir çaba olarak ortada kalabilir. Bu anlamda Hemingway'in tümüyle ayrılık anlarına odaklanması boşuna değildir. Ona göre dil bir anlaşma aracı değildir. Herkes birbirini yanlış anlamaya hazır ve meyillidir.

Onun en güzel öykülerinden biri olan "Beyaz Fillere Benzeyen Tepeler" öyküsünde bütün bunların örneklendiğini görürüz. Barselona'da bir çift, Madrid'e gidecek treni beklemektedir. Adam kızdan ameliyat olmasını ister, kız ise bu durumdan hiç memnun değildir. Daha sonra ilişkilerden, beyaz fillere benzeyen tepelerden, aşktan, ameliyattan söz ederler. Öykü tümüyle bu tren bekleme sırasındaki diyaloglardan oluşur.

Çiftin çocuk aldırma konusu üzerinde yaptıkları konuşma sonunda hiçbir şey çözüme kavuşmaz. "Katiller"de, kaçmaktan yorulmuş kısırlanmış bir hâlde ölümü bekleyen eski bir boksörün dramı işlenir. Lokantada garson olarak çalışan Nick Adams, lokantada boksörü öldürmeye karar veren kiralık katillerle konuştuktan sonra gidip durumu boksöre anlatır. Ama boksör ölümü reddeder ve katillerini beklemeye başlar.

Kadınsız Erkekler, Ernest Hemingway'in öykü dünyasını tanımak için iyi bir seçim. (●●●)

KADINSIZ ERKEKLER

Ernest Hemingway
CEV: Ülkü Tamer

BİLGİ YAYINEVİ

ORKUN GALOLAR

terskarga

** Yalnız ölmicem di mi
Böyle sessiz sessiz...*

Sokaklar giderek sessizleşiyor. Korona virüsü nedeniyle tüm dünyanın kendini evlere hapsettiği zamanlardan geçiyoruz. Zorunlu gönüllülükle... Dünyaya sığamayan, giderek daha da sosyalleşen, evde durmaktan kaçınan insanlık evden çıkmaktan kaçıyor. Daha önce türlü salgınları; İspanyol gribinden veba salgınlarına kadar türlü badireleri atlatan dünyamız globalleşmenin etkileriyle aynı anda tüm yaşayanlarıyla, hastalığı önlemenin / yenmenin çözümlerini üretmeye çalışıyor.

Sosyal mesafenin öneminin fark edilmesi, insanların yalnızlığa itilmesi, tecrit edilmiş olmanın gereklilikleri insanları mutlak bir yalnızlığa doğru götürüyor. Belki de bu hastalığın en kötü tarafı... Cenaze ve düğünlerde bir araya gelmeye alışkın bizler, en sevdiklerimizden uzak durmak zorunda kalacağız...

Yalnız kalmanın getirdiği güzel şeyler de var, götördükleri yanında... Yapılacak en güzel şey bol bol okumak, düşünmek, film seyretmek, belki bir şeyler yazmaya çalışmak...

Tam da içinde bulunduğumuz nisan ayı, insanın yalnızlığını dünya edebiyatında belki de en iyi anlatan kitaplardan birinin çıkış tarihi olmuş: "Robinson Crusoe"

Orijinal adı "York'lu Bir Denizcinin, Kendi Kaleminden, Deniz

"Sabah uyandıysanız o gün güzel bir gündür."

Auschwitz Dövmecisi / Heather Morris

Kazası ile Düştüğü Amerika Sahillerindeki Oroonoque Nehri Ağzındaki İssiz Bir Adada 28 Yılnı Geçirirken Yaşadığı Serüvenler ve Korsanlar Tarafından Kurtarılması" olan kitap 25 Nisan 1719 tarihinde ilk kez yayınlanmış. Roman kahramanı Robinson'un zorunlu olarak düştüğü ıssız bir adada son üç yılı hariç 28 yılı yalnız geçirirken yaşadığı maceraları anlatan kitabın yazarı Daniel Defoe'nin ölüm tarihi de 24 Nisan 1731'dir. 60 yaşındayken yayınlanan kitabıyla birlikte üne kavuşan yazar Osmanlı'ya casusluk yapmakla da suçlanmış. Gazetecilikten ticarete, fabrikatörlükten memurluğa bir dolu işle uğraşmış, hatta yazdığı yazılar nedeniyle zaman zaman hapse de girmiş. Hayata gözlerini yumana kadar birçok ülkeyi gezen bir gezginmiş. Robinson Crusoe, çocuklar için üretilen versiyonları ile birlikte, hâlâ okumamış olanlar için şu sıralar yetişkinlerin çocukları ile birlikte okuyabileceği en güzel kitaplardan... Dünya romanının ilk örneklerinden sayılan bu kitap, 300 yıl önce yazılmasına rağmen hâlâ en çok okunanlardan... Bu da kitaptan: "Biz böyleyiz işte, tamamen farklı bir durumla karşılaşıncaya kadar içinde bulunduğumuz durumun gerçek değerini asla göremez, elimizdekini değerini ancak bunları yitirince anlarız."

Evdeyiz... Film seyrediyoruz... Konumuz yalnızlık... İlk aklı gelen isim kim olmalı? Asıl adı Greta Lovisa Gustafsson olan, bir dönem Smolna'lı Odalık adlı filmin çekimleri için yaklaşık 50 gün İstanbul'da da kalmış "Buzlar Kraliçesi" Greta Garbo... Film çeşitli nedenlerle çekilememiş ama onu en ilginç kılan özelliği bu değil... Dünyanın en güzel kadınlarından sayılan, Oscar ödüllü, sessiz film döneminin ve sonrasında bu dünyaca ünlü isminin 1941 yılında çektiği filmin başarısızlığının ardından kendini, öldüğü 15 Nisan 1990 yılına kadar inzivaya çekmesi ve yalnızlığı seçmesi... Amerikan Film Enstitüsü tarafından hazırlanan En Önemli 50 Beyaz Perde Efsanesi listesinde en önemli beşinci kadın yıldız olarak yer alan, en popüler olduğu dönemde dahi hiçbir filmin galasına katılmayan, hiç röportaj vermeyen, özel hayatıyla ilgili hiçbir sırrı açıklamayan oyuncu, seçtiği izole yaşamla ilgili şunları söylemiş: "Ben hiçbir zaman 'Yalnız kalmak istiyorum' demedim ki... 'Yalnız bırakılmak istiyorum' dedim. Arada büyük bir fark var..."

Şimdi okuduğumuz kitapların kâğıtları hep yurt dışından geliyor ama ilk Türk kâğıdı 18 Nisan 1936 Cumartesi günü saat 14.30'da üretilmiş, biliyor muydun? Bir şey üzerine saati saatine bilgi olması çok ilginç ama bu güzellik de zaten olsa

Kitaplardan

Sonsuzluktan önce ne yapacağız?

Acele etmeyeceğiz.

Düğüne / John Berger

olsa kâğıt ve kitapla ilgili olmaz mıydı zaten! Bu kesin bilginin sahibi İzmit Kâğıt Fabrikası, Seka'nın kurucu müdürü Mehmet Ali Kağıtçı'ya ait. Fransa'da Grenoble Üniversitesi Fransız Kâğıt Mühendisliği Okulu'ndan mezun olduktan ve bir dolu maceradan sonra kâğıt üretimine giden yol başlıca bir yazı konusu... Mustafa Kemal Atatürk'ün deyişiyle "Medeniyet hamuru..." o kadar heyecanlandırıcıdır ki, Peyami Safa, 21 Nisan 1936 yılında Cumhuriyet gazetesindeki köşesinde şunları yazmış: "18 Nisan bir kâğıt bayramı günü sayılmaya değer. Kâğıt bizim her şeyimizdir. Bütün bilginizi onunla aldık, gene onunla veriyoruz. Kâğıdın aziz delaleti olmasaydı ne öğrenebilir ne de öğretebilirdik; ne haber alabilir ne verebilirdik. Kâğıt medeniyetin derisidir, İzmit Kâğıt Fabrikası'nda yeni Türk kültürünün nesci (dokusu) dokunuyor" Evdeyiz, okuyor muyuz? Kıymetini biliyor muyuz?

Tüm dünyanın tecrite gittiği şu günlerde işinden kopamayanlara; 1 Nisan 2005 yılında 104 yaşında ölen, cumhuriyetin tapu kadastrounu kuran, 16 eski dil bilen, hayattaki tek kişi sıfatıyla "ölene kadar emekliliği yasak" olan Milli Savunma Bakanlığı uzman bilirkişisi, şair, İstiklal Madalyası sahibi Naci Tanrısever'den (Karamanoğlu Naci Bey) bahsetmek gerek! Tapu kadastro işlerinin, kaybolmaya yüz tutmuş dilleri bilen başka biri olmaması nedeniyle sekteye uğrayacağı düşünüldüğünden emekli olamamak... Bir düşün... İstesen de yaptığın işi bırakamıyorsun...

Evdesin, evde olmak zorundasın. Moralimizi yüksek tutalım, şakalardan vazgeçmeyelim. Öyleyse 1 Nisan'ı anmadan geçmek olmaz: Şaka deyince akla ilk gelen günle yazıyı bitirelim. Güzel günleri şakalaşp, kitap okuyarak getirebiliriz belki!

İlk şakalar 1564'te Fransa'da yapılmaya başlanmış. Aynı yıl değiştirilen takvime göre, eski yılbaşı sayılan Nisan ayının 1'i, yerini yeni yılbaşı 1 Ocak'a bırakmış. Nisan'ın 1'inde yeni yıl kutlamaya alışmış olan halk ve yeni takvim uygulamasını beğenmeyenler, o günün anısına çeşitli şakalar yapmaya başlamış. Fransızlar da bu şakalara "Poisson D'avril" (Nisan Balığı) adını vermiş. Fransa'nın ardından diğer ülkelere de geçen bu gelenek 18. yüzyılda İngiltere ve İskoçya'da da yayılmış, oradan da ABD'ye taşınmış. ABD'liler bu gün 28 Aralık'ta kutluyormuş...

bir varmış:

"Canım sıkılıyor. Bir fevkaladelik olmazsa sıkıntıdan patlıyorum. Tabiatım böyle. Ve bu tabiat yüzünden her gün, her saniye, her yerde bir fevkaladelik icat etmek istiyorum. Hayatım böyle küçük küçük birçok vakalarla dolu."

Ah Minel Aşk / Peyami Safa (Server Bedi)
(2 Nisan 1899 - 15 Haziran 1961)

bir yokmuş:

"Her şeyi ciddiye alırdım, sanki ölümsüzmüşüm gibi..."

Duvar / Jean-Paul Sartre
(21 Haziran 1905 - 15 Nisan 1980)

Tat

Evde kaldığı için kalabalık masaları özleyenlere bu kitap çok iyi gelecek!

"Tat" özellikle çocuklar için yazdığı *Charlie'nin Çikolata Fabrikası* ile tanınan ve yetişkinler için yazdığı 2 romanı ve 60'tan fazla öyküsü bulunan, 3 defa Edgar Allan Poe ödülüne layık görülen Roald Dahl'dan, pek çok ödül kazanmış Iban Barrenetxea'nın illüstrasyonlarına, bir solukta okunan güzel bir kitap... Çevirmen: Elif Ersavcı. İnka Kitap'tan...

Bir masanın etrafında yemek yemek için oturan 6 kişinin yaşadıkları, ortaya atılan bir iddia nedeniyle son derece heyecanlı bir biçimde anlatılmış. Bir şarabın tadımı özelinde ihtirası nedeniyle gözü kararabilen insanın 'hep kazanacağı' düşüncesinin doğurduğu sonuçlar, uzmanlığa saygı duymak gerektiği gibi de okunacakken sürpriz finaliyle 'uzmanlık nedir?' sorusunu da sorduran bir öykü...

Bu öykü, Dahl'ın en parlak öykülerinden biriymiş ve ilk kez 1945 yılında Ladies' Home Journal'da, daha sonra da 1951 yılında The New Yorker'da yayınlanmış.

"Kazandığını biliyordu şimdi; galiplere mahsus bir tavır, sessiz bir kibir içindeydi ve gördüğüm kadarıyla sıkıntı çıktığı takdirde büsbütün çirkinleşmeye hazırdı."

"Aşırı sıkılmış görünüyordu. Öte yandan, kelimeleri yaymasında, can sıkıntısında bir tuhafılık varmış gibi geldi bana: Gözlerine düşmüş şeytani bir gölge, bizden gizlediği bir niyeti varmışçasına sergilediği o hal, onu izlerken inceden tedirgin etti beni."

"Aslını söylemek gerekirse borsa simsarıydı ve bu türden birçokları gibi, bu kadar kıt bir kabiliyetle bunca para kazanmış olmaktan bir nebze mahcubiyet duyuyor, hatta neredeyse düpedüz utanıyordu. Aslında bir bahışçiden -hem de dalkavuk, sonsuz saygı görse de ilke nedir bilmeyen, at yarışlarında defter tutan bahışçilerden- fazlası olmadığını içten içe biliyordu. Bu yüzden kültürlü bir adam olmanın, edebi ve estetik zevkler edinmenin, resimler, müzikler, kitaplar ve benzeri şeyler biriktirmenin peşindeydi."

Gerisi... Oku, dünyanı değiştir!

- Can Kazaz'ın "Yalnız Ölmek" şarkısından...

@terskarga

bilgi@terskarga.com

"GERÇEK" DOSTLARIMIZ: EFSANEVİ YARATIKLAR

"Biyoloji bize kanlı canlı varlıklardan türemiş olduğumuzu söylüyor ama içten içe biliyoruz ki biz kalem kâğıttan türeme hayaletlerin kızları ve oğullarıyız" diyen Alberto Manguel, *Efsanevi Yaratıklar* adlı yeni deneme kitabında çocuk kitaplarından romanlara, tiyatro eserlerinden geleneksel Türk gölge oyununa, popüler kültürden dinler tarihine kadar birçok edebi karakteri kendine has üslubunca ele almış.

Selçuk Erdem'in çok sevdiğim bir karikatürü var: Editör, elindeki kitap dosyasını okumuştur ve karşısındaki koyuna, "Ama bütün kitap boyunca sadece 'mee' yazmışsınız?!" der şaşkınlıkla. Koyun da şu cevabı verir editöre, gayet ciddi bir şekilde: "Ben sadece gerçekleri yazdım!" Ne zaman bir sohbette söz yazmaktan açılrsa, bu karikatürü hatırlatır, edebi anlamda salt gerçekliğin ve gerçekçiliğin ne kadar kuru bir şey olduğunu savunurum. Çünkü yazarın oluşturduğu kurmaca evren, her halükarda kerameti kendinden menkul bir "gerçeklik" donuna bürünecektir zaten kâğıdın üzerinde, kitapların sayfaları arasında.

Hayatın (acı veya tatlı) gerçeklerinden, kuruluşundan kaçmak için sığınmaz mıyız biraz da kitaplara, kurmaca metinlere? Biz okurlar, yazarla sessiz bir sözleşme imzalamış olmaz mıyız az sonra, iki kapak arasında olup biten her şeyi şeksiz şüphesiz inanacağımıza dair? Hatta bazımız biraz daha ileriye gidip, tıpkı ben gibi kurmacayı tüm gerçekliklerden de üstte tutan biriye hele, asıl "gerçek" olanın okuduğumuz romanlar, öyküler, masallar, efsaneler olduğunu hiç düşünmez miyiz?

Kitaplar, okuma kültürü, kütüphaneler, kelimeler, kurmaca ve okuryazarlığa dair ne varsa, hemen hepsi hakkında

Hayatın (acı veya tatlı) gerçeklerinden, kuruluşundan kaçmak için sığınmaz mıyız biraz da kitaplara, kurmaca metinlere? Biz okurlar, yazarla sessiz bir sözleşme imzalamış olmaz mıyız az sonra, iki kapak arasında olup biten her şeye şeksiz şüphesiz inanacağımıza dair?

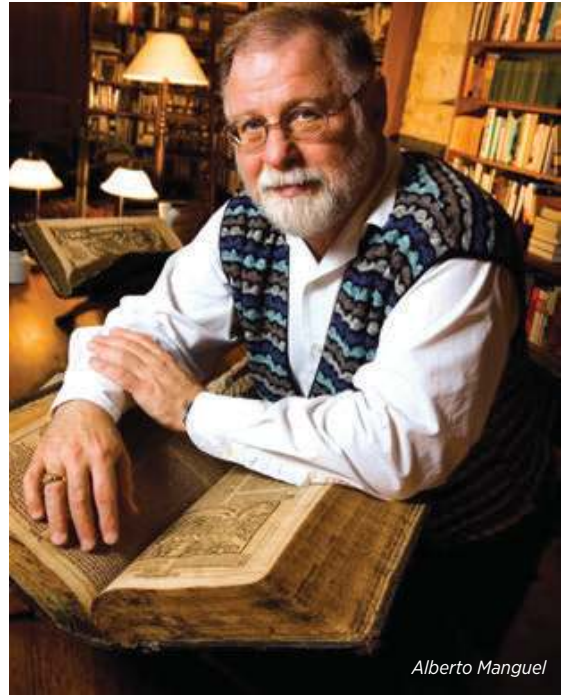
yazdığı (buna romanları da dâhil) eserleriyle tanıdığımız Alberto Manguel de tıpkı az önce bahsettiğimiz gibi kâğıt üzerinde yazan şeylere gerçek hayattan katbekat daha fazla inananlardan. *Gezgin, Kule ve Kitapkurdu* adlı eserinde “anıların ambarı, zaman ve mekânın koyduğu sınırları aşma aracı, bir ayna, can yoldaşı, mutluluk, bazen de avuç kaynağı” olarak tanımladığı kitapların bir başka vechesine tutmuş büyütecini şimdi de Alberto Manguel, *Efsanevi Yaratıklar* adlı yeni deneme kitabında. “Biyoloji bize kanlı canlı varlıklardan türemiş olduğumuzu söylüyor ama içten içe biliyoruz ki biz kalem kâğıttan türeme hayaletlerin kızları ve oğullarıyız” diyor Manguel, çocuk kitaplarından romanlara, tiyatro eserlerinden geleneksel Türk gölge oyununa, popüler kültürden dinler tarihine kadar birçok edebi karakteri kendine has üslubunca ele almış.

Hayat yolunda elimizden tutan ‘yaratıklar’

Kitabın başlığı sizi yanıltmasın: “Efsanevi” derken sadece fantastik ve mitolojik türden karakterler ya da masal kahramanlarından bahsetmiyor elbette Manguel. Hamlet’in annesi Gertrude de var bu efsaneleşmiş isimler arasında, *Çavdar Tarlasında Çocuklar* romanının başkarakteri Holden Caulfield’in küçük kız kardeşi Phoebe de, Robinson Crouse da... Tüm bu isimlerin “efsanevi” olmalarının sebebi ise hepsinin, iyi birer okur olarak bizlerin yaşamlarımızı şekillendirmiş olmaları. Bizler farkında olsak da olmasak da hayat yolunda ellerimizden tutmaları. Bizleri iyisinden kötüsüne tüm “insan” halleriyle tanıştırmış olmaları: Kısacası, özyaşamöykümüzü oluşturmuş olmaları elbette. Bu konuyla ilgili olarak, şunları söylüyor Alberto Manguel kitabın önsözünde:

“İnsan kendi özyaşamöyküsünü çeşitli şekillerde oluşturabilir: Yaşadığı yerler aracılığıyla, gördüğü ve hâlâ hatırladığı rüyalar vasıtasıyla, hiç unutulmayan kadınlar ve erkeklerle karşılaştığı anlar aracılığıyla ve sadece zamandizinsel bir anlatım yoluyla. Ben kendi hayatımı her zaman birçok kitabın sayfalarını çevirmek olarak düşünmüşümdür. Okuduklarım, hayal haritamı oluşturan kitaplar, en mahrem deneyimlerimin hepsini tanımlar ve en önemli şeyler hakkında bildiğimi düşündüğüm hemen her şeyin izini bir paragrafa ya da bir satıra kadar sürebilirim.”

Dünümüze, bugünüme ve elbette yarınımıza da ışık tutan hikâyelerin, masalların, oyunların kahramanları tüm bu

Alberto Manguel

efsanevi yaratıklar. Hepsinde biraz biz varız, biraz başkaları, biraz sevdiklerimiz, biraz nefret ettiklerimiz: Kimisi aynaya baktığımızda görmek istediğimiz hayali yansımamız, kimisi dünyayı güzelleştirmek için beklediğimiz kurtarıcımız; kimisi de Hitler, Stalin ya da Beşar Esad gibi canavarların ta kendisi. (Manguel, İngilizcede canavar demek olan *monster* kelimesinin Latince “uyarmak” anlamına gelen *monere*’den geldiğini söylüyor ve ekliyor: “Bugün bizim canavarlarımız kimlerdir? İnsan sınıfına sokmaya katlanamadıklarımız, gayriinsani eylemleri hakkında uyarıldığımız kişiler...”)

Asıl gerçek asılsız hikayelerdir

Gerçek olanla kurmaca olanın yarıştığı/karıştığı, ne yazık ki *gerçek* diye tanımlanan birçok asılsız, uydurma ve modern efsanenin hakikat sayıldığı günümüz dünyasında “gerçek” asılsız hikâyelere; yani masallara, destanlara, romanlara dönmek kötü bir fikir mi? Tekrar kendimizi tanımaya ve tanımlamaya gayret edebilmek ve “gerçek” edebi dostlarımızla daha çok hemhal olup onların aynasında dünyayı, insanlığı, bugünüümüzü, yarınımızı anlamlandırabilmek için (bu kitaptan başlayarak hatta) okumaya değmez mi?

Elbette. Okumalı. Daima. (•••)

EFSENEVİ YARATIKLAR

Alberto Manguel
CEV: Lale Akalın

YKY 2020

GENÇ LIONEL'İN ACILARI: ÖKSÜZ BROOKLYN

Jonathan Lethem Öksüz Brooklyn'de, Tourette sendromlu bir dedektifin iç sesiyle okuyucuyu New York sokaklarında dolaştırıyor, muzip bir dille metne olan ilgiyi daima yüksekte tutuyor ve katil - polis ekseninden saparak polisiyeyi çok başka bir boyuta taşıyor.

Tüm dünyada 90'lı yıllara duyulan özlemin sebebi, o dönem çocukluğunu - ilk gençliğini yaşamış neslin ellerinden yitip giden zaman için tuttuğu bir yas mı, yoksa internet ile yeni bir çağa başlayan insanlığın "eski dünya"ya en yakın, tarihi "bozulmanın" henüz başlamadığı milenyum öncesi 90'lar olarak görmesi mi, veyahut bunlar dışında bir ya da birden fazla çeşitli nedenler mi bilemiyorum. Jonathan Lethem imzalı *Öksüz Brooklyn* (Motherless Brooklyn) 1999 yılında okuyucuyla buluşup edebiyat tarihindeki yerini alırken adeta o "eski dünya"ya dair bir müzeyi andırıyor. Çağrı cihazları, araç telefonları, dönemin popüler kültür öğelerine yapılan göndermeler... Elbette yazar yaşadığı çağı nostalji olarak görmemiş, gördüklerini kayıt altına alma amacı da gütmemişti. Lethem'in anlatısında Amerikan ikonlarının, markaların, hızlı tüketim mallarının, TV figürlerinin ve diğer "şeyler"in bu kadar yer kaplamasının sebep-i hikmeti, *Öksüz Brooklyn*'in "postmodern" edebiyat duvarındaki tuğlalardan biri olmasında saklı. Bu da kitaba kendine has bir hüviyet kazandırıyor. Dedektiflik hikayesinin odağında durması gereken suç, katil, gizem gibi kavramlar, yoğun bir anlatı girdabında döne döne eriyor, kitabın bütününe yayılıyor. Çaya iki şeker atıp karıştırmak gibi. Şekerli bir çayın tadına bakıp şekerli olduğunu anlarız ama "işte bakın şeker" diye elimizle işaret edip öylece gösteremeyiz. *Öksüz Brooklyn* tam olarak böyle bir kitap. Polisiye evet, ama tadına bakmayan birine nasıl bir polisiye olduğunu tarif etmek zor.

Jonathan Lethem 1964'te, kitabına ismini veren Brooklyn'de dünyaya gelmiş. 99'da okurla buluşan *Öksüz Brooklyn* ile "National Book Critics Circle" gibi birtakım ödüllere layık görülmüş. Kitapla ilgili bilinmesi gereken başka bir husus da Edward Norton tarafından senaryolaştırılıp filme çekildiği. Geçtiğimiz Kasım ayında aynı adla vizyona giren filmin başrolünde de yine Norton'u görüyoruz. Kadrodaki dikkat çeken isimlerden bir diğeri Bruce Willis.

"Çok acayip bir kahraman"

Lionel Essrog, Brooklyn'de bir yetimhanede büyümüştür. Onu edebiyat tarihindeki özgün karakterlerden biri yapan şey ise hastalığıdır. "Tourette" sendromu denilen bu rahatsızlıktan muzdarip Lionel, dürtülerini kontrol edememektedir. Sinir krizleri, takıntılar, anlamsız gözüken hecelemeler, en olmadık anlarda bile istem dışı bağırımlar gibi sonuçlar doğuran bu amansız hastalık, yazar tarafından öylesine gerçekçi işlenmiş ki, birinci şahsın ağzından anlatılan hikayede karakterin dünyasına giriyor, hastalığı adeta biz

Lionel Essrog, Brooklyn'de bir yetimhanede büyümüştür. Onu edebiyat tarihinde özgün karakterlerden biri yapan şey ise hastalığıdır. "Tourette" sendromu denilen bu rahatsızlıktan muzdarip Lionel, dürtülerini kontrol edememektedir.

de yaşıyoruz. Tabii bu takıntılı ve öngörülemez dünyanın dili de kendine özgü. Tourette sendromlu birisi nasıl düşünür; satırlar arasında gezerken bunu sonuna kadar hissediyoruz. Kitabı okumaya niyetlenenlere küçük bir tavsiye; en azından filmin fragmanını izleyerek Lionel'ın bu Tourette ataklarını kafanızda daha belirgin biçimde tasvir edebilirsiniz.

Hikayeye dönecek olursak... Lionel ve kendisi gibi öksüzlerden müteşekkil arkadaş grubu, henüz çocuk yaşlarda, Frank Minna adında genç bir adamla tanışır. Minna, bu "sahipsiz" ergenlere para karşılığı bazı nakliyat işleri yaptırır. Cep harçlığı kazanan öksüz ergenler hallerinden memnundur. Günün birinde Frank ortadan kaybolur ve birkaç yıl boyunca gözükmez. Geri döndüğünde artık yetişkinliğe adım atan arkadaş grubunu tekrar etrafında toplar ve yeni bir iş modeline atılırlar. Görünürde bir araç kiralama servisi, aslında bir dedektiflik bürosu kurmuşlardır.

Tehlikenin kıyısında gezinti

Hikaye Frank Minna'nın, Lionel ve ekibin diğer üyelerinden Gilbert'i, kendisini kollamaları için takip etmelerini istemesiyle açılıyor. Frank üzerinde mikrofon düzeneği ile "Zen okulu" olarak hizmet veren bir binaya girer; Lionel ve Gilbert sokağa park ettikleri arabada Frank'i dinlerler. Frank birazdan hikaye boyunca "dev" olarak anılacak bir adamla binadan çıkar, arabaya binip yola koyulurlar. Ne yazık ki Lionel ve Gilbert yoğun trafikte önlerindeki arabayı gözden kaptırırlar. Hoparlörden Frank'in konuşmalarından bir ipucu yakalamaya çalışıp Brooklyn sokaklarında gezinirler. Çok geçmeden sesler duyulmaz olur. Frank'i ise bir çöp kutusunda, karnından yaralanmış halde bulurlar. Hastaneye yetiştirilir ancak patronları kurtulamaz.

Takip eden sayfalar boyunca Lionel'ın ağzından bu olayı çözmeye çalışıyor, tehlikenin kıyısında geziniyor, çeşitli maceralara atılıyor. Frank'in dul kalan karısı da şüpheli, Lionel'ın öksüz grubundaki arkadaşlarından Tony de. Zen okulunda dönen dolaplar, dedektiflik hizmeti verdikleri yaşlı Brooklyn gangsterleri, Zen öğrencisi güzel Kimmy... Lethem *Öksüz Brooklyn*'de, Tourette sendromlu bir dedektifin iç sesiyle okuyucuyu New York sokaklarında dolaştırıyor, muzip bir dille metne olan ilgiyi daima yüksek tutuyor ve katil - polis ekseninden saparak polisiyeyi çok başka bir boyuta taşıyor. (→→)

ÖKSÜZ BROOKLYN

Jonathan Lethem
ÇEV: Sabri Gürses

İTHAKİ YAYINLARI 2019

ÜLKESİZ VE ZAMANSIZ BİR ADAM

Ülkesiz Bir Adam'da ABD'nin üstüne kurulu olduğu değerleri; dini, devleti ve savaşları masaya yatıran Kurt Vonnegut, her zamanki gibi ait olduğu topluma içeriden bir eleştiri getiriyor. Vonnegut, kitabında kendilerine küçük yaşlardan itibaren öğretilen büyük anlatılara meydan okuyor.

Kurt Vonnegut, Türkiye'de denemeleriyle pek gündeme gelen bir yazar değil. Geçtiğimiz yıllarda ilk kez yayınlanan mezuniyet konuşmaları *Daha Ne Olsun*'un birkaç baskı yapması sevindiriciydi. Şimdi yine, Algan Sezgintüredi çevirisiyle, bir başka denemeler toplamı okurla buluştu: *Ülkesiz Bir Adam*.

ABD'nin üstüne kurulu olduğu değerleri; dini, devleti ve savaşları masaya yatıran Vonnegut'un denemeleri, her zamanki gibi ait olduğu topluma içeriden bir eleştiri. Vonnegut, kitabında kendilerine küçük yaşlardan itibaren öğretilen büyük anlatılara meydan okuyor. Aksi mümkün mü? 13 Şubat 1945 tarihinde, Dresden'de, tek bir gecede 135 bin kişinin öldüğü bombardımandan sağ kurtulanlardandı Vonnegut. Boğulup ölenleri bodrumlardan kazıp çıkardılar. Cesetleri kocaman ateşlere atıp yaktılar. Berbat kokan o şehirden çıkmayı başardılar; o ve birkaç arkadaşı daha. Tüm bunlardan yıllar sonra, arkadaşının eşi Mary ile konuşurken, savaşla ilgili bir kitap yazmak istediğinden söz açıyor Vonnegut. Mary'nin tepkisi çok sert oluyor bu sözlerle; Vonnegut'u, savaş övücü olduğu yapmakla suçluyor Mary. Oysa tüm bu hayat hikâyesi Vonnegut'un sarkastik diliyle birleşecek ve edebiyat tarihinin en önemli savaş karşıtı romanlarından biri ortaya çıkacak: *Mezbaha 5*.

Vonnegut'un veda mektubu

Savaşta, özellikle Dresden'de yaşadıkları, Vonnegut'un hümanizm anlayışını şekillendirir. Amerikan Hümanist Birliği Fahri Başkanı (Isaac Asimov'un ardından bu görev ona veriliyor) olan Vonnegut'un hümanizmi, dinin, politikanın ya da devralınan kültürel anlayışların üstündedir. İsa'nın Tanrı'nın oğlu olup olmadığı onu ilgilendirmez. Eğer İsa doğuları söylüyorsa, bu kimin umurundadır ki? Yine de onun hayalindeki İsa, Tepe'deki Vaaz'ı veren İsa'dır: "Ne mutlu yumuşak huylu olanlara, ne mutlu merhametli olanlara, ne mutlu barışı sağlayanlara" diyen İsa. Pentagon'da "Ne mutlu barışı sağlayanlara" yazısının asılı olduğunu hayal ediyor Vonnegut ve şöyle diyor: "Daha neler!" Ülkesinin kölelik utancını,

Vietnam'da yaşananları her fırsatta hatırlatıyor ve toplumu tüm bu kötülüklerle yüzleşmesi için zorluyor adeta. Kahramanlarından biri Jefferson olsa dahi, onun da bir "efendi" olduğunu asla unutmuyor; Lincoln, onun için her daim daha önde geliyor. *Ülkesiz Bir Adam*, Vonnegut'un tasvirindeki dünyayı gözler önüne seriyor bu yönüyle; temel, başat insan haklarının elimine edilmediği, yüzünü insana dönen, aileyi, kalabalık olmayı önemseyen, sanatı savunan, bir tür tasavvuf anlayışına yakın öğretti denebilir.

Genel hatları itibarıyla politik hicvin ağır bastığı kitapta dikkat çeken bir başka unsur, kitap tavsiyelerinden hikâye türlerine, Vonnegut'un yazma deneyimlerine, bir "edebiyat atölyesi" özelliği de taşıması. Vonnegut'un öykü türlerini kendi tarzını kullanarak sınıflandırması, yaratıcı yazarlık derslerini andırıyor; Kafkaesk bir hikâyeden, "Oğlan Kızla Tanışır" hikâyesine, birçok kurgunun şekillenme serüveni grafiklerle anlatılıyor kitapta.

Ülkesiz Bir Adam için Vonnegut "Bu yazdığım son kitap olacak" der ve kitabı yazdıktan üç ay sonra ölür. Bu sebeple de aslında, kitap Vonnegut'un deneyimlerini aktardığı, ülkesine ve dünyaya dair söylemek istediklerini söylediği bir tür veda mektubu, bırakılan bir tür miras olarak görülebilir. *Ülkesiz Bir Adam* lafına ek olarak, belki de zamansız bir adam denmeli Vonnegut için: Bıraktığı miras günümüzü aydınlatmaya devam ediyor. Şu sözlerine kulak verelim, tam da ölümcül bir salgınla boğuştuğumuz günümüze ışık tutmuyor mu? "Herhangi bir konuda verecek iyi bir haber yok. Gezegeneğimizin bağışıklık sistemi insanlardan kurtulmaya çalışıyor." (◀▶▶)

ÜLKESİZ BİR ADAM

Kurt Vonnegut
CEV. Algan Sezgintüredi
APRİL YAYINCILIK 2020

Prof. Dr. Feridun Emecen'in Karadeniz kıyılarını konu edinen yazıları, büyük bir titizlikle hazırlanan *Karadeniz Kıyı Kentleri Tarihi* eserinde bir araya geliyor ve okuyucuyu Karadeniz kıyı şeridi üzerinde tarihî, sosyolojik ve kültürel bir geziye çıkarıyor.

TURKUVAZ
KİTAP

YAVUZ TÜRK

yavuzturk@gmail.com

MİM KEMAL ÖKE'DEN EFSANEVİ BİR KARAKTERİN ROMANI: *BIAT*

Biat – Bir Turgut Reis Hikâyesi, Mim Kemal Öke'nin, Osmanlı İmparatorluğu'nun yükseliş dönemine damgasını vuran tarihi olayların çarpıcı bir izdüşümü. İçerisinde ibretlik kısa hikâyelerin de kurgulandığı; Akdeniz'in efendisi olan; "biat"ın yalnız dürüstlüğe, iyiliğe, hakkaniyete, aşka ve Allah'a olduğunu bilen; İslam coğrafyasında "Seyfü'l-İslâm / Allah'ın Kılıcı" sıfatıyla anılan bir büyük şahsiyetin, Turgut Reis'in şaşıla ve dramatik hikâyesinin romanı.

Siyaset Bilimi Profesörü Mim Kemal Öke'nin tarihi romanı *Biat - Bir Turgut Reis Hikâyesi*, okuyucularıyla buluştu. Adından da anlaşılabilirliği gibi romanın ana ekseninde, yazarın çocukluğundan bu yana "kahramanı" ve "rol modeli" olarak nitelediği, deniz korsanlığından Osmanlı döneminde "Akdeniz leventleri kaptanlığına" kadar yükselen Turgut Reis'in yaşamöyküsü yer alıyor.

Tüm yaşamı denizlerde geçen, Preveze Deniz Savaşı'na gönüllü olarak katılan, Küçük Malta'ya (Gozo adası), Korsika'ya, Trablusgarp'a seferler düzenleyen Turgut Reis, Osmanlı'nın üç kıtaya hükmettiği bir dönemde İspanyol,

Ceneviz ve Venedik donanmalarına karşı büyük zaferler kazanarak Avrupalılar arasında "Dragut" lakabıyla nam ve korku salmış efsanevi bir denizci. Hayatı boyunca hep doğruluk, dürüstlük ve liyakatten yana olan, korku nedir bilmeyen, Akdeniz'i "Türk gölü" haline getirmek için mücadele veren, emrindeki leventlere gerçek bir baba gibi davranan ve hatta kendisine "Turgut Paşa" diye seslenildiğinde "Paşa değil, reis," diyerek karşısındakini her defasında düzelten, "paşalık" unvanını reddeden bir şahsiyet.

Yazarın *Biat* romanı, sayısız maceraya girip onca badire atlatmış Turgut Reis'in seksen yıllık ömründeki son seferiy-

le (Malta seferiyle) açılıyor. Malta kuşatmasını Saint Elmo kalesinden başlatan Mustafa Paşa'nın kararını yanlış bulsa da komutayı bizzat ele alıp kuşatmayı kendisi yönetiyor. Romanın hikâyesini klasik öyküleme tekniği ve yalın bir dille anlatmayı tercih eden yazar, kuşatma boyunca geriye dönüşlerle Turgut Reis'in çocukluğunu, ilk gençlik yıllarını ve yaşamöyküsünü aktarıyor okuyucuya.

Turgut Reis'in cismani ve ruhani aşkı

Romanın biçimini Turgut Reis'in ağzından ben-anlatıcı olarak ve çevresindekilerle diyalogları üzerinden belirleyen yazar, sıklıkla iç konuşmalara da başvuruyor; bu iç konuşmalarda olan biteni izleyen, gözlemleyen ve betimleyen ben-anlatıcı, yakın dostları olan Kara Kadı ve Deli Cafer'den leventlerine ve paşalarına, çocukluğundan kuşatma anında yaşadıklarına kadar her şeyi anlatıyor.

Ne var ki, iç konuşmalarının eksenini gerçekte kendisi ve daha çok sevdiği kadın, Fatıma'sı, eşi oluşturuyor. Romanda Turgut Reis'in -ben-anlatıcı üzerinden aktarılan- Fatıma'sı yer yer hayali/ruhani bir aşkın temsiline bürünürken, kimi zaman da cismani bir sesleniş halini alıyor; ve yaratıcıya duyulan sevgi ve hesaplaşmadan kendi hayatını sorgulamaya değin uzanan bir sohbete dönüşüyor.

Denize, özgürlüğe ve aşka biat

Mim Kemal Öke'nin küçük yaşlarda keşfettiği Turgut Reis'i -ve yaşamını- sonraki yıllarda bir tür "vefa borcu" gibi görüp kaleme alması, "deryaya", "özgürlüğe" ve "aşka" duyduğu sarsılmaz inancından geliyor olsa gerek. Demokrasi, vicdan hürriyeti, insan hakları gibi evrensel değerlere yakınlığıyla da bilinen yazar, romanda Turgut Reis'i kâh denizle özdeşleştirir ("O mu bana biat etmişti ben mi ona biat etmişim, bilinmez. [...] Âdemle âlem nasıl tevhid olmuşsa öyleydik biz onunla." s. 12), kâh bağımsızlık verir ("...denize çıkmak... [insana] ...özgürlük bahşeder." s.19); kimi zaman aşka davet eder ("İzin ver, sana biat edeyim. [...] Birlikte biat edelim aşka. Paylaşalım çilesini. Son âna kadar olsun akdimiz, Fatıma'm." s. 266), kimi zaman yönünü çizer ("Bir levendi için kelleyi koltuğa almak. Oruç Reis misali! Kim yapar? Hangi saraylı kapudan? Sorarım." s.70).

Çünkü başına buyruk, kimseye eyvallahı olmayan, Kanuni'ye bile boyun eğmeyen bir yapıya sahiptir Turgut Reis, "Kellemizi veririz, başımızı eğmeyiz. Karşımızdaki Türk de Müslüman da Osmanlı da olsa! Biat etmedik biz İstanbul'a." (s. 43) der ve "biat"ın aslında kime ve hangi makama olunması gerektiğini hatırlatır:

"Biatımız Allah'a. O ne derse, o!"

Öyle ya, nihayetinde Osmanlı İmparatorluğu'nun üç kıtaya hükmettiği bir dönemde Avrupa'ya kök söktürmüş, "Dragut" lakabıyla nam salmış, ticaret yolları üzerinde bulunan denizlerde, 22 parelik donanması ve leventleriyle birlikte tüm Akdeniz'de İslam'ın bayrağını dalgalandırmış büyük bir denizciden söz ediyoruz.

Liyakatsız zümre ile korsanlar arasındaki çatışma

Menteşe sancağına bağlı küçük bir köyde geçen çocukluğu, haftada bir gün babasıyla narenciye satmaya gittiği pazarda; tüccarlar, korsanlar ve askerlerin uğradığı; içkilerin, serseriliğin ve kavgaların hiç eksik olmadığı; Sen Jan Şövalyeleri'nin halkı haraca bağladığı; deniz ve gemileri ilk kez görüp sevdiği Halikarnas'ta şekillenmeye başlayan Turgut Reis'in "korsanlığı" bir meslekten ziyade hayat tarzı olarak benimsemesine neden olur. Kimsenin emrine, boyunduruğuna girmeden İslam ve Osmanlı İmparatorluğu nezdinde Allah'a hizmet etmek; denizlerin uçsuz bucaksız enginliğinde özgürce dolaşıp dünyayı ve kâinatı anlamak için.

Dürüstlüğü, doğruluğu düstur edinmiş, liyakati esas alan ve bu nedenle de kimi paşalarla arası açılan bu ünlü "korsan", "Dersaadet'tekiler yüzme bilmeyen eşhas. Bunlar kendilerini yüzdüremez, kadir gayı nasıl yüzdürecek?" (s. 300) derken imparatorluktaki bir gerçeğin de altını çiziyordu aslında; "Liyakat biz korsanlarda. [...] Biz Türk Korsanları olmasa koskoca Osmanlı İmparatorluğu'nun denizlere hâkimiyeti mümkün değil. Bizlere de o 'yan bakışlar' olmasa!" (s. 300) derken de, hem kendilerini küçümseyen, liyakatten mustarip, "İltimas ile mevki dağıtıl[an]" zümreyle çatışmalı bir hali, hem de "ahde sadık", "vefakâr" olmanın önemini vurguluyordu. (s. 164)

Tarihe tutulan projeksiyon

Biat – Bir Turgut Reis Hikâyesi, Mim Kemal Öke'nin, Osmanlı İmparatorluğu'nun yükseliş dönemine damgasını vuran tarihi olayların çarpıcı bir izdüşümü.

Malta seferiyle Saint Elmo kuşatmasındaki görkemli savaş sahnelerinden çocukluğa, ilk gençliğe, korsanlığa uzanan ve yolculuğunu aşkla tamamlayan bir roman.

İçerisinde ibretlik kısa hikâyelerin de kurgulandığı; Akdeniz'in efendisi olan; imparatorluğun, Türklüğün ve İslam'ın hizmetinde İspanyol, Venedik ve Ceneviz donanmalarıyla göğüs göğüse çarpışan; "biat"ın yalnız dürüstlüğe, iyiliğe, hakkaniyete, aşka ve Allah'a olduğunu bilen; İslam coğrafyasında "Seyfül-İslâm / Allah'ın Kılıcı" sıfatıyla anılan bir büyük şahsiyetin, Turgut Reis'in şaşaalı ve dramatik hikâyesinin romanı. (●●●)

BIAT-BİR TURGUT REİS HİKÂYESİ

Mim Kemal Öke

TURKUVAZ KİTAP 2020

DAKİKA VE SKOR İÇİN BAĞLANIYORUZ

Dakika yetmiş iki. Kut dayının gözleri ilk kez bana takılıyor! Göz göze geliyoruz. Kulağı spikerde olduğu için gözleri hafızasız. Gözlerime boş boş bakıyor. Heyecanı gözleri yerine kulaklarında. Sürdüremiyor bakışını. Ama biliyorum, yenilsek her şeyi hatırlayacak ve ödeecek bana. Şu Selvi'yle olan namus işimizden bahsediyorum. Pilleri bile ödeecek hatta. Ama ne olursa olsun radyodan kopamam.

Ellerim başımın altında, tandırın yanındaki peykede, yatak yorgan yığınına yaslanmış uzanıyorum. Ninemin büyük duvar taşlarının aralarına sokup askı yaptığı çengellerde süzme yoğurt torbalarını, bakliyat, mısır ve kete çuvallarını, süt makinasının yknapı kurumaya bırakılmış canaklarını, ilk kez görüyomus gibi gözden geçiriyorum. Yaıla mevsimi boyunca, yapacak bir şeyim olmadığında basıyordum oyalama yollarından biri bu. Dibinde ancak bir yumruk büyüklüğünde yoğurt kalmış torba, büyük çividen yere kadar asılmış. Onu mesela Kut Süleyman dayının suratına benzetiyorum. Bunu düşününce içimden kıkır kıkır güliyorum. Kendini topluyorum. Kambur Hamdi de böyle böyle delirdi derler. Kendi kendine gülümeye başlamış eski bir zamanda. Ninem anlatır. Sonra hep gülümeye başlamış. Küçük bir panikle kendime geliyorum. Sinekler vizilayıp dâireler çiziyor etrafında askıların. Onların titreş, vizitilli dâirelerini izliyorum. Gözlerim yorulup usanıyor. Sonra duvarın üstünden tepeye doğru yükselmiş hartama çatının açıklığına dalıyorum. Bıçimsız, yamuk tahtalardan bir cemberin koruduğu masnavi gök yaması. Tam orada, güneşli havalarda bile eksik olmayan rüzgar, hafif bir ısılla mırıldanıp doluyor. Çatıdaki açıklık tandırın tam üstüne denk geliyor. Güneşin huzmesi bacedan mızrak gibi aşağıya, tandırın içine iniyor. Huzmenin içi toz, küçük sinek ve titreyen zerreceklerle dolu. Işgın içindeki her şey uykudaymış gibi biteriye salınıyor. Uzun uzun bakınca insanın zihni yatıyor. Uzaklardan tek tük köpek sesleri, insan, inek, keçi sesleri geliyor. Bir kuyunun içinden geliyormuş gibi. Öğle sonrasının uyurgezer tembelliği her şeyi sınımsı. Bunalıyorum.

*

Olanlardan haberi yok ninemin. Daha doğrusu bizim ot mereği yarıngıyla Selvi, dolayısıyla Kut Süleyman dayı arasındaki bağı bilmiyor. Kapıda komsumuz Fadime nineyle konuştuklarını yatığım yerden duyuyorum. Kut'un karısı Sakine nineden ilaç almaya gittiğini söylüyor. Yüreğim ağzıma geliyor. Ama olan olmas. Dışardan oflaya polfaya yükleniyor kapıya. Emektar tahta yığını sızlara bağıra açılıyor. Eve saldıran gün ışıgı köşe bucağı dolduruyor. Özel bir sesi, dahası müziği var bu kapının. Onda da ninemin yağmuru önceden bilen, geleceği gören romantizmalarından var sanki.

Sesleri ayın. Ama bir farkla. Bıçak gibi ağır, ninemi belinden kavrayıp yere indiriyor ikide bir. Kapının öyle bir derdi mi var? Kapı isin yalnız eğlencesinde bir eyamcı. Neyse. Zihnimi sayıklamaktan kurtarmalı ve çekip çıkarmalıym böyle seylerden. Gelip oflaya pufllaya önüme cöküyor. Sakine nineden aldığı ilacı kışağının arasından çıkarıyor. Başımın ağrısına ve ateşime iyi gelecek. Yolda Kambur'a uğrayıp bir muska yazdırmayı da imnal etmemiş. Söylene söylene, ama nihayet umutlu, omuzlarımdan alelacele tutup kaldırıyor beni.

*

Tahta peykenin üstünde doğrulup oturuyorum. O saat işe koyuluyor. Gece bir beze sararak başıma bağladığı mısır lapası sargısını dikkatlice çözüyor. Kurumuş kalbı dışarı, tavuklara atıyor. Bir bardak suyla dönüyor. Fısırtı okumayı ve üflemeği kesmeden, naylonun içinden çıkardığı hapın yarıasını kırıp bardağa bırakıyor. Sonra muskayı küçük parçalara ayırıp onu da bardağın içine atıyor. Karıştırıyor. Ara ara okumayı kesip söylemeyi imnal etmiyor. Yediğim kızıl mantara, gelintirnağı zannedip kemiridiğim agulu kendir köklerine, hepsinin yetiştği dağlara, bitip büyüdükları top-rağa verip veriştiyor. Kökleri kurusun. İçinden güliyorum. Ninemin, beni azılı bir suçludan -namus suçlu- sıradan bir hastaya döndüren dalgınlığına minnet doluyum. Uydurduğum bütün o hayali kuzukulağı köklerine, dağlardaki masum kendir köklerinin tamamına ve zehirli kızıl mantara borçlanıyorum. Manevi olarak. Güleliyorum -ama minnet doluyum. Sonunda hazır ediyor ilacımı. Üç dikiste. Besmeleyle. Ninemin şüpheli ilacı boğazımı yakıyor biraz. Umurunda mı? Bana hasta masumiyeti kazandıracak sonuçta bu ilaç. İçecek sızı ıplığının mideme doğru indigini keyifle hissediyorum. Basımı nihayet kaldınp bakıyorum. İki kete yarıasını andıran dışsız ağzı sefkate aralanmış gülümsüyor ninemin. Gözlerinin içi merak ve sevinç dolu bir parıltıyla yanıyor. Basımı sallıyorum. İyiymi. Beni kendine çekip basımı önüğüne bastırırken -ekşi seket hamuru- biteriye fıkırdıyor. Mir mır mır, mur mur mur. Benim eşsek oğlum. Haylaz oğlum. "Kur-dun enuği!" Benim uslanmaz kafir oğlum. Yalvarıyorum ama vazgeçmiyor. İçini tekrar mısır lapasıyla doldurduğu yeni bandajı yine başıma sarıp arkadan dikkatlice dığumluyor.

İçeride, ambarda meleyip duran total keçiye o saat sağıyor. Ağzı yine kulaklarında, maşrapayı burnuma dayıyor. İçersem çıkmama izin verecek. Dikliyorum. Üç dört nefeste bitiyor. Üstümü giyip değneğimi elime alıyorum ve caminin oraya doğru yollanıyorum.

✱

Güneş gözlerimi çıkaracak. Günlerdir yattığım yerden yalnız seslerini duyduğum günü nihayet dışarıda görmenin sersemliğiyle, yalpalaya yalpalaya ilerliyorum. Kara sineklerin cirit attığı gübre deposu ahırların önlerinden geçiyorum. Gün ortası olmasına rağmen el ayak çekilmiş. Yaylayı tuhaf bir sessizlik sarmalamış. Maç günü. Camiyi uzaktan görünce içim ferahlıyor biraz. Aniden patlayan şamata, heyecan, yere iğne atsan duyulacak suskunluk, sonra yine bağırırlar, birbirini izliyor. Caminin gölge tarafında, duvarın dibine çöreklenmiş kalabalık. Bir şeker lekesine yapışmış karınca karaltısı gibi kımıl kımıl. Çoluk çocuk, dağda nahırı bırakıp gelmiş çobanlar, yaşlılar, Kut'un radyosunun başında, heyecandan, sevinçten ve öfkeden sarhoş, dünyanın geri kalanını unutmuş, hayali bir nesneyle boğuşup duruyorlar. İyice yaklaşıncı radyodaki sesleri duymaya başlıyorum. Dolu yağarken hartama çatımız nasıl gümbürderse, radyodan gelen ses de öyle. Bu sesi ara sıra spikerin sesi bölüyor. Avni Aker Stadi'ndan dakika ve skor veriyor spiker. Takım yenilirse para toplanacak, yaylanın ilerisindeki sırta doğru yollanacak kafil. Sırtın üstünde tek ü tenha, bakkal demeye bin şahit ister, bizim köhnemiş Kıbrıs Bakkaliyesi'nden pil alınacak radyoya. Kut dayının bir çeşit kurumsallaşmış kaprisi ödenecek. Çaresiz ödenecek. Yoksa gelecek hafta radyoyu çıkarmaz meydana. Anlaşma böyle. Ya yenersek? Ya yenersek mi -o zaman Kut'un galibiyetteki belli belirsiz payı büyütüyor ahal. Kut böylece hafta boyunca keyfini çıkarıyor bu hizmetin. Sanki onun radyosu olmasa bu işi başaramamışız gibilerden. Yani vergi olarak yetiyor ona bu. Garip ama alışkınız. Neyse. Küçük derenin üstündeki tahtalardan geçip caminin düzlüğüne tam varacağım sda, birden yepyeni bir gürlütlü sökün ediyor radyodan. Radyonun başında halka olmuş cemaat sus pus. Ses sağanağının içinde spikerin heyecandan boğulan sesi zorlukla duyuluyor. Hakem Sadık Deda penaltı noktasını gösteriyor! Dakika... Spikerin sesi dolu sağanağının içine batıp kayboluyor, yeniden çıkıyor... Dakika... Gidiyor... Geri geliyor yeniden spiker... -vet sayın dinleyiciler... Bahattin topun üzerine geliyor -vuruyor ve... Dolu sağanağı patlıyor yeniden. İnfilak eden coşku milleti siperdeki gibi önce havaya savuruyor. Birbiri üstüne yatıp yuvarlananlar, değneğini duvarda kıranlar, fırlayıp ören yerine doğru koşanlar, birbiri üstüne atlayanlar. O arada birkaç şarjör dolusu mermi boşalıyor havaya. O hengamede, Kut dayıya fark ettirmeden aralarına sızıp çömelıyorum.

✱

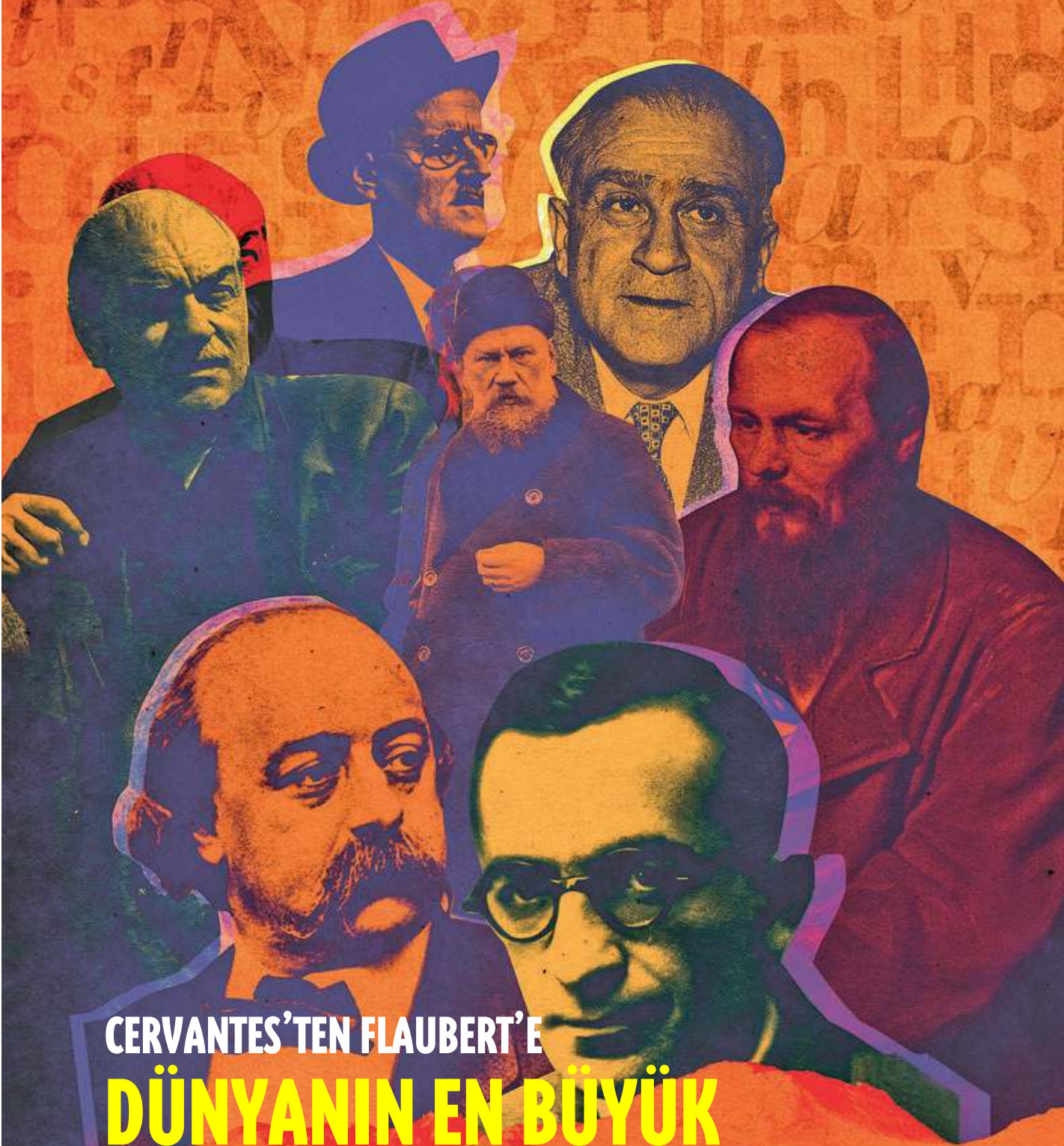
Dakika yetmiş iki. Kut dayının gözleri ilk kez bana takılıyor! Göz göze geliyoruz. Kulağı spikerde olduğu için gözleri hafızasız. Gözlerime boş boş bakıyor. Heyecanı gözleri yerine kulaklarında olduğu için sürdürüyor. Ama biliyorum, yenilirse her şeyi hatırlayacak ve ödetecek bana. Şu Selvi'yle olan namus işimizden bahsediyorum. Pilleri bile ödetecektir hatta. Ama ne olursa olsun radyodan kopamam. İçimden dua ediyorum. "Güngör sol kanattan... Turgay. Turgay veriyor pasını... Küçük Şenol... Topu götürüyor, götürüyor, götürüyor, İskender'i görüyor, İskender'den Cemil'e bir pas, Cemil'den tekrar İskender'e, İskender bir çalım, bir

çalım daha, ceza sahasına... Şuuut ve kaleci Eser'de kalıyor top!" Kut dayının tanımayan gözleri yine uzanıyor bana. Bir yerlerden çıkardı çıkaracak. Hiç kımıldamadan, içimden kıkırdıyorum. Dolu başlıyor yeniden. Kut dayı üzgün. Ama yine de belirli bir keyif jestiyle Avrupa görmüş tabakasına -bakmadan- uzanıyor eli. Parmakları az ötedeki tabakayı aranıp buluyor sonunda. Gözlerini radyodan almadan, ezberre açıp ince bir kağıt çekiyor desteden. Büyüğe bir tutam tütünün içinde dikkatlice eziyor. Gözleri hâlâ radyoya çakılı, elini tabakaya silkeliyor. Sigarayı ağzına götürüp dilinin ucunu ek yerinden titizlikle geçiriyor birkaç kez. Ağzındaki çöpü yana tükürüp çakmağını keyifle çakıyor. Uzun bir nefes. Burun deliklerinde uzun duman olukları akıyor, akıyor. Tabakayı yine bakmadan meşin çantasının içine kaydırıyor. Kolları tekrar kucağına aldığı odun bacağına dayanmış, bütün yük kendi omuzlarındaymış gibi düşünceli, izmarit in söndüğünden bile habersiz, maçın kaderi üzerine eğiliyor yeniden.

✱

Şimdi yeniden, dakika ve skor için Avni Aker'e bağlanıyoruz sayın dinleyiciler... Ses sel olup akıyor sanki. Radyonun muşamba kaplamasının delikleri zangırdıyor. Spikerin sesi yine ara ara, boğuk boğuk geliyor. ...-ledi ama yeterli olmadı... Fatih orada... müdahalesi... Millet radyonun üstüne devrildi devrilecek! Gözler pörtlemiş, nefesler tutulmuş, eller yumruk olmuş havada bekliyor... İskender... topu düzgün bir vuruşla kalenin uzak köşesine... Eser'in de müdahalesi yeterli olmuyor ve... yetmiş altıncı dakikaya girerken... durumu iki sifıra getiren golü... Sanıyeler süren ölümcül muğlaklık, zihinsel berraklık krizine sıçrayıp yanardağ gibi patlıyor. Ortalık dağılıyor birden. Millet birbiri üstüne yığılıyor. Boş bulunup kenefte oturur gibi durmuş yaşlı çobanlardan biri -Kara Hamza dayı- o hengamede nalları dikeyyor. Lastiği ayağından fesi başından fırlıyor. Bağırış çağırış ören yerindeki köpeklere sıçırıyor. Kadınlar birer birer ahırların önüne çıkıp ellerini gözlerinde siper ediyorlar, bu kaynaşmanın neyin nesi olduğunu anlamak için. Yonca koruğunun içindeki atlar bile kişnemeye başlıyor. Radyodaki coşkun tezahürat hıştısı dakikalarca devam ediyor. Muşamba delikler zangırdıyor, titriyor. Böyle anlarda bir şey harcamak adettir ya; Dumanların Gavur Ali tabancasına davranıyor. Derenin kenarındaki musluğun maşrapasına nişan alıyor. Maşrapa parça parça oluyor. Herkesin dikkatinin toplandığı böyle bir şenliğe bigane kalır mı; Kut da davranıyor yeni silahına. Onu görenler yana açılıyor. Camiden başka bir maşrapa alınıyor, konuyor aynı yere. Herkesin heyecanı bir anda yön değiştirmiş, alışkın olduğu gerçek yatağını bulmuş gibi sakinleşiyorlar. Kut topallaya topallaya tümseğin üstüne kadar gidiyor. Aynı yere. İddialaşılıyor. Millet keyiften dört köşe, vuramazsa üç maç bedavaya gelecek. Pil mil yok. Tamam diyor Kut, heyecanın iplerini yeniden eline geçirmekten memnun. Sol gözünü yumuyor. Gıcır Ondörtlüyü kılıftan keyifle, ağır ağır, tadını çıkara çıkara sıyrılıyor. "Evlatlık" diyor ona Kut. Gerçek evladı, eski "Barabenlisi" gitti gideli, evlatlık. Herkes sus pus. Tek tük laf atılıyor. Oralı değil Kut. Odaklanıyor. Kahverengi beyaz baklava desenli eski fesini omuzlarının arasına gömüyor iyice. Vuramazsa ben de yandım. Çıt çıkmıyor. Tetikteki işaret parmağını hafifçe geri çekiyor. Maşrapa kımıldanıyor. Kut zaferle yutkunuyor. Rahat bir nefes alıyorum ben de. Bu kez de mahsustan hayıflanma homurtuları. Çünkü iki sıfır. Hiçbir sözde yenilgi bu gerçeği yenemez. Ağzı kulaklarında dönüp sıçraya sıçraya gelip oturuyor Kut. Diğerleri de peşinden. Yeniden kümeleniyoruz radyonun başında. (•••)

DOSYA

CERVANTES'TEN FLAUBERT'E

**DÜNYANIN EN BÜYÜK
10 ROMANCISI KİM?**

Kemal Tahir'in onunla 1960'ta yapılan bir mülakatta söyledikleri öyle etkileyiciydi ki okur okumaz söylediklerini Sabitfikir okurlarıyla paylaşmak istedim. Büyük yazar bu kısacık mülakatta hem hâlâ nihayetlenmemiş bir tartışmayı başlatıyor hem de okurlarıyla roman sanatı, romancının sorumluluğu gibi konulardaki fikirlerini paylaşıyordu. Hatta araya eşsiz bir yazma dersi bile sıkıştırıyordu. Hepsini yazdım. Sorduğu soruya kendi cevabımı da verdim. İşte Kemal Tahir'in roman alanındaki Top 10'u ve benim on birincilerim...

GÜLENAY BÖREKÇİ

Kütüphanemi karıştırırken bir köşede bulduğum kitap bu hafta derin düşüncelere dalmama sebep oldu. Yeterince vaktim vardı. Koronavirüs pandemisi dolayısıyla bir süre için evde çalışma sistemine geçmiştik ve bu, herkes gibi benim de eskisine göre çok daha fazla okuduğum, yazdığım ve düşündüğüm anlamına geliyordu. (Zorunlu inzivam esnasında kendime ve edebiyata dair keşfettiklerimi belki başka bir yazıda konuşuruz.)

Sözünü ettiğim kitap, *Edebiyatçılarımız Ne Diyorlar* adını taşıyor. 1960'ta basılan kitabın müellifi, Mustafa Baydar. Elli edebiyatçıyla çeşitli mülakatlar yapan Baydar'ın konuştuğu yazarlar arasında bugün çoktan unutulmuş isimler de var, Halide Edip Adivar, Yahya Kemal Beyatlı, Ahmet Hamdi Tanpınar gibi devler de.

Kemal Tahir mülakatıysa tazeliği ve özgünlüğüyle nefes keşiyor. O yüzden bu yazıda hem mülakattan birkaç alıntı yapmak hem de üstadın cevap aradığı o büyük soruyu sizlerle paylaşmak istiyorum. Ama durun, en başından başlayalım...

Kemal Tahir ilkin Maksim Gorki'nin "Batı dünyasında edebiyat çok da sanatçı yok" sözünü -bir tarih ilavesiyle- aktarıyor: "1910'dan bu yana, dünyada roman çok da romancı yok..." Ardından kendi Top 10'unu, yani "büyük romancı"larını sıralıyor. Aşağıda okuyacaksınız, 1547'de doğan Cervantes'le başlıyor listesi ve 1910'da ölen Tolstoy'la son buluyor. Ne Zola'ya yer var bu listede, ne de Dickens, Gide, Proust, Steinbeck, Faulkner, hatta "büyük Gorki"ye... Üstadın gözünde hiçbiri bu on kişilik listeye girecek kalibrede değil.

On birinci romancı kim?

"413 yılda on kişi ve bu on kişiden kalan 35-40 roman..." diyor ve türlü hesaplara d alıyor. En basitinden 1901'den beri Nobel'in, 1903'ten beri Goncourt roman armağanının dağıtıldığını, dahası sadece Fransa'da her gün on 'ciddi' yeni roman yayımlandığını söylüyor. Sorular, sorular... Dünyada bu sayı 100'ü bulsa... 50 yılda bir milyon yeni roman eder mi? Etti diyelim, bu romanlar roman sanatını hiç mi zenginleştirmediler, insan dramını hiç mi aydınlatmadılar? "Roman sanatına çok şey kazandırmış olabilirler ama hepsi o kadar. Dünya elli yıldır on birinci romancıyı bekliyor," diyor Kemal

Tahir ve soruyor: "Acaba mutlu on birinci, bugün dünya-mızın herhangi bir köşesinde, mesela bir ilkokulun ikinci sınıfında, 'Bu çocuk hiç adam olmayacak' diyen öğretmenin azar mı işitmektedir, yoksa üçüncü romanını çoktan bastırmıştır da kimse farkında mı değildir?"

Kemal Tahir 1910 sonrasında yazmış modernist edebiyatçıları da, daha sonra gelen öncü postmodernleri de listesine almamış. Yani ne Joyce var, ne de Woolf. Bir Türk romancı ise hiç yok.

Kimler var peki? Bana sorarsanız, büyük evrenler kurup o evrenlerin hem biricik ve özgün olmasını hem de yazılmalarının üzerinden yüzlerce yıl geçse de halihazırda bizim dünyamızın sarsıcı birer yansıması olmasını sağlayanlar, kendi deyişle "hikaye" anlatmakla yetinmeyenler var. Yine Kemal Tahir'den aktarayım: "Hikaye ile roman denen türlerin birbiriyle doğrudan ilişkisi yoktur. Var gibi görünmesinin sebebi, bazı yazarların, hikaye konularından, romanı andırır kitaplar meydana getirmeleridir. Nurullah Ataç, 'Romancı, romanına yazmadıklarını da öğretir,' demişti. İsterse bir kişinin tek başına geçirdiği 24 saati anlatsın, fark etmez. Okuduğumuz şey sahiden roman olabilişse eğer, biz o kişinin dedesiyle torununun nasıl insanlar olabileceğini çıkarabiliriz. Çünkü roman kişileri, geçmişten geleceğe doğru yaşarlar. Roman da babasız doğmuş ve evlenmeden ölmüş olsalar bile bu böyledir."

"*Don Quijote*"un yazılış hikayesini zihninde canlandırdığı kısım röportajın bence en şahane yeri: "1598 yılı ile 1604 yılı arasında, asıl tarihini hiç öğrenemeyeceğimiz günlerin ya da gecelerin birinde, Miguel de Cervantes Saavedra adında bir İspanyol mübarek, eline kalemi alıyor, almasıyla da İspanya'nın fakir köylerinden birinde bir adam, taş basması kalın şövalye kitaplarını bir kenara itip davranıyor. Kafasında berber tasından tolgası ve sırtında mukavvalarla beslenmiş savaş zirhıyla, dışarıya, kıyamete kadar yaşamaya uğruyor. Sıska atının üstünde dimdik. Gözlerinde kederli gururu, yüreğinde sınırsız sevgisiyle insanı yücelten o insan dramına doğru atılıyor. O gün bugündür hep atılıyor, hep atılacak."

10 büyük romancı

Cervantes, *Don Quijote*, Defoe, *Robinson Crusoe*, Prevost,

Manon Lescaut, Laclos, Tehlikeli İlişkiler, Stendhal, Kırmızı ve Siyah, Balzac, Eugénie Grandet, Gogol, Palto Dostoyevski, Ecinniler, Flaubert, Madame Bovary, Tolstoy, Anna Karenina.

Benim on birincilerim

Kemal Tahir'in mülakatını okurken, "Benim on birinci romancım kim olurdu?" sorusunu elbette kendime sordum. Gerçi benim Top 10'um da zaten Kemal Tahir'in listesiyle tam olarak uyuşmuyordu. Cervantes, Laclos, Gogol, Dostoyevski, Flaubert, Tolstoy, tamamdı ama söz gelişi Abbe Prevost'u ve farkındayım, olacak iş değil ama Stendhal'i hiç okumamıştım, Balzac da minör denebilecek birkaç romanı hariç, benim yazarlarımdan olmamıştı. Diğer yandan daha ilk satırlarını okurken vurulduğum *Moby Dick*'in yazarı Herman Melville'in ve *Büyülü Dağ*'ın yazarı Thomas Mann'ın Top 10'umda olmaması kabul edilemezdi. *Tom Jones*'un yazarı Henry Fielding'i, *Tristram Shandy*'nin yazarı Laurence Sterne'ü ne kadar sevdiğim malumdu. Hemingway ve Faulkner'sa âşık olduğum yazarlardandı ve benim listemde biri *Silahlara Veda*'sıyla, diğeriye *Ses ve Öfke*'siyle mutlaka olmalıydı. Başka? Charlotte ve Emily Brontë'ler, Lewis Carroll, Charles Dickens, Henry James, James Joyce, Marcel Proust, Vladimir Nabokov, J.D. Salinger, kesinlikle Joseph Conrad, Albert Camus, offff, uzayıp gidiyordu benim listem. Üstelik daha ucuz zevklerimden, yani Amerikalıların deyişiyle "guilty pleasure"larımdan bahsetmedim bile.

O yüzden listemi uzatmayıp çok sevdiğim yazarların birincisini anlatacağım. Kendisi Kemal Tahir'in listesindeki "son" büyük yazar aynı zamanda. Lev Tolstoy'dan söz ediyorum. Tolstoy'un rakipsiz bir hayal gücü vardı, üstelik onun hayal gücü cinlere, perilere, ejderhalara ihtiyaç duymuyor, hayatın en gündelik hallerini kâğıda dökerken bile parlıyordu. Yarattığı evren hayret verici bir şekilde geniş, karakterleri şaşırtıcı düzeyde birikti. En sevimyeyecek, daha mühimi bizzat kendisinin en sevmeyeceği karakterlerini bile anlama, anlatma hatta *Anna Karenina* örneğinde olduğu gibi sevdirmeye ve sevmeye kabiliyeti büyüktü. *Savaş ve Barış*'ın Nataşa Rostova'sı, Prens Andrey'i ya da Piyer Bezuhov'u gibi birçok karakteri, sayfalar ilerledikçe olumlu ya da olumsuz ama mutlaka ikna edici bir şekilde değişiyor, geliyor, yaşılanıyordu. Mekanları, atmosferleri olağanüstü bir canlılıkla tasvir ediyor, bütün bu her şeye hâkim olma çabası esnasında da okuru ihmal etmeyerek onun da kendi fikirlerini geliştirmesine, kendi sonuçlarına varmasına izin veriyordu. Yüzlerce sayfalık devasa romanlarının tek bir sayfası bile sıkıcı değildi.

Bütün bunları Tolstoy'un yazarlıktaki teknik becerisine bağlayabilirsiniz, kısmen de haklı olursunuz. Gelin görün ki, "*İnsan Neyle Yaşar*" tarzındaki mesellerinde şahit olduğumuz bir şey var ki Tolstoy'u Tolstoy yapan şey, bence esasında bu: Kendisi yukarıda saydığım özelliklerine ek olarak, başka türlü hissetme ve bunu dile getirme cesaretine sahip bir edebiyatçıydı. Açıkçası işin bu kısmını unutmak, manzarayı eksik anlatmak anlamına gelir.

Joyce'u unutmamak lazım

Öteki uçta yer alan Joyce'u ise anlatmak için bana sayfalar yetmez. O yüzden onda ve Tolstoy dahil sevdiğim bütün büyük yazarlarda var olduğunu yenilerde fark ettiğim bir

James Joyce

özellikle yer vermekle yetineceğim. Kelimeleri alışılmadık şekillerde kullanan, dilde haylaz bir çocuğun misketlerle oynasındaki kendiliğindenlikle icatlar yapan, mizah duygusunu her daim diri tutan Joyce'un yazdıklarını ben aynı zamanda ülkesi İrlanda'ya ve elbette İrlandalılara bir armağan olarak görüyorum. Joyce'un romanlarını ve öykülerini okurken Dublin, gecesi ve gündüzüyle, geniş caddeleri ve kuytu mekanlarıyla, tarihi ve geleneğiyle canlanıyor, kâğıt üzerinde de yaşayan bir yere dönüşüyor benim için. Dublinlileri neredeyse tek tek görüyorum. Gençken söyledikleri itiraz ederdim ama büyük edebiyatın aidiyet duygusundan yoksun, ayağı başka kafası başka yerlerde dolanan bir örneğini kendi adıma ben bilmiyorum.

Yeniden Kemal Tahir'e bakmak

Buradan gelir miyiz Batı romanı ile aramızdaki birkaç yıllık mesafeyi eserleriyle kısaltan yazarlarımıza, mesela Kemal Tahir'e? Ben gelirim. "*Saatleri Ayarlama Enstitüsü*"yle Ahmet Hamdi Tanpınar'a, "*Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*"yla Peyami Safa'ya, "*Tehlikeli Oyunlar*"la Oğuz Atay'a, "*Kara Kitap*"la Orhan Pamuk'a...

Kemal Tahir'le bitireyim, çünkü inanılır gibi değil ama neler neler sığdırmış meğer üç sayfalık röportajına... Şöyle diyor bir yerinde: "Büyük bir sanat eseri karşısında sadece insanoğlunun erişebileceği mutlulukların en yücesine erişiriz, o kadar. Bunu yapanın da bir insanoğlu olduğunu neden sonra düşünür, biz de insan olduğumuz için gururlanırız. Sözünü ettiğim o on romandan hangisini yeniden okusak, duyduğumuz şey işte bu insan olmanın, o kitabı yazanın cinsinden olmanın gururudur."

Özetle on birinci romancı geldi mi, geldiyse kimdi, onu merak ediyorsak on ikinci ve on üçüncüyü de merak etmez miyiz? Konuyu sizden gelecek cevaplarla birlikte ayrıca tartışmak güzel olabilir gibi geliyor bana, ne dersiniz?

Romancının ödevleri

Bugünün romancısının hem kendisine, hem doğup büyüdüğü topluma hem de dünya insanlığına karşı ağır sorumlulukları olduğunu söylüyor Kemal Tahir. Peki romancı bu sorumluluğunu gerçekleştirmek için ne yapmalı? Okuyalım...

"Romancı olarak yaşamak, romancı olarak düşünmek, dünyaya romancı olarak bakmak... Yalnızca roman yazmak... Daha çok, daha iyi romanlar yazmak... İnsan dramına mümkün mertebe daha çok yanaşmaya çalışmak... Milletindeki insanlık özelliklerini, dünya insanlığının değerlerine katarak insanlığı zenginleştirmeye çalışmak. Romancılıkta bir yön var ki çalışmakla elde edilmez. Bu yön, kişinin aslında romancı oluşudur. Aslında romancı olmak da elvermez, romancı romancılığı insan dramına

yaklaştırmak için çalışacaktır. Bunu başarmak için yapılabileceklerden bazılarını gelişigüzel sıralayayım:

a) Gerçeklere saygı duymak ama bir yandan da dış yüzdeki ham gerçeğin parlıtlı fakat yalınkat etkilerine kendini kaptırmamak.

b) Hoşgörülüğü, toleransı hem şuuruna hem de duygularına iyice sindirip en çetin sıralarda bile soluk alır gibi kolaylıkla kullanabilmek.

c) Önyargılardan mümkün mertebe kurtulmak. Her insanı, her düşüncüyü, her olayı, ne kadar iyi bilirse bilsin, ilk defa görüyormuş gibi incelemeye üşenmemek.

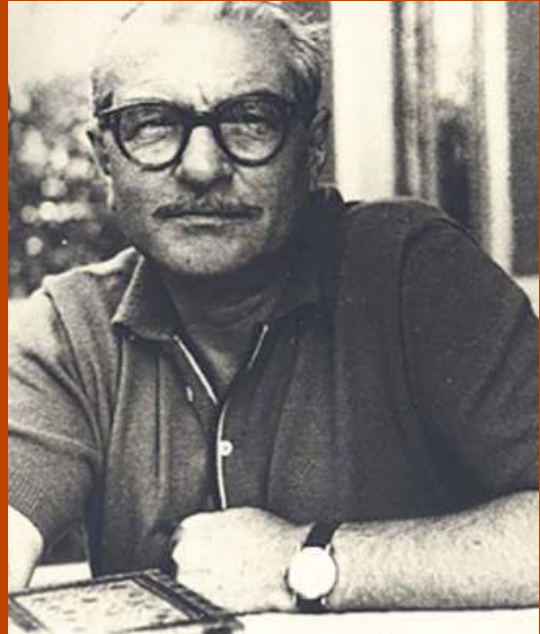
d) Gücünün çok üzerinde çetin bir işe atıldığını unutmamak. İş her zaman büyük tutmak. Büyük işte yenilmeyi göze almak. Yani kolayca kaçarak kendini aldatmamak."

Kemal Tahir'den yazarlık dersi

"Ben romancı olarak yaşıyor, insanlara, olaylara romancı gözüyle bakıyorum. Aklımda, notlarımda birçok roman konusu bir arada, karmakarışık halde bulunuyor. Yavaş yavaş olgunlaşıyor bunlar. İçlerinden biri, çoğu zaman dış etkiler altında, ağır ağır ötekilerin önüne geçiyor. Bu ilk hazırlığa 'romanın maddi temeli' diyorum. Bunun, romanın esas alanına ayak atabilmesi için kendi kanunlarıyla canlanması lazım. Bu canlanışı, Mikelanji'nin 'İnsanın Yaradılışı' tablosuna benzetiyorum. Romanın kişisi de bir duygu esintisiyle aniden canlanıyor, gidip gelmeye, öfkelenip sevinmeye, insanı yücelten ya da aşağılaştıran şeyler düşünmeye başlıyor.

İşte bu an, romanın duygu üst yapısının maddi temelin üzerinde yaşamaya başlaması demektir. Bu yaşayış, o güne kadar dünyada örneği hiç bulunmayan yepyeni, yüzde yüz orijinal bir yaşayıştır. Kendisiyle beraber kendi kanunlarını da getirmiştir. Romancının bundan sonraki işi, bu yeni yaşayışı, romancılık zanaatıyla düzenleyip yürütmektir. O zamana kadar dünyada benzeri bulunmayan bir kişiyi kendi özel kanunları içinde yaşatmaya başlarken, bence en usta romancı bile, aslında çırağıdır. Ustalığı bu çırağılık süresini kısaltmaya yarar. Bu sebeple başlangıç her zaman zordur; usandırıcı ve yıprandırıcıdır. Romancı, burada, bilgisini, romancılık gücünü, kısacası nesi var, nesi yoksa her şeyini ortaya atar. İlk müsveddeler bu hava içinde yürür. Yazma gidişinin romana kattığı ayrı bir canlılık, 'tefferruat' vardır. Romana önceden düşünüldüğü bulunması imkansız zenginlikler verir bu.

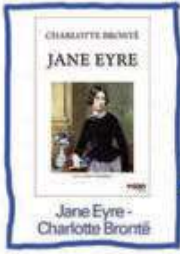
Gene de müsvedde hamdır. Roman, asıl bu müsveddenin üzerinde olgunlaşır, uzun çalışmalardan, çok karışık, çok yorucu bozup çıkarmalardan, eklemelerden sonra... Hiçbir

roman, romancısının istediği olgunluğa erişmiş sayılmaz, yayımlandıktan sonra bile... Kendimden söz ettiğime göre, ben sonunda iyice yorulur, usanırım. Romanı bir çeşit düşmanlıkla bitirir, onu didiklemeleri için eleştirmecilerin önüne atar, kurtulurum. Binlerce sayfayı bulmuş olan notları, atılmış parçaları, içinden çıkılamayacak kadar karmakarışık müsveddeleri dosyalayıp kaldırdıktan sonra da tadına doyum olmaz bir yorgunlukla gene dünyaya, insanlara, olaylara özellikle okunma sırasını bekleyen kitaplara dönerim."

Devirler ve Salgın

Geleneksel toplumda veba, modern dünyada içlerinden doğdukları düzenlerin tikanıklarını düzenleri temellerinden sarstı. Şimdi; bir yandan küresel entegrasyonun tamamlandığı, diğer yandan sivrilttiği enine sıkışıp dikine ayrıldığımız, parçalandığı bir tuhaflıklar çağındayız. Hakikat tarihin hızını yavaşlattığı bu dijital teknoloji salgınıyla sınıyor. Toz yatışıp yaralar sarılsa hayır vardır deyip dengesizlikleri ile hantalla çatlakları onarmaya – tüm maliyetlerine razı olacak değışecek. Evde geçirilen zamanın arttığı hatırlamak ve edebi bakış üzerinden dünyayı bir liste oluşturdu

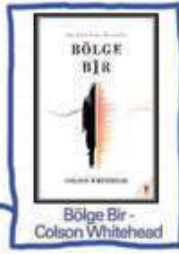
Jane Eyre - Charlotte Brontë

- Jane Eyre yetli okulda salgından kurtulmuştur; bu tecrübe ona yöneticilerin ölümünü hislerini, ağır güven ardına sakladıkları bencilliğini ve ne kadar gaddarlığı gösterir.
- Jane Eyre karakterinin kurulumunda salgın kritik öneme sahip.

Sıcak Kafa - Afşin Kurn

- Farklı bir salgın; Konuşma yoluyla, zihinden zihne yayılan bir abuklama salgını
- Akıl, dil, uygarlık, hayatın doğası ve anlam arayışımız üzerine bir deney

Bölge Bir - Colson Whitehead

- Mizahi ve buklemlerle tempolu anlatım kabuğunun içinde gri bir modern yaşam alegorisi
- "Umut en tehlikeli uykudur; sefen kullanan"

Mucizeler Yılı - Geraldine Brooks

- Küçük bir İngiliz köyündeki hizmetçinin 1666 veba salgınındaki mücadelesini konu ediyor - yazıldığı yıl 2001

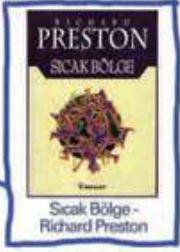
Kıyamet Kitabı - Connie Willis

- Hugo, Nebula ve Locus ödüllü
- Geçmiş düzenlemek için zamanda yolculuk yapıp 1348 yılına, İngiltere'deki Kara Veba salgının ortasına giden Kivrin'in macerası.
- "İnsanın başına korktuğu gelmez. Hiç aklına gelmeyen gelir."

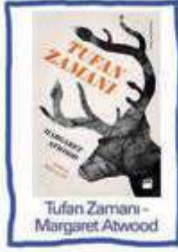
Kolera Günterinde - Gabriel Garcia Marquez

- Büyüklü gerçekçilik
- Aşkın, deli-aklı, yabani-ovca, tenses-romantik tüm biçimlerinin pastoral bir şirin büyüüne büründüğü bir destan
- "Bacı keşilmiş kimseler, artık olmayan becalannın yerinde acılar, kıramları, karmakarmalan duyarlar. Onuz kendisi de böyle duyumsuyordu kendini; artık olmadığa yerde duyuyordu kocasını"

Sıcak Bölge - Richard Preston

- Hugo, Nebula ve Locus ödüllü
- Geçmiş düzenlemek için zamanda yolculuk yapıp 1348 yılına, İngiltere'deki Kara Veba salgının ortasına giden Kivrin'in macerası.
- "İnsanın başına korktuğu gelmez. Hiç aklına gelmeyen gelir."

Tufan Zamanı - Margaret Atwood

- Ana akım felaket-ertesi romanlardan farklı olarak kadın tecrübesine odaklanıyor.
- "Eğer fazla yazarsanız kim olduğunuzu unutabilirsiniz"

Köpek - Jose Saramago

- Gizemli bir salgın kurbanlarını kör bırakır; karantinadakilere şiddet ve istismara maruz kalırlar. Roman, hastaların hem karantina koşullarıyla hem dağılmakta olan toplumla mücadelelerini üzerinden işliyor.
- "Bazen sessiz kalmak en büyük olgılamadır"
- "Asıl körlük, umudun süendiği bu dünyada yaşamaktır."

Köpek ve Yıldızlar - Peter Heller

- Toplumun neredeyse tamamını yok eden bir grip salgının üzerine kurulumuz.

Vahşi Kızlar - Rory Power

- Her türlü canlıya enfekte edebilen Tox hastalığı nedeniyle karantina atılabilecek bir adadaki kız okulunda bir büyüme hikayesi...
- "Biz inçecek şeyleri kendimiz seçmıyoruz"

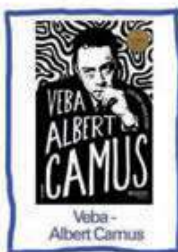
Son İnsan - Mary Shelley

- Bilim-kurgunun öncüsü Shelley ayrı zamanda kıyamet-ertesi hikayelerinin de mucidi...
- 2100 İngiltere'sinde Büyük Salgın'dan kurtulan tek insanın peşinde - yayın tarihi 1826

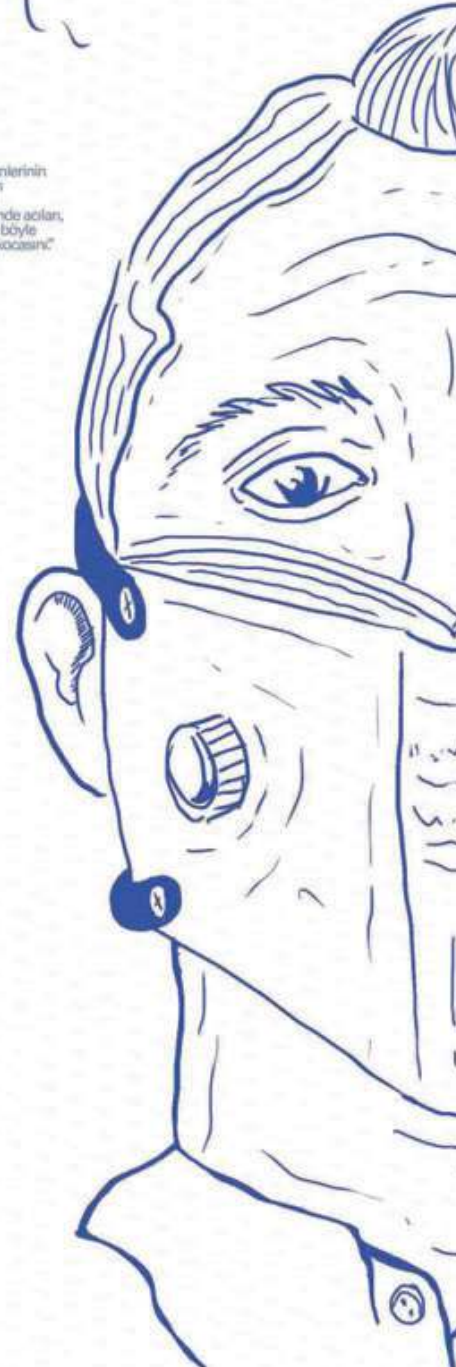
Gülnün Adı - Umberto Eco

"Gerçek bizi değıştirir."

Veba - Albert Camus

- "...ve acının çoğu kez tek başına yaşadığı bir dünya"
- "Bir öğretmen iki kere ikinci dört ettiğini öğretiyor diye tahrir edilmez."
- "Ah köşke bir depresyon olsaydı! Tam bir sarımsak...ve bu iş bilirdi. Ama şu domuz hastalığı! Hastalığa yakalanmamış olanlar bile onu içinde taşıyor."

Salınlara Edebi Bakış

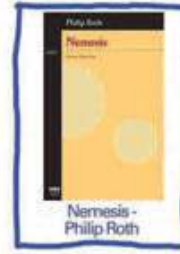
35

İspanyol gribi, post-modern dönemde AIDS gösterdi. Salgınlar, orta yerinden filizlendikleri an üretim zincirlerinde ve finansal piyasalarda andan sahicilik ve görecilik akımlarının bireyi'a ve mallar için sınırların alçaldığı insanların ertesi rüzgarların ve uyarıcı bombardımanın i çağında içinden geçtiğimiz süreçte kendi diktan sonra artık ya toplumlar her şerde bir şan yapının yükünü paylaşmaya ve sızdıran yelip- girişecek ya da paradigma bir kez daha bugünlerde önceki salgınlara edebi bakışı dönüştüren salgınlara bir daha bakmak üzere ık. Sağlıkla kalın.

Veba Yılı - Daniel Defoe

- Londra'da 1665'de yaşanan veba salgınından "ihram" aldı- 1722'de yazıldı.
- "Bir kölelik her zaman bir başkasına yol açar"

Nemesis - Philip Roth

- Nemesis, Yunan Mitolojisinde intikam Tanrısı
- 1944 çocuk felci salgınından "ihram" alıyor

Kızıl Veba - Jack London

- "Kağıda basılmış sözün büyük bir gücü vardır."
- "İnsan çalışmasını ürünü gelip geçicidir ve deniz dalgalarının köpekleri gibi birden yok oluverir."

Mahşer - Stephen King

- Laboratuvarlarda mutasyona uğratılarak inselinin hermen hepsini yok eden grip virüsü
- Kılanların izidir davası ve sürdürülebilir sistem arayışı

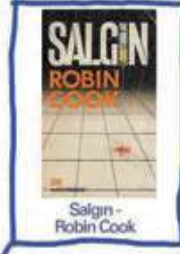
Venedik'te Ölüm - Thomas Mann

- "Çünkü insan insanı, hakkında bir yargıda bulunamadığı sürece sever, yüceltir, özlem, elistik tanınmanın bir sonucudur"

Salgın - Wayne Simmons

- Belfast'tan yayılan virüs
- "Gerçekten anlıyor musun? ..."

Salgın - Robin Cook

Ebola salgını Batı'da

30 Şubat: Bir Gülmeye Salgını - Şebnem Şenyener

"...gerçek gülüşü yok eden bir gülmeye salgını başlar... Bu gülmeye salgını herkesin rüyadan mahrum eder, kent, güvercinlerini kaybeder, rüya koymaya biter, Şubat'a otuz göktaşın bir dillek ihtiyacı doğar. Vı senenin üç yüz altmış yedinci gününe bir aşık şarkısı yazılır."

Salgın & Madeliyonun Ters Tarafı - Reşat Nuri Güntekin

Decameron - Giovanni Boccaccio

- 1349-1353 yılları arasında yazıldı.
- On gün boyunca anlatılan yüz öyküden oluşur.

- Veba salgınından kaçınmak için bir araya gelen yedi genç kadınla üç genç erkek "gönüllerince yaşayarak gülmeye eğlenceye, akıl sınırları dışına taşıyan zevkler tadabilmek" amacıyla, önce Fiesole dolaylarında bir evde, sonra da bir şato da konaklar. Her gün (Cumartesi ile Pazar dışında) öğleden sonra, her biri bir öykü anlatır. Öykünün konusunu günün yöneticisi (kral ya da kraliçe) belirler. Birinci ve dokuzuncu günde ise, herkes istediği öyküyü anlatır. Böylece yüz öykü anlatılmış olur."

Kırk Hayatlar - Halit Ziya Uşaklıgil

- "Ardım, başlangıcı her vakit müşküldür."
- Varım

Hüyükteki Nar Ağacı - Yaşar Kemal

- Doğa insan ilişkisi
- "Dünya iyi insanların yüzü suyu hürmetine duruyor."

Mahşerin Dördüncü Atlısı - Andrew Nikiforuk

Dünyamızı Değiştiren On İki Hastalık - Irwin W. Sherman

bonus

Kolera, sıtma, frengi, grip ve AIDS gibi hastalıkların yayılımı ve ortaya çıkan siyasi ve toplumsal sonuçları inceliyor.

DÖRT DUVAR ARASINDAN BÜYÜLÜ DİYARLARA

Covid-19 ile sıkı sıkıya tutunduğumuz hemen her şeyin avuçlarımızda un ufak oluşuna tanık olduk. Sahici ya da suni, hayat diyerek etrafımıza inşa ettiklerimiz, güvenlik hissimiz, gerçekliğimiz bir kez daha şekil değiştirdi ve hepimiz tereddütsüzce ve hızla kendi tavırlarımızı belirledik. Kuşkusuz bunda geçtiğimiz yıllar boyunca işittiğimiz sayısız distopik ve post apokaliptik hikâyenin etkisi büyük.

Tuhaf zamanlardan geçiyoruz. Dijital dönüşüm sonrası sosyal yaşamı sentetik, holografik bir düzleme hapsederken, -durup anlamaya fırsat bırakmadan ardı ardına- gerçekleşen küresel olaylar karşısında bocalıyor, bocaladıkça yüzeyin güvenli ve tanımlanmış alanında kalmaya ikna oluyoruz. Bir yandan da bizi olduğumuz yerden sökülüp alan bu sel karşısında ilginç fakat güçlü adaptasyonlar geliştirmeyi başarıyoruz. Son olarak Covid-19 ile sıkı sıkıya tutunduğumuz hemen her şeyin avuçlarımızda un ufak oluşuna tanık olduk. Sahici ya da suni, hayat diyerek etrafımıza inşa ettiklerimiz, güvenlik hissimiz, gerçekliğimiz bir kez daha şekil değiştirdi ve hepimiz tereddütsüzce ve hızla kendi tavırlarımızı belirledik. Kuşkusuz bunda geçtiğimiz yıllar boyunca işittiğimiz sayısız distopik ve post apokaliptik hikâyenin etkisi büyük.

İster şimdiden soğukkanlı hayatta kalma planlarını yapmaya başlamış olalım isterse panik içinde ölümü beklediğine ikna olanlardan; hemen hepimizin bir süre daha evde kalacağımız kesin. Dürüst olalım. Çoğumuz bu günler boyunca kitaplara gömülmektense bir şeyler izlemeyi tercih edecek. Yine de bu geçici süreyi keşfedeceği kitaplara ayırmayı planlayanlar için birkaç tavsiyede bulunayım ki, adet yerini bulsun:

*Aleksandar Prokopiev - *Homunkulus - Yetişkinlere Peri Masalları* (Pinhan Yayıncılık, 2016)

Zaman zaman Balkan halk masallarından da beslenen

Prokopiev'in gerçek ile gerçeküstünün iç içe geçtiği çarpıcı öykülerinden bir seçki.

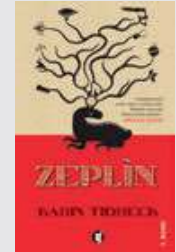
*Karin Tidbeck - *Zepplin* (Aylak Kitap, 2014)

İskandinav kültürünün alacakaranlığından doğan, fantazyadan, büyüü gerçekliğe ve bilimkurguya uzanan parlak buluşlarla bezeli öyküler.

*Lafcadio Hearn - *Kvaidan - Tuhaf Şeylere Dair Hikâyeler* (Ketebe, 2019)

Doğanın, düşün, büyüünün ve sıra dışı olayların hayatla uyumunun, Uzakdoğu'ya has şiirselliğin gözler önüne serildiği tuhaf Japon masalları.

Yazıda geçen kitaplar

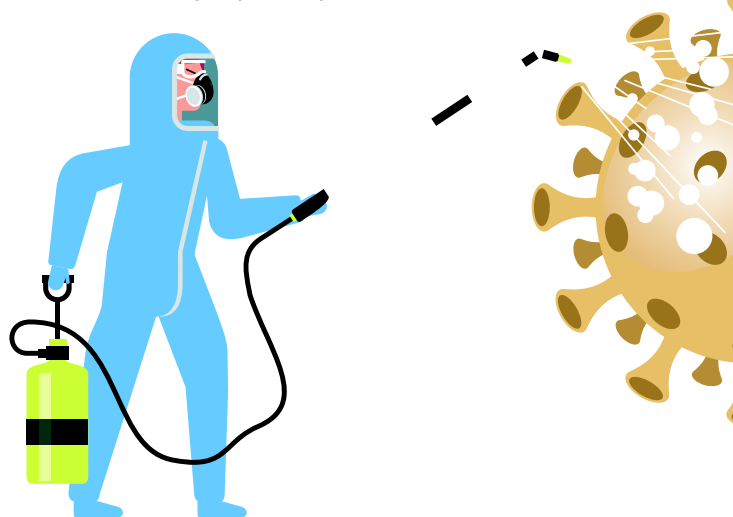

Half - Life 3 için yeni bir umut

Yirmi yılı aşan bir süre önce piyasaya çıktığında oyun dünyasında deprem etkisi yaratan *Half-Life*, oyun dinamiklerinde yaptığı yenilikçi değişikliklerle ardı sıra gelen hemen hemen tüm video oyunlarını doğrudan etkilemişti. Ne var ki, oyunseverlerce 8 milyondan fazla kopyası satın alınan *Half-Life*'in tüm devam oyunlarının, muazzam başarı hikâyelerine dönüşmelerine rağmen serinin tutkunları neredeyse 15 yıldır *Half-Life 3*'ü bekliyor.

Kuşkusuz *Half-Life*'in yaratıcısı Valve'in tembelliğinde, -online oyun satış platformlarının öncüsü ve tartışmasız lideri- Steam sayesinde satılan hemen her oyundan gelir elde etmesinin ve hayatta kalmak için oyun yapmaya ihtiyaç duymamasının etkisi büyük.

Öte yandan Portal ve Left 4 Dead gibi çok sevilen diğer serilerin de hâlâ 3. oyunu görememiş olması, Valve CEO'su Gabe Newell'in 3'e kadar saymadığı gibi esprilerin yapılmasına neden oluyor. Valve'in geçtiğimiz aylarda yeni *Half-Life* oyunu Alyx'i duyurması oyun dünyasında *Half-Life 3*'e dair umutları bir kez daha yeşertmişti. Kısa süre önce Valve adına açıklama yapan Robin Walker'ın, 23 Mart'ta indirilmeye başlanan oyunun *Half-Life* evrenine geri dönüş niteliğinde olduğunu söylemesi serinin hayranlarını sevindirmeye yetti. Walker'ın *Half-Life: Alyx*'in serinin hikâyesini ileriye taşıyıp daha büyük bir hikâyeye kapı araladığını belirtmesinin ardından gelecekte yeni *Half-Life* oyunlarını görmemize kesin gözüyle bakılıyor. (•••)

Kısa Kısa

- Korku edebiyatının önemli isimlerinden Thomas Ligotti'nin ilk kitabı olma özelliğini de taşıyan öykü seçkisi *Hayalperest Ölü'nün Şarkıları* Can Yayınları tarafından dilimize kazandırıldı. Özellikle 90'lar boyunca British Fantasy Award, Bram Stoker Award ve World Fantasy Awards gibi prestijli ödüllerde sıkça aday gösterilip bazılarını kazanma başarısı gösteren Ligotti, pek çoklarının ismi H.P. Lovecraft ve Edgar Allan Poe gibileriyle birlikte anılan bir yazar. Berna Seden tarafından çevrilen kitap "tuhaf edebiyat" türünün önemli örneklerinden biri.

- Madeline Miller, ülkemizde geçtiğimiz yıl yayımlanan ödüllü romanı *Ben, Kirke* ile adından sıkça söz ettirmişti. Yunanca ve Latince öğretmeni olmasının bir getirisi olarak kaynakları özgün dilinden tarama imkanına sahip olan Miller, henüz ilk eseri *Akhilleus'un Şarkısı* ile kendisine saygın bir yer edinmeyi başarmış bir yazar. Daha önce Everest Yayınları'nca yayımlanan ve baskısı tükenen *Akhilleus'un Şarkısı* bu defa İthaki Yayınları tarafından yine Seda Çingay Mellor çevirisi ile okuyucuyla buluşturuldu. *Ben, Kirke*'de olduğu tanıtık bir hikâyeyi sıra dışı bir perspektiften dinleyeceğiniz kitap, Yunan mitolojisine aşinalık kazanmak isteyenler için de iyi bir tercih.

- Geçtiğimiz yıl gösterime giren *Spider-Man: Far From Home*'un ardından Sony ile Disney arasında yaşanan kısa süreli anlaşmazlık, Örümcek Adam'ın Marvel sinematik evreninden ayrılmasıyla sonuçlanmış, bu durum hem Örümcek Adam hem de Marvel hayranlarını oldukça üzmüştü. Neyse ki her iki taraf da kısa sürede makul bir yolu tutarak sevilen kahramanın ait olduğu yerde kalmasını sağladılar. Şüphesiz yeni Örümcek Adam'ın bu derece sevilmesinde büyük rolü olan Tom Holland, kısa süre önce yaptığı açıklama ile yeni Örümcek Adam filminin çekimlerine gelecek temmuzda başlanacağını duyurdu.

MAVİNİN TEK BİR TONU

Alastair Reynolds'un öyküleri, sanat veya bilgi aracılığıyla bahtiyarlığı arayanları anlatmakta. İşte tam da bu sebeple öykülerinin zamana direneceğini, çizdiği portrelerin birçok insana yoldaşlık edeceğini düşünmekteyim.

Ne zaman bilimkurgu bir roman veya öykü okuyacak olsam, kitabın kapağını büyük bir beklentiyle açarım. Beni yarattığı dünyanın içine çekebilmesi, kendi içinde anlamlı bir âlem kurması, hayal gücünü zorlayan bir teknoloji, gelecekteki toplumsal sorunlar, distopik manzaralar, uzay gemileri, ışın kılıçları, dünyayı ele geçiren robotlar... Bunların olup olmaması inanın hiç ilgimi çekmez. Benim aradığım şey aslında kaliteli bir yeniden yorumdur. Yazarın akla gele-yecek sahneler canlandırabilmesi hiç şüphesiz bir beceridir. Fakat bence asıl zor olan, günümüz insanının meselelerini yepyeni bir çağda, taze bir izdüşümle ele alabilmek. Aklımızı

kurcalayan hemen her şeyin, aslında zaman ve mekandan bağımsız olduğunu vurgulayan bilimkurguları bu yüzden kıymetli buluyorum. Üç yüzyıl sonraki insanın ölüm korkusu, 5293 senesinde yaşayan bir din adamının "yaratıcı" ile ilişkisi, gelecekteki yalnızlık, dijital çağda aşk...

Alastair Reynolds'u ilk kez Netflix'in *Love, Death & Robots* adlı yapımında tanıdım. Birbirinden bağımsız on sekiz kısa bölümden oluşan bu mini dizide en dikkat çekici iki bölümde de Reynolds'un imzası vardı. Yine de *Zıma Mavis*'ni, bilimkurguya duyduğum önyargının etkisinden sıyrılıp aldığım söylenemez. Fakat eser buna rağmen bende büyük bir hayranlık uyandırdı. Özellikle kitaba ismini veren *Zıma Mavis*'ni okuyunca uzun zamandır diyemediğim bir şeyi kendi kendime mırıldandım: "Keşke bunu ben yazsaydım." Haset ve hayranlığın karışımı bu cümleyi, beni yalnızca derinden etkileyen anlatılar karşısında kurduğumu da ifade etmeliyim.

Alastair Reynolds

Mutlu olmak için anlamak gerekir

*Zima Mavis*i içindeki öyküleri kabaca ikiye ayırabiliriz. İnsana dair küçük tarafları deşenler ile; kozmosa, varoluşumuza, sanata, bilgi felsefesine, bilgeliğe dair olanlar. İfade etmem gerekir ki, ilk gruba düşen öyküler bence diğerlerine nispetle zayıf. Yani Reynolds, aşkın olana yöneldikçe yükselen bir yazar. Öykülerinin birçoğunda bir bilgelik arayışı olduğunu görüyoruz. Bilgi ile yetinmeyen, daha doğrusu bilgiyi sadece "anlayışa" giden yolda bir basamak gören karakterler karşımıza çıkıyor sürekli. İşte burada Reynolds'un, bilimkurgunun imkanlarını sonuna kadar kullandığını görüyoruz. Kozmosun dört bir yanını dolaşan android karakter, asla salt fantastik bir öge olarak kalmıyor. Evrende özgürce dolaştığı için varlığa dair çok derin cevaplar buluyor. Dolayısıyla bilimkurgu öğeler Reynolds'un edebiyatında amaçtan çok araçsal bir nitelik taşıyor.

Zima Blue'daki öykülerde dikkatimi çeken bir diğer mesele, çoğu karakterin bilgeliğe ulaşabilmek için yolculuğa çıkması. Reynolds'un astronomi eğitimi aldığı, astrofizik alanında doktora yaptığı, üstelik uzun yıllar Avrupa Uzay Araştırma ve Teknoloji Merkezi'nde çalıştığı düşünülürse; uzayda yolculuk yaparak bilgeliği arayan karakterlerin karşımıza çıkması şaşırtıcı değil. Fakat Reynolds burada bence cesur bir duruş gösteriyor ve bilgelik için çıkılan bu yolculuğu bir nevi bahtiyarlık arayışı olarak sunuyor. Bir diğer ifadeyle onun karakterleri, mutlu olmak için "anlamak" gerektiğine inanıyor. *Zima Mavis*i ile *Uzay ve Zamanı Anlamak* öykülerinde bilhassa bu tema üzerinde derinlemesine durmuş. Yine aynı sebeple, her iki metinde de bilgi ve kavrayışın ne olup olmadığı irdeleniyor.

Reynolds bütün öykülerinin sonuna kısa bir açıklama metni koymuş. Kendi eserini şerh etmenin defacto "metnin başarısızlığını kabul etmek" olduğunu düşündüğüm için, bu fikre de ilk başta soğuk yaklaştım. Ama bu kısa pasajlar birer açıklamadan öte, yazar ile okuyucu arasındaki hoş sohbetlere dönüşmüş. Alastair Reynolds yanıma gelmiş de, sevdiğimiz bir öyküyü konuşuyormuşuz gibi hissettim.

Az kelimede çok şey anlatıyor

Kitaba adını veren *Zima Mavis*i öyküsü ise, "Az kelimede ne kadar çok şey anlatılabilir?" sorusuna nispet olsun diye yazılmış gibi duran, bana sorulacak olursa küçük bir başya-

pıt. Sürprizi bozmadan özetlemek gerekirse, yüzlerce yıldır resim yapan yarı insan yarı makine bir ressamın, mavinin tek bir tonuna obsesyonunu ve bu obsesyonun etrafına kümelmiş hakikat arayışını konu ediniyor. Reynolds bu yolculuğu yaklaşık yedi bin kelime ile anlatıyor, ve bir romana konu olabilecek zengin bir macerayı cesurca harcıyor. Fransız ressam Yves Klein'ın hayatı ve sanat görüşü, öykünün bir anlamda omurgasını da oluşturmuş.

Klein için mavi, insanın doğada soyut olarak görebileceği tek renktir. Zira bizim algılayabildiğimiz kadarıyla gökyüzü ve deniz, sonsuza kadar uzayıp giden bir mavi tuvaldir aslında. Hatta Klein günün birinde Nice sahillerinde uzanmış gökyüzüne bakarken, üstünden gelip geçen martılara kızacaktır ve şöyle diyecektir: "Martılara nefret duymaya başladım. Çünkü benim en büyük ve en mükemmel eserime delikler açmaya çalışıyorlardı." *Zima* karakteri de galaksideki itibarını tıpkı Yves Klein gibi kendi adıyla anılan maviye boyadığı soyut resimleriyle kazanmıştır. İkisi de çizginin, şekillerin ötesinde bir şeyi duymaktır. İkisi de sanatları ile geçmişlerine yolculuk eder. Ve her ikisi de ne aradığını bilmeden, fakat aradığı şeyi bulduğu vakit bunu anlayacağını ve "Hah!" diyeceğini bilerek arar...

Reynolds'un öyküleri, sanat veya bilgi aracılığıyla bahtiyarlığı arayanları anlatmakta. İşte tam da bu sebeple öykülerinin zamana direneceğini, çizdiği portrelerin birçok insana yoldaşlık edeceğini düşünmekteyim. (☺☺)

“KELİMELELER İLİŞKİMİZİN SONU GELMEZ BİR ÇEŞİTLİLİĞİ VAR”

Türk edebiyatının genç ve yaratıcı yazarlarından Güzide Ertürk’e hayatını değiştiren kitapları, kelimelerle olan ilişkisini, yazma ritüellerini, ona ilham veren kişileri, şehirleri, unutamadığı yazarları sorduk.

Eskiden kelimeler sadece bir ayrıntıydı. Sayfaların arasında gezinen, paragrafları dolduran kum taneleri gibi. Zamanla kelimeler üzerine daha çok yoğunlaştım. Taşıdıkları derin anlamdan ziyade, insanların kelimelere yükledikleri anlamlar beni şaşırtıyor. Mesela “canavar” dediğimizde herkesin aklına farklı bir görüntü düşüyor. “Mutluluk” kelimesinin bir çocuğa fısıldadıklarıyla, bir yetişkine fısıldadıkları o kadar farklı ki. Kelimelerle ilişkimizin sonu gelmez bir çeşitliliği var.

Kitapların ve yazarların hayatımı şekillendirmede çok büyük bir yeri var. Orta okul yıllarında sınıf arkadaşlarımdan birinin babası kitapçıda çalışıyordu. Arkadaşım pek bilinmeyen, farklı kitaplardan bahsederdi. Bir gün okula Ali Ural’ın *Posta Kutusundaki Mızıka* isimli kitabını getirdi, yeni basılmıştı. Arkadaşım önce kendi okudu, sonra ondan ben ödünç alıp okudum. Hatırlıyorum, *Posta Kutusundaki Mızıka* sene içinde sınıfta dolaşıp durmuştu. Gençlik yıllarımda elimden düşürmediğim kitaplar arasındaydı. O zamanlar Ali Ural’ın bir gün benim hocam olacağını ve bana yazarlığı öğreteceğini bilmiyordum. Ama bu güzel tesadüf çok severim.

Dostoyevski’nin *Suç ve Ceza*’sını bir solukta okumuştum. *Ölü Evinden Hatıralar* beni sarsmıştı. Meraklanarak Dostoyevski’nin hayatını da okumuştum. Marquez’in romanları, Calvino’nun öyküleri, Tolkien’in *Yüzüklerin Efendisi*. Böyle giderse sonu gelmez bir listeye başlayabilirim. Genel olarak söyleyecek olursam, okuduklarımı zamanla içselleştirdim. O yüzden okuduğum her satır bende biraz iz bıraktı.

Kitaplar, dünyaya ve insanlara farklı bir açıdan bakmayı öğretti. Ama bu çok bilinçsizce bir öğrenmeydi. Ben onları bir şeyler öğrenmek için okumuyordum. Okurken huzur bulduğum, sayfaların bana sunduğu dünyalar arasında gezinmeyi sevdiğim için okuyordum. Zamanla, bu alışkanlığımın beni farklı biri yaptığını anladım. Toplumun dayattığı kurallar dışında bir dünyanın var olabileceğine inandırı. Bir elmaya sadece meyve olarak değil, güzel bir şiirin ışığında bakabiliyorum. Göğe bakınca havadurumunu değil, Turgut Uyar’ı düşünüyorum mesela.

Ama onları birer kullanma kılavuzu olarak görmüyorum.

Bu kendiliğinden gelişen bir süreç. Kelimeler havaya, suya, toprağa karışıyor ve hayatınıza yön vermeye başlıyor.

Çocukken, henüz hayatı yeni yeni anlamaya çalıştığım zamanlarda masal kitaplarının beni büyülediğini hatırlıyorum. Onları büyük bir tutkuyla okumasaydım, ilerleyen yaşlarda kitaplara bu kadar düşkün olur muydum bilemiyorum. Babamın çocukluğundan kalan *Allah Rahatlık Versin* diye bir masal kitabı vardı mesela. Benim için değerini hiç kaybetmedi. Evimizde büyük bir kütüphane vardı. Raflarda sıralanan kitapları merak ediyordum ama hiçbir çocuk zihnime hitap etmiyordu. Ansiklopediler, bilimsel, dini kitaplar... Araya sıkışmış pek görünmeyen kitaplar da vardı. Onları fark etmek bana derin bir haz veriyordu. Babamın masal kitabı dışında bir de roman bulmuştum *Bir Çalgıcının Seyahati*. Yine babamın gençlik yıllarından kalan bir kitap bulduğuma sevinerek heyecanla okuduğumu hatırlıyorum. Annemden kalan yadigarısa *Küçük Kadınlar* kitabıydı. Çocukken çok sık kitap okuduğumu hatırlıyorum. Geceleri uyumazdım. O kadar hızlı okurdum ki, bazen arkadaşlarım kalın kitapları hemen bitirdiğime inanmazlar, sayfaları atlıyor musun diye sorarlardı. Ömer Seyfeddin Hikayeleri, Mustafa Ruhi Şirin’in *Her Çocuğun Bir Yıldızı Var* kitabı, Tarık Buğra’nın *Küçük Ağa*’sı ve sayamayacağım birçok kitap.

Çalıkuşu’ndaki Feride karakterini kim unutabilir? Şeker Portakalı’ndaki Zeze bende derin izler bırakmıştı. Senelerce elimden düşürememiştik kitabı. Daha çok çocuk kahramanlarla bağ kurduğumu hatırlıyorum. Bir de Türk masalları. Kitaplığımda ilkokuldan kalan bir kitap duruyor. Beşinci sınıfa gidiyormuşum. İlk sayfasında “Güzide, 5B sınıfı” yazıyor. Öğretmenim hediye etmişti diye hatırlıyorum bu kitabı. Elimden düşürememiştik. İçindeki devler, ejderhalar beni büyülemişti.

Sevdiğim yazarlardan ve kitaplardan vazgeçemediğim gibi farklı türlere açık bir okurum. Her sene açık okuduğum, sayfalarını karıştırdığım kitaplar var. Ahmet Hamdi Tanpınar bunlardan biri mesela. Onun yazdıklarını açıp okumak dertleşmek gibi geliyor. Bunun yanında yeni yazarlar, farklı türler keşfetmeyi de seviyorum.

Güzide Ertürk bugüne kadar *Düşes, Kaplumbağa Gölgesi, Rüzgargülü Çamlıca ve Öbür Dünya Öyküleri* kitaplarını okurlarla buluşturdu.

Yazmak için zamana ve mekana ihtiyacım oluyor fakat yıllar içinde katı alışkanlıklarımı esnetmeyi öğrendim. Gürültülü ve kalabalık yerlerde de yazabileceğimi, bazı alışkanlıkların işimi sadece zorlaştırdığını keşfettim. Geceleri yazardım, sabahın erken saatlerinde yazmayı öğrendim. Yazdığım zamanlar evden çıkmazdım, belli bir saatten sonra kalemı bırakmam gerektiğini öğrendim. Günlük akışa uyum sağlayabilmek beni rahatlatıyor.

Yazma ritüelim yok ama ben solak bir yazarım. Kalemı elime almadan hikayeye başlayamıyorum. İlk satırları mutlaka kalemle yazmalıyım. Sonra bilgisayar başına geçip devam ediyorum. Eskiden kalem tutmanın herkes için önemli olduğunu zannederdim ama teknoloji dünyasında giderek "antika" hükmüne geçtiğini anladım. İnsanlar tuşlara basarken daha rahat ediyorlar ama ben kalemı elimde tutmak zorundayım. Her gün yazmıyorum. Bazen uzun molalar verip kalemde ve kâğıttan ayrı kalıyorum.

Bir fikrin yazıya dökülmesi için beni sarsması gerekiyor. Fikir içimde zamanla büyüyor ve yazmadan hiçbir yere gitmiyor. Hiç beklemediğim bir nesne veya olay birden bana ilham kaynağı olabiliyor. Ben İstanbul'da doğup büyüdüm. O zamanlar şehrin bana nasıl ilham verdiğini fark etmiyordum. Ama Amerika'ya yerleştikten sonra İstanbul'daki havayı aramaya başladım. Doğa bu ihtiyacıma çare oldu. Sanatsal etkinlikleri de olabildiğince takip ediyorum. Yolculukları sadece ilham kaynağı olarak görmüyorum, hayatıma yeni değerler kattığı, farklı kültürlerle tanışmama vesile olduğu için seviyorum.

Hüzün bana hep şiirsel gelmiştir. Acıklı bir ağlama değil de suskun bir yas sürecinin şiiri tetiklediğini düşünüyorum. Yaşayıp giderken değil de günler sonra sizi heyecanlandırmayı başaran, seneler geçse bile aynı hazzı size yaşatan olayların şiirsel bir öneme sahip olduğunu düşünüyorum.

Mutsuz, umutsuz, yalın olduğum anlarda okumak da yazmak da iyi geliyor. Ama ikisinin de ölçüsü var. Öyle anlar geliyor ki kitabın kapağını kapıyorum, kalemı elimden bırakıp sokağa çıkıyorum. Hayata dönüyorum. İnsanların, ağaçların, kuşların da bana söyleyecekleri var. Hayatın şarkısını kaçırmak istemiyorum.

Yetenek önemlidir. Herkes hayatında bir kez olsun güzel bir şiir yazmıştır, unutulmaz bir cümle söylemiştir belki. Ama yeteneği çalışma takip etmezse kuruyup kalıyor. Buna çalışma yerine belki de tutku demeliyiz. Tutkuyla çalıştığımızda hiçbir şey bize yük gelmiyor.

İşini, sanatını aşkla ve özenle yapan herkesi cool buluyorum. Çünkü ortaya çıkardıkları eserler orijinal oluyor. Daha önce düşünmediklerimi, görmediklerimi, duymadıklarımı bana gösteriyor.

Beni hayata bağlayan sözler dönem dönem değişiyor.

Bazen bir cümleye veya şiire günlerce takılıp kalıyor, hayata oradan bakıyorum. Mesela bugünlerde Cemal Süreya'nın, "Hayat kısa, kuşlar uçuyor," şiiri bana çok şey söylüyor. Hayat bize ne sunarsa sunsun, kuşların uçtuğunu unutmamak gerekiyor.

İnsanların beni etkileyebilmesi için biraz hayatın dışına çıkması gerekiyor. Kalabalıkların arasında kaybolmak yerine, bir adım geri atabilmeyi başarmalı. Söylenmiş sözlerin üzerine kendince bir söz eklemeli. Başka insanlardan öğrenmeyi, onları dinlemeyi seviyorum.

Hayatta en mutlu olduğum yer, bütün caddeleri, sokakları, yokuşları, insanları, martıları, denizi, vapuru, trafiği, kavgası, gürültüsüyle İstanbul.

Bir aydır üzerinde çalıştığım bir hikaye vardı, dün son noktayı koydum. Bundan sonrasını kim bilebilir? «»

MEŞGULİYETİ ALINMIŞ İNSAN

Tekli koltuğun amacına uygun kullanıldığı, yalnızlıktan edebi anlamda şikayet edenlerin/kutsayanların gerçek yalnızlıklarıyla imtihan edildiği günlere geçtik. Dünyanın belli noktalarında hızla kıpırdayan insanın yerini bekleyen ve uyuklayan insan aldı. Artık sabit bir ev eşyasına dönuştük.

Artık her şey gerçek! Ölüml sarımsın kafalara da eşit şekilde dağıtılıyor. Tüm duygusal yaklaşımlar, pişmanlıklar, imal edilen gerçeğe tosluyor. Artık çok geç. Yetişmenin, aşkın, dokunmanın, nefes almanın etrafı "ölüm tehlikesi" yazısıyla çevrildi. Hiç kimsenin geç kalmak gibi bir bahanesi kalmadı. Herkes kendi evinde, tam zamanında.

Tekli koltuğun amacına uygun kullanıldığı, yalnızlıktan edebi anlamda şikayet edenlerin/kutsayanların gerçek yalnızlıklarıyla imtihan edildiği günlere geçtik. Dünyanın belli noktalarında hızla kıpırdayan insanın yerini bekleyen ve uyuklayan insan aldı. Güvenli bölgemizin olan prizlerin yanında konumlandık. Artık sabit bir ev eşyasına dönuştük. Ölüme yakınlasmak arkadaş bıraktığımız kelime, marka, lüzumsuz kaygı yığılmasıyla yüzleşmemizi sağladı. Durulduk. Aynalara başka anlamda bakar olduk. Gözlerdeki bilinçlik yerini mülteci dingingliklere bıraktı.

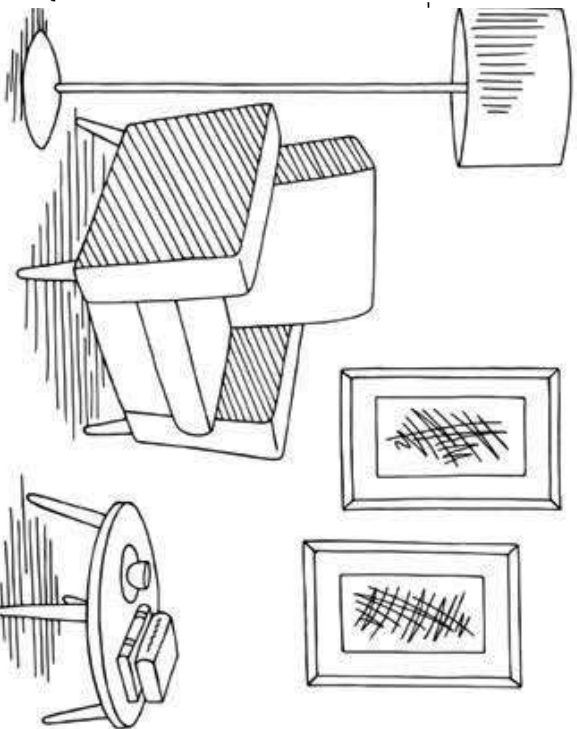
Yıllardır konforu dışarda konumlayanlara su an evde kalınması konusunda insanları ikna etmeye çalışıyor. İnsan, Pavlov'un Köpeği gibi yalnızca kalabalıklar ve ısıtılı mekanlarda ses çıkarabilen, kendini bulan bir varlık olarak inşa edildi. Ancak markaların birer temsilcisi olarak süslü caddelerdeki yürüme misyonu yarım bıraktıldı. Markalar silindi. Reklamlar soluklaştı.

Gizem kiminde korku uyandırır kiminde ise tesirsizlik. O sürekli meşgule aldığımız kendimizle baş başa kalma işine, mecbur kaldık. Sosyal medyada teşhir edilen popülist vıdıdandan, iç sesin aktardığı hakiki vıdıdana geçiş sıkıntı oluşturdı. Herkes uzaklaştığı yeri özler oldu. Özlemenin ve aşkın tabiatı böyle tabi. Yitirilmiş, uzak bırakılanla alakalı.

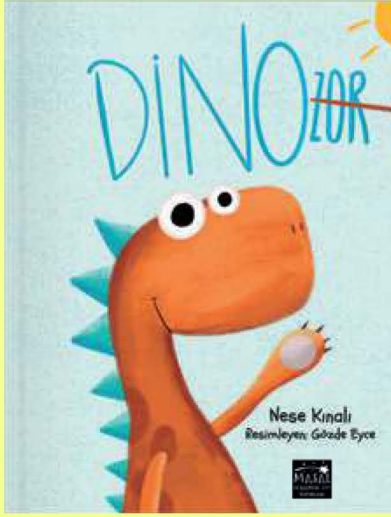
Kozmetik yavanlaştı, telefonlar sıkı, filmler izlendi. Duvarlara bitişik ahsapların arasına özenle yerleştirilen ve uzun süre kıpırdamamış yapıtlar yeniden açılmaaya başlandı. Zihne bir ara form konmadın, daha berrak kafalarla hitabın, kelimelerin carıp carıp anlam kazandığı bünyeler oldu.

Biz kitaplığın yanına oturtulmaya mecbur bırakıldık. Sürekli değişen görünütülerden azad edildik. Sarf edilen caba kadar ilerleyebileceğimiz sayfalarla yüzleşmek durumunda kaldık. Uzun süre sabit bir yere bakmak vücuttaki sentetik enerjiyi de boş çıkardı. Yavaş yavaş demlendik. Bronslara saldıran bu virüs belki de insana biraz oturup dinlemeyi öğretiyor.

Alıştığımız kadroyu hayatımızdan bir anda çıkardık. Kafelerde uzayan sohbetlere, enteresan kapılar önünde verilen instagram pozlarına, kozmetik ihtiyaçlara, kıyafet kombinlerine kısa bir ara verdik. Herkesin yüzü maskeli, güzelik herkese eşit miktarda pay ediliyor. Bu zaman diliminde bir türlü uğramaya vakit bulamadığımız iç sesimize, lkea'dan aldığımız masaya, kendi el yazımıza, imal ettiğimiz kitaplara dönüş için bir fırsat yakaladık. Modern gümbürtü sona erdi.

Biz; minicik yürekleri olduğu gibi seven ve tanımak isteyen, bu yüreklerin sessiz sorularına hayaller kurarak ortak olan bir ekibiz. Çocuk gözüyle hayata bakıp onlar için yazıyoruz.

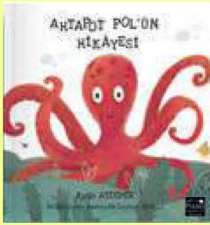

Yakında!

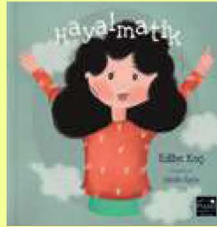
"Heyy Merhaba benim adım Dino, dinozor değil!"

Çevrenizdeki heves kırıcılara rağmen yılmıyor ve çabalamaya devam ediyorsanız bu kitap tam size göre.

★ Diğer Kitaplarımız ★

Sevdiklerimize hayır diyemediğimiz gün gerçek sevgi ile tanışırız. Hayır demek konusunda zorlanıyor musunuz? O zaman Ahtapot Pol'un hikâyesini mutlaka okumalısınız.

Hayaller gerçeklerin yansımasıdır. Ne kadar hayal o kadar gerçek. Hayal-matik kitabımız ile hayal kapısından gerçek dünyaya yol almak ister misiniz?

Hayatta değer verdiğimiz her şey beraberinde sorumluluklar da getirir. Sevgisine karşı sorumlusun! Bu kitabımızda Küçük Pren's'in büyüdü dünyasına origami sanatı ile farklı bir bakış açısı kazanacaksınız.

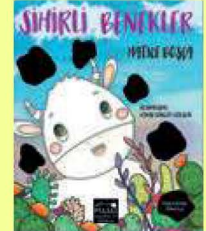
Kullandığımız dil bizim kim olduğumuzu belirler. Asıl sihir kelimelerdedir. Haydi kelimelerimizin sihrini birbirimize buluşturalım.

"Tilki ve tavuk mu? Bir de aynı mahallede, olacak şey değil!" diyorsunuz. Tiko ise "Ön yargılarınızı kırmaya hazır olun!" diyor. Vee işte Tikoool

Farklılıklarımız bizi biz yapar. Eşsiz ve benzersiz olduğunu çocuğuna da anlatmak istiyorsan Kurbaga Alkara'yı okumalısın.

Kaybettiğimiz şeyleri hep dışarda arayıp durmaktan yorulmadınız mı? Belki kaybettiklerimiz bizim içimizdedir?

Sevgili okurlarımız, siz de kitaplarımızı bir cümle ile anlatın. Biz de yorumlarınızı paylaşalım. Yorumlarınızı @mseayayinlari instagram hesabımıza gönderebilirsiniz.

Mutluluk Senin Elinde

Masal Seramik Evi Yayınları

Uğurmumcu Mah. Akşemsettin Cad. Öz Işık Sitesi B Blok Kartal / İstanbul
Tel: 0216 969 15 20
mseayayinlari@gmail.com

Instagram : mseayayinlari

EVDE KALDIK, NE OKUYALIM?

Korona virüs salgını kısa bir süre içerisinde tüm hayat rutinimizi değiştirdi; hepimiz zorunlu bir karantına sürecinde, evlerimizdeyiz. Kendimizle daha çok vakit geçirmek durumunda kaldığımız şu günler biraz kasvetli olsa da şimdi edebiyatla iyileşme zamanı. Sevdığımız yazarlara ev karantinası günlerinde hangi romanları, yazarları tercih ettiklerini sorduk.

EDA İŞLER
Yazar

“İŞİN ASLI, JUDİT VE SONRASI...”

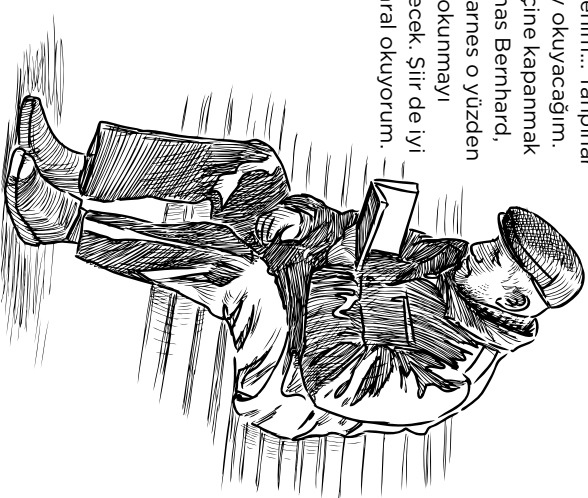
Bu süreçte okuyup da en çok etkilendiğim kitap, *İşin Aslı, Judit ve Sonrası* oldu. YK’Y’den geçen yıl çıkan kitabın çevirmeni Esen Tezel, eser sahibi ise Macar yazar Sandor Marai. Kitabın derinliği, dili, kurgusu beni öyle etkiledi ki bir süredir herkese öneriyorum. Tuhaf bir aşk hikayesi, savaş, buhran, Orta Avrupa burjuvası... Okuyun, okutun. Bundan hemen sonra okuduğum, Timaş’tan bu yıl çıkan *Sür Pulluğunun Ölümleri* *Üzerinde oldu*. Biliyorsunuz eser Nobel ödüllü Polonyalı yazar Olga Tokarczuk’a ait ve çevirmeni de Neşe Taluy Yüce. Kitap, kurgu itibarıyla son zamanlarda kesinlikle okunması gereken bir eser bana kalırsa. İnsanoğlunun hataları, vahşilikleri yüzünden ondan intikam alan doğanın, hayvanların hikâyesini işliyor. Konuyu gökbilim üzerinden ele alması da ayrı bir hoşluk katmış kurguya. Okuyalım. Son olarak Sema Kaygusuz’dan *Barbarın Kahkahası*’nı öneriyim. Tek mekanda birçok insanın hikayesini işleyen yazar, bir çocuğun öğrenilmiş vahşiliği üzerinden dünya tarihini, insanoğlunun maruz kaldığı ve bıraktığı zulümleri sorguluyor. Okuyalım.

HAŞMET BABAOĞLU
Gazeteci-yazar

“BİRÇOK SAYFASINI ATLAYARAK BİTİRDİĞİMİZ KİTABA...”

Bu günlerde kitaplara değil, ilk önce “birçok sayfasını atlayarak bitirdiğimiz kitaba” başından başlamaya yönelmeli.. O büyük kitap bizi bekliyor. Merak ettiğimiz ya da mesele ettiğimiz konularda kitaplardan yine kaçınacağız diye korkuyorum doğrusu... Oysa tam zamanı. Ben edebiyatta “yeni”yi denemekten eskilere tekrar dönmeyi sevenlerdenim... Tanpınar ve Refik Halit Karay okuyacağım. Eve kapamışken içine kapamak da iyidir; yani Thomas Bernhard, Tim Parks, Julian Barnes o yüzden sehpamın üzerinde okunmayı bekliyorlar... İyi gelecek. Şiir de iyi geliyor... Cevdet Karal okuyorum.

İBRAHİM TENKEKİ
Şair-yazar

"ALTI KİTAP AYIRDIM KARANTİNA GÜNLERİ İÇİN"

İlk fırsatta yeniden okumayı düşündüğüm bu altı kitabı meraklısına tavsiye edebilirim... Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Beş Şehir*. Cahit Koytak'ın *İlk Atlas*. Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın *Çocuk ve Allah*. Kemal Sayar'ın *Kayıp Arkadaş*. Orhan Okay'ın *Silik Fotoğraflar* ve Yahya Kemal'in *Eğil Dağlar*.

AHMET KEKEÇ
Gazeteci-Yazar

"ESKİ KİTAPLARA GERİ DÖNDÜM"

Alışkanlıklarına bağlı olduğum ve bildiğim alanlarda dolaşmayı sevdiğim için, bu karantina günlerinde eski kitaplara geri döndüm. Bu zor zamanlar yeni keşiflerden ziyade eski değerlerin yeniden hatırlanması için daha uygun. Dostoyevski'den *Ecinniler*. Faulkner'den *Ses ve Öfke*. Ahmet Hamdi Tanpınar'dan *Saatleri Ayarlama Enstitüsü*. Kemal Tahir'den *Kurt Kanunu* ve Trevanian'dan *Şibumi*.

NAİME ERKOVAN
Yazar

"HASAR ALMIŞ RUHUMUZU ONARMAK İÇİN AY TIRADI"

Kendi adıma diyebilirim ki ne distopik eserler ne de bilim kurgu şu günlerde dikkatimi çekiyor. Aradığım, merhamet ve insaniyet. Bunu sağlayacak olan kitaplarımı şöyle sıralayabilirim: Absürt de olsa inanacak ve uğrunda yaşayacak bir idealin kıymeti bakımından

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Saatleri Ayarlama Enstitüsü*; kalbi yumuşatması ve ruhumuzda şu aralar canlanan gurbet duygusunu teskin etmesi açısından Refik Halit Karay'ın *Gurbet Hikâyeleri*; geçmişimizi, bugünümüzü ve inancımızı tekrar gözden geçirebilmemiz için Rilke'nin *Malte Laurids Brigge'nin Notları* ve hikâyeleri; ölümün kaçınılmaz gerçek olduğunu sanatkarane ve merhametli bir dille anlatan Tolstoy'un *İvan İlyiç'in Ölümü*; insanın iflah olmaz zaafalarını gün ışığına çıkaran Dino Buzzati'nin *Tanrı'yı Gören Köpek*; dünyanın sonunu ve kıyameti görmüş de bugüne dönüp bizimle o belirli saati sessizce bekleyen bilge Sezai Karakoç'un *Gün Doğmadan*; hepsini tek solukta okumak için yekpare bir zamanı hiçbir zaman bulamadığımız Marcel Proust'un *Kayıp Zamanın İzinde* ve hasar almış ruhumuzu bu geniş vakitlerde onarabilmek için A. Ali Ural'ın *Ay Tıradı*.

Mustafa Akar
Şair-yazar

"SALGINLARLA ALAKALI KİTAPLAR OKUYORUM"

Evde kaldığımız bugünlerde yeniden salgınlarla alakalı iki kitabı okudum: Albert Camus'nün *Veba'sı* ile G. G. Marquez'in *Kolera Günlerinde Aşk*'i. Akşamları çocuklara *Hızlı Ali Cenkleri*'ni açıklayarak okuyorum ki, bu da bana müthiş bir tazelenme yaşıyor. Atwood'un *Antilop ve Flurya'sını* da okumak için bir kenara ayırdım, ki Atwood tam da bugünleri yazmış. Bir de tekrar okumalarım var tabii, T. Bernhard'ın *Eski Ustalar*'ı ile John Berger'in *Manzaralar*'ını yeniden okuyacağım. Ayrıca Develioğlu'nun lügatiyle, Muhammed Esed'in *Kur'an meal-tefsirine* her gün biraz biraz vakit ayırmaya gayret ediyorum.

GÜVEN ADICZEL

kayipseyyah@gmail.com

BEREKET DENİZİ'NDE BİR SAMURAY; YUKIO MİSİMA

Bahar Karları, Kaçak Atlar, Şafak Tapınağı ve Meleğin Çürüyüşü isimli romanlardan oluşan *Bereket Denizi* dörtlemesi, bütüncül bir bakışla; 20. yüzyılın ilk yıllarıyla başlayıp 1970'lerde sonlanarak, Japonya'nın en sancılı yıllarının bir roman-fotoğrafını çeker. Çerçeveletmez ancak bu fotoğrafı, çıplak olarak asar tarihin duvarına. *Bereket Denizi* serisi bu bağlamda toplumsal belge, edebi bellek, hatta ölümsüz bir ağıttır.

15 Ağustos 1945'te Japon Devlet Radyosunda bir ses duyuldu. zgn ama asaletli bir ses. *Doğan Güneşin* *İmparatoru* konuşuyordu. Şintoizm'in, efsanelerin, miterin ve kadim Japon kültürünün etkisiyle yüzyıllardır makamına Tanrısalılık atfedilen İmparator, radyoda savaşı kaybettiğini yani mağlubiyetini ilan ediyordu kahrman halkına. Bir teselli konusu-ması değildi bu, zorunlu bir açıklamaydı sadece. Kiliseyi tanımayan, Asyalı, çekik gözl, Doğulu, sarı bir ırkın, nükleer bilime "deneme tahtası" yapıldığının farkındaydı. O gün

ÇİZER: Tayfun Yağcı

radyolarının başında, göz-göze gelmenin bile yasak olduğu Japon halkının mutlak babasının, yani Tanrı İmparator'un "sesini" duyanların yaşadıkları travma, kitaplara sığmayacak büyüklükteydi. Ulaşılamaz Tanrı-İmparator'un "sesini" duymak derin bir şekilde duygu dünyalarını sarımsı ve gururlarını incitmişti Japonların, savaşı kaybetmekten daha ağır bir travmaydı bu onlar için. Başkan Truman, İmparator Hirohito'nun "savaş suçlusu" olarak yargılanmasını istiyordu üstelik.

Mişima'nın sıra dışı kurgusuyla dikkat çeken dörtlemesi, Şigekuni Honda karakterinin arkadaşı olan Kiyoaki'nin her romanın sonunda 20 yaşında ölüp, reenkarne olarak yeni bir bedende dünyaya gelmesi üzerine kurulu. Böylelikle Japonya'nın dört evredeki 80 yılına şahit olarak, aynı zamanda Şigekuni Honda'nın da 80 yıllık ömrüne odaklanıyoruz.

Bu travmatik radyo konuşmasını dinleyen milyonlarca Japon çocuktan biri de Kimitake Hiraoka'dır. Yukio Mişima adıyla tarihe geçecek olan 20. yüzyıl Japon edebiyatının zirvelerinden, nam-ı diğer sonsuz samuray! Mişima, yazarlığına esas olarak bu dramatik yıkıma şahit olmuş bir kuşağın sesiydi aslında. Hülasa edilemeyecek kadar derin bir hesaplaşmanın tam ortasından ses veriyordu ve bu da modernizme karşı geleneği savunmanın bir adım ötesine taşıyordu onu. Yitirmiş bir zamanın en saf halinin peşinde ve kimsenin inanmadığı koca bir enkazın altında. Mişima'nın kılıcı hiç durmadan parlayıp, bileniyordu.

Modernizmin yozlaştırdığı Japonya'nın samuray geleneklerine geri dönüp, buradan doğacak soylu bir ruhla yeniden yüzünü güneşe çevirebileceğine dair mutlak ve sarsılmaz bir inancı vardı Mişima'nın. İmparator'a bağlılığı yüce bir değer olarak benimseyip, varoluşsal bir mesele olarak gördüğü kadim-geleneksel kültürü, kelimenin tam anlamıyla kalem ve kılıcını kullanarak ölümüne bir müdafaa anlayışıyla arkalıyordu. Mişima'ya velud bir edebiyatçı nazarıyla baktığımızda, ölmeden hemen önce tamamladığı *Bereket Denizi dörtlemesinin* bu müdafaasının en estetik, güçlü, hatta büyüleyici verimi olarak çok başka bir yerde durduğunu söyleyebiliriz. Mişima'nın yazınsal bilincinin belki en yüksek düzeyde olduğu bu seri, inşa ettiği iklim, kurduğu tarihsel izlek ve içerdiği kültürel radikalliğiyle birlikte, şüphesiz anlatımındaki ustalık ve kurgusuyla bir başyapıt olarak anılmayı hak ediyor.

Bahar Karları, Kaçak Atlar, Şafak Tapınağı ve Meleğin Çürüyüşü isimli romanlardan oluşan *Bereket Denizi dörtlemesi*, bütüncül bir bakışla; 20. yüzyılın ilk yıllarıyla başlayıp 1970'lerde sonlanarak, Japonya'nın en sancılı yıllarının bir roman-fotoğrafını çeker. Çerçeveletmez ancak bu fotoğrafı, çıplak olarak asar tarihin duvarına. *Bereket Denizi* serisi bu bağlamda toplumsal belge, edebi bellek, hatta ölümsüz bir ağıttır. Mişima'nın bu dörtlü seriyi, yaşama ve bu dünyayla ilgili hissettiği, düşündüğü her şeyi yansıttığını söylemesi de bir tesadüf ya da aşırı yorum sayılmayacaktır asla.

Japonya'nın ruhu ve Samuray idealizmi

Mişima'nın sıra dışı kurgusuyla dikkat çeken dörtlemesi, Şigekuni Honda karakterinin arkadaşı olan Kiyoaki'nin her romanın sonunda 20 yaşında ölüp, reenkarne olarak yeni bir bedende dünyaya gelmesi üzerine kurulu. Böylelikle Japonya'nın dört evredeki 80 yılına şahit olarak, aynı zamanda Şigekuni Honda'nın da 80 yıllık ömrüne odaklanıyoruz. Kiyoaki, Honda'nın hayatına sırasıyla; sınıf arkadaşı aristokrat, bir sağcı militan, prenses ve evlatlık yetim olarak girer. Honda, arkadaşını her seferinde göğsündeki üç

leke işaretinden tanır. Kiyoki her 20 yılda bir değişir, yani Japonya değişir. Honda aynı bedende 80 yıl kalır, beden değişmez. Ama ilkeleri değişir. Honda'nın değişimi de Japonya'ya dahildir.

Dört kitap boyunca kendi sonuna doğru yürüyen bir yazara eşlik ederek, her satırında sırtına daha ağır bir şekilde yüklediği Japonya'nın 2. Dünya Savaşı sonrasına değin uzanan o sancılı tarihini görebilirsiniz *Bereket Denizi*'nde. Bazen yüzleşerek, bazen hesaplaşarak, bazen samuray idealizmini seyre dalarak, bazen haklılığın zarafetini tadıp, bazen de haksız olmanın cehennemini yaşayarak mesela. Mişima'nın ruhunun derinliklerinde bazen, bazen zihninin koridorlarında, çoğu zaman da kalbinin çeperlerinde dolaşarak dörtlemenin sonuna, yani o görkemli finale ulaşabilirsiniz. Tekrar en başa dönmek de var elbette. *Bereket Denizi* dörtlemesi bitmiştir ve Mişima 45 yaşındadır. Şöyle söyler; *"Artık bittiğimi hissediyorum. Piyesler, uzun romanlar, her türlü şey yazdım. Artık yapacak hiçbir şeyim kalmadı."*

25 Kasım 1970'in sabahı, Mişima son cümlesini yazarak *Bereket Denizi* dörtlemesini tamamlar. *Kalkan Cemiyeti* adını verdiği 100 kişilik özel ordusuyla Yüce İmparator ve kadim Japonya'ya sadakatle bağlı kalacağına dair yeminini tazeler. 7. yüzyıldan kalma bir kılıcı hediye edeceğini söyleyerek Ichigaya Garnizonu'nun generalinden bir randevu ister. 4 üyesiyle birlikte garnizona gider, generali rehin alır, bütün askerleri toplar ve onlara balkondan Japonya'nın ruhu ve İmparator'a sadakat konulu kısa bir konuşma yapar. Sonra içeriye girer, ona saygın bir ölüm bahşedecek olan seppuku ritüelini -dizlerinin üzerine çöküp karnını yararak- gerçekleştirir. Kim bilir? O gün yerde bir değil beş ceset gördüğünü söyleyenler haklıydı belki de. Yukio Mişima, kadim Japonya, Şigekuni Honda, *Kimitake Hiraoka* ve samuray ruhu aynı anda yerdedi. Cinayeti yalnızca bereket denizi gördü. (•••)

Yazıda geçen kitaplar

MACERACI GENÇ OKURLARA İKİ YENİ DİZİ

Genç okurlar için macera dozu yüksek iki seriden söz edeceğiz. Miss Marple'a taş çıkartacak kadar yetenekli olan genç dedektif Nancy Drew'un maceralarının anlatıldığı Nancy Drew Günlükleri bu serilerden ilki. İkincisiyse, bugüne dek milyonlarca okura ulaşan ve bir anda kimsesiz kalan dört kardeşin hayatta kalma mücadelesini eğlenceli bir dille anlatan Vagon Çocukları. Her iki dizi de dünyada bugüne dek rekor satış rakamlarına ulaştı, sinemaya ve televizyona uyarlandı.

Belirli bir yaş grubunu ana okur kitlesi olarak ele alan kitaplar, gerek dünyada gerek ülkemizde halen pek dikkate alınmıyor. Daha doğrusu edebiyatın, kitapların yalnızca yetişkinler için yapıları ciddiye alınıyor. Çocuk edebiyatı yayıncılığı artık belirli kıstaslar dâhilinde oldukça yetkin bir şekilde yürütülürken, uluslararası yayıncılık literatüründe young-adult olarak tanımlanan, yani "genç-yetişkin" (12 yaş ve üzeri) okuru hedefleyen kitaplar hâlâ oldukça verimsiz bir alana sıkışıp kalmış halde.

Tüm popülerlikleriyle dünyayı saran *Harry Potter*'lar, *Narnia Günlükleri* serisi ya da *Talihsiz Serüvenler Dizisi* kitapları bu alanda kuşkusuz ilk akla gelenler. Yine de sormak gerek: Tüm bu istisnaların dışında her anlamda yetkin kaç eser vardır bu yaş grubunu ana okur kitlesi olarak ele alan?

Turkuvaz Kitap, daha önce sinemaya ve televizyona da uyarlanmış dünyaca ünlü iki roman serisini Türkçeye kazandırarak, bu hedef doğrultusunda güzel bir adım attı: "Genç Roman" başlığı altında yayınlanan bu seriler, amatör bir genç dedektifin heyecan dolu maceralarının anlatıldığı *Nancy Drew Günlükleri* ile annelerini babalarını kaybettikten sonra tek başlarına kalan dört kardeşin maceralarını anlatan ve yazıldığı günden bu yana rekor satış rakamlarına ulaşan *Vagon Çocukları*.

Şimdi bu iki seriyi kısaca tanıyalım...

Nancy Drew Günlükleri 1930 yılından bugüne, her seferinde yeniden ve farklı yazarlar tarafından yeni maceralar eklenecek kaleme alınmış bir polisiye gençlik roman serisi. Kitabın ilk yazarı olan Mildred Augustine Wirt Benson, kendi ismini

değil, Coralyn Keene takma adını kullanmış. Sonrasında, onlarca farklı yazar tarafından kaleme alınan yeni kitapların yazarları da bu takma ismi kullanmayı bir gelenek haline getirmişler.

Kuzey Yıldızı'nın Laneti adlı ilk kitabın konusu kısaca şöyle: Amatör dedektiflik yapan Nancy'nin eski bir dostu olan Becca Wright, süperstarlara layık yeni bir yolcu gemisi olan Kuzey Yıldızı'nın gezi müdürü yardımcısı olmuştur. Kuzey Kutbu'na doğru ilk yolculuğuna çıkan gemide garip şeyler olmaya başlayınca Becca, Nancy'nin yardımına ihtiyaç duyar: Gemide bulunan yüzme havuzu mezarlığa dönmüş, çok ünlü bir yolcu tehditler almaya başlamış, görünüşte masum bir mini golf sahası bile tehlikeli bir oyun alanı haline gelmiştir. Bu gizemli yolculuk devam ederken, Nancy ve arkadaşları gemiyi kimin, neden sabotaj etmeye çalıştığını bulmak için maceradan maceraya koşarlar.

Vagon Çocukları'na gelince, Amerikalı yazar Gertrude Chandler Warner'ın yazdığı serinin ilk kitabı 1924'te yayınlandı. Amerika'da yaşanan büyük işsizlik ve yoksulluk döneminde anne ve babalarını kaybedince kimsesiz kalan cesur Henry, Jessie, Violet ve Benny kardeşlerin hayatta kalabilmek için birbirlerine tutunmalarının ve ormanda unutulmuş bir vagonu kendilerine ev haline getirmelerinin hikayesini anlatan kitap karamsar görünen konusuna rağmen sürükleyici olmayı başarıyor. İlk bölümün sonunda onları bulup yanına alan büyükbabaları ormandaki vagonu da malikanesinin bahçesine taşıyor. Böylece dört küçük kahramanımız hem birbirinden eğlenceli maceralar yaşamaya başlıyor hem de birer vagon çocuğu olmayı sürdürüyor. Tabii yardımlaşma duygusunu hiç unutmadan... (●●●)

KUZEY YILDIZI'NIN LANETİ

Carolyn Keene
ÇEV. Nihal Tokinan Gökçe
TURKUVAZ KİTAP 2020

VAGON ÇOCUKLARI

Gertrude Chandler Warner
ÇEV. Aslı E. Perker
TURKUVAZ KİTAP 2020

Dilediğin Kitabı İstediğin Yerde Oku

Kobo E-kitap Okuyucular

Kobo Forma

- Sadece 197 gr
- 8.0" Carta E-Ink dokunmatik ekran
- Yatay ve dikey modda kullanım
- Sayfa çevirme tuşu
- 2 aya kadar şarj ömrü*
- H2O Protection™ ile içten dışı su geçirmez**
- 8 GB depolama alanı

* Şarj ömrü kişisel kullanıma göre değişir.

** IPX8 derecelendirme gerekliliklerini karşılamaktadır. 2 metre suda 60 dakikaya kadar su geçirmez.

Kobo Clara HD

- 6.0" Carta E-Ink dokunmatik ekran
- Sadece 166 gr
- 2 aya kadar şarj ömrü*
- 8 GB depolama alanı

Kobo Libra H2O

- Siyah ve beyaz renk seçeneği
- 7" Carta E-Ink dokunmatik ekran
- Yatay ve dikey modda kullanım
- Sayfa çevirme tuşu
- 2 aya kadar şarj ömrü*
- H2O Protection™ ile içten dışı su geçirmez**
- 8 GB depolama alanı
- Sadece 192 gr

İYİ ROMANLAR KÖTÜ FİLMLER

Sinemanın edebiyata duyduğu tutku çok eski bir hikâyedir. Romanlar sinema için daima iştah kabartan bir malzeme olmuştur. Sinema tarihinin ilk filmi olarak kabul edilen *Aya Yolculuk*'un bir uyarlama olduğunu hatırlayalım. *Othello*'dan *Hamlet*'e, *Faust*'tan *Kamelyalı Kadın*'a, *Budala*'dan *Doktor Jivago*'ya burada saymakla bitiremeyeceğimiz bir liste çıkarmak mümkündür.

Aya Yolculuk

Doktor Jivago

"Anlatacak hikâye bulmak için kitapları ve dergileri inceleyen yönetmenler sağlıklı balıklarla dolu hızla akan bir akarsuyun kenarında yaşayıp sardalye konservesi yiyen insanlar gibidir."* Abbas Kiyarüstemi bu harika cümlede sinemanın en kestirme ve güvenli kaynağını işaret ediyor. Sanatsal üretim sürecinde konu ya da idea aranan bir şey değildir, zaten bulunmuş olandır. Arayışın kendisini mutlaklaştırmak, onu bizatihi bir değer olarak konumlandırıp ondan bir türlü kopamamak, hastalıklı bir romantizmin ya da yeteneksizliğin müşkülpesent görünümlü mazeretinin ifadesidir.

Sinemanın edebiyata duyduğu tutku çok eski bir hikâyedir. Romanlar sinema için daima iştah kabartan bir malzeme olmuştur. Bu durum sinemanın erken evresi için belki de kaçınılmazdı; zira bu genç sanata bir saygınlık kazandırmak, onu bir panayır eğlencesi olmaktan kurtararak diğer sanatların aristokrat çeperinde bir yer edinmesini sağlamak kaygısına matuftu. Sinema tarihinin ilk filmi olarak kabul edilen *Aya Yolculuk*'un bir uyarlama olduğunu hatırlayalım. *Othello*'dan *Hamlet*'e, *Faust*'tan *Kamelyalı Kadın*'a, *Budala*'dan *Doktor Jivago*'ya burada saymakla bitiremeyeceğimiz bir liste çıkarmak mümkündür.

Bir roman hiçbir şekilde sinemada mutlak bir karşılık bulamaz. Zira sinemanın görsel alanı romanların literal anlamını yutarak kendini var edecektir. Hiçbir sanat, sınırları keskin ve derin hatlarla belirlenmiş olan diğer sanat formlarına dönüşemez veya birbirinin malzemesi olarak kendisi kalmayı, biricik ve benzersiz olmayı başaramaz. Esasen roman ve sinema ancak birbirine dokunmadan daha saf kalmayı başarabilir.

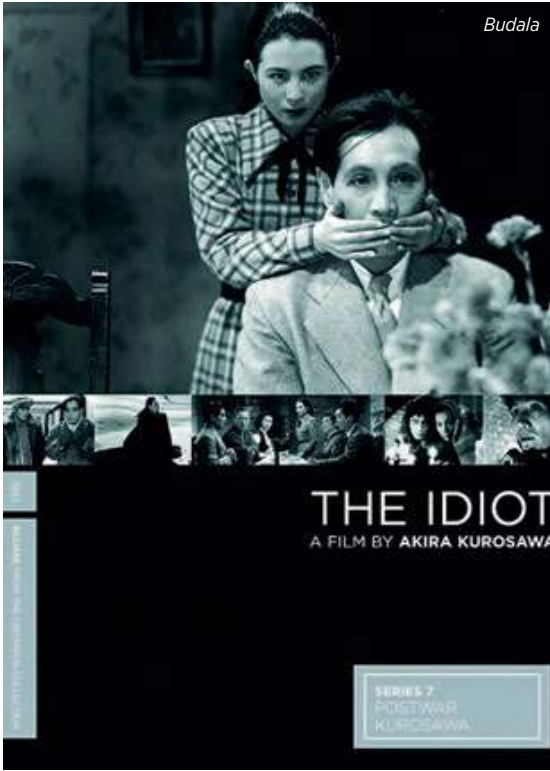
Roman ve sinema arasındaki bu ayrımı en belirgin biçimiyle hissettiğimiz örneklerden biri de *Ses ve Öfke*'dir.

SES VE ÖFKE

William Faulkner
ÇEV: Rasih Güran

YAPI KREDİ YAYINLARI

Romandan filme Ses ve Öfke

Ses ve Öfke (*The Sound and The Fury*, 1929)** yüzyılın en büyük romanlarından biri olarak yönetmenlerin ve yapımcıların dikkatinden kaçmamıştır. Roman iki ayrı yönetmen tarafından altmış yıl ara ile beyazperdeye aktarılmıştır. Faulkner bu benzersiz eserinde Mississippi’de yaşamakta olan Champson ailesinin üç kuşak boyunca devam eden hikâyesini anlatır. Romanın konusu bir yana *Ses ve Öfke*’yi benzersiz kılan şey onun üslup özelliğidir ve bu sıra dışı özelliği ile “film olamayacak romanlar” kategorisine dâhil edilmektedir. İlk bakışta romanın dramatik yapısı ve büyüleyici atmosferi, hikâyenin sürekli değişen dinamik kurgusu ile sinema için cazip bir malzeme olarak görülse de esasen büyüklüğünü literal kusursuzluğuna ve benzersiz üslubuna borçludur.

Peki ya bir “film olarak” *Ses ve Öfke*’nin payına düşen nedir? Yönetmenliğini James Franko’nun yapmış olduğu 2014 yapımı filmden hafızalarımızda geriye neredeyse hiçbir şey kalmamıştır. Romanı okuyanlar için film tam bir hayal kırıklığıdır.

Huzur’u sinemada görmek

Huzur da tıpkı *Ses ve Öfke* gibi sinemanın alanından uzak durması gereken romanlardan; ilk kez tefrika edildiği 1948’den bu yana geçen yetmiş iki yıl boyunca yeniliğini tazeliğini koruyor. Bir roman olarak başarısını dramatik yapısından çok ruhsallığına, derin monologlara ve elbette dil ve üslup özelliğine borçlu. Bu yönüyle *Huzur*, edebiyatla sinemanın en keskin ayrımlarının hissedildiği tehlikeli bölgede duruyor.

“*Huzur*”; dönemi, karakterleri, olay örgüsü gibi klasik ölçülerle bakıldığında bile sinematografik olmaktan çok uzak bir roman. Dikotomiler, çelişkiler, tenakuzlar son derece keskin ve şematik; kahramanların karakteristik özellikleri ve dönemin sinematografik atmosferi en kestirme yoldan Yeşilçam’ın çepeçevre kuşattığı hazır imgelere yönlendiriyor bizi: Eşsiz güzelliğiyle Boğaziçi, köşkler, yalılar, eski İstanbul sokakları; Mümtaz’la Nuran’ın imkânsız aşkları, iyyinin ve kötünün, güzelin ve çirkinin didaktik birlikteliği...

Elbette bir film olarak tasarlandığında bütün bu zaafalar aşılabılır, *Huzur*’a yeni bir yorum getirilebilir, dramatik yapı, kahramanlar ve mekânlar değiştirilebilir ancak o zaman da elimizde kalan *Huzur* değil başka bir şey olur: En iyi ihtimalle iyi bir edebi senaryo. Edebi senaryolar (eğer böyle bir tür varsa) yönetmenini mahcup edecek güzelliktedir ve ne yazık ki hiçbir senaryo okunmak için yazılmaz.

Nihayetinde *Huzur* bir film olarak, seyirci için pişmanlık yönetmen için başarısız bir deneyim, Tanpınar okurları içinse memnuniyetsiz bir tecrübe olacaktır.

Kim bilir belki de Brecht haklıdır: “Ünlü romanların sinema uyarlamalarının başarısızlığı sinemanın çok daha başka görevleri yerine getirdiğini göstermektedir, romanları yıkmakta, yüzlerdeki maskeyi söküp atmaktadır, bozguna uğramakta olan sinema değil romandır.” ***

En doğrusu beklemek ve görmek.

- *Abbas Kiyarüstemi İle Sinema Dersleri*, Redingot Yayınları, 2017, s. 19
- *Ses ve Öfke* (*The Sound and The Fury*, 2014) James Franko
- Bertolt Brecht, *Sinema Yazıları*. Görsel Yayınlar, 1977, s. 95

MARDİN'DEN MADRİD'E TUHAF BİR MASAL

Gerçekliği bağlı olduğu kurallardan, zamandan ve mekandan soyutlayarak çocuğun anlayacağı ve keyif alacağı bir şekilde masala dönüştüren *Mardinli Saatçi ile Madridli Zapparo* gerçekten masal okumak isteyenlere ideal bir öneri.

Üzerinde çokça konuşulan, hakkında tezler yazılan ve her eline kalem alanın yazdığını iddia ettiği şey "masal". Evet, kabul edelim büyüü bir kelime ve yine kabul edelim ki gerçeklerin her zaman önünde yürüyen ve gerçekleri takip etme zorunluluğu olmayan bir kavram. Hayal ile gerçek arasındaki çocuk bilincine işaret eden masal, bu haliyle bir yetişkinle çocuğu birbirinden ayıran kelimelerden örülmüş ince bir çizgi.

Peki bir uzlaş alanı mı masal? Yoksa gerçeğin ve hayalin, zamanın ve mekanın çatıştığı bir yer mi? Her ikisi de mümkün. Ancak masal deyince hep mutlu sonla bitmesi beklenen bir öğreti ya da yetişkinin kendi dünyasındaki doğruları aktarmaya çalıştığı bir eğitim masası da değil. Piyasadaki masal etiketi altındaki onlarca kötü metinle oluşturulmuş kitaplara bakıp da masala ilişkin bakışınız değişmesin. Masal gerçekliği sarsmak için vardır bazen, maddeyi bükmek için. Büyüklerin anlamlandırmakta zorlanacağı bir şekilde sınırları zorlayabilir, sınırsız bir anlatı ve özgürlük sunabilir. Tıpkı *Mardinli Saatçi ile Madridli Zapparo* gibi.

Yeni çıkan bir masal kitabı *Mardinli Saatçi ile Madridli Zapparo*. Yukarıda izaha çalıştığım şekliyle de tam bir masal kitabı. Mevlâna İdris'in yazdığı ve Dağıstan Çetinkaya'nın enfes şekilde resimlediği kitap zaman, mekân, hayal, gerçek kavramlarını kendi olağan seyri içinde ters yüz ederek bambaşka bir dünyaya kapı aralıyor.

"Ve 'Mardin'i gören yedi defa görür.' İspanya'da yaşayan Bay Zapparo bu cümleyi okuyunca içindeki birden ışıklar yandı." cümlesiyle başlıyor masal kitabımız. Ve anlayacağınız üzere Madrid'den Mardin'e başlayacak bir yolculuğun sinyalinin veriyor. Kahramanımız Zapparo'nun zümrüt gibi ferah ve ufuksuz bir ovaya sahip şehrin yukarısında yer alan iç içe girmiş sokaklardaki yüzlerce yıllık küçücük dükkânlarda

dolaşmasıyla devam ediyor masal. Bu taş şehrin içinde taş gibi bir gerçekliğe çarpıyor okur. Dedik ya gerçeklik dediğin şey bir masal okurken anında karşına çıkabilir. Ve bu olağan halinden daha etkileyici olabilir. Şu cümlelerde olduğu

gibi: “Küçük bir saatçi dükkânından bir ses onu çağırdı. Ses onu Arapça çağırıyordu. Hiç Arapça bilmezdi Zapparo... İspanya'dan son Arapları büyük bir acımasızlıkla uzaklaştıralı beş yüz yıldan fazla geçmişti. Bir dili unutmak için yeterli bir süre... Yine de hiç yadırgamadı, dükkâna iyice yaklaştı ve saatçiye gülümsedi.”

Madrid’de Mardin’den kaçış yok

İspanya’daki Endülüs medeniyetinin izlerini silmek için yapılanları anlatmak uzun mesele. Ama yazar beş yüz yıl sonra bir Madridlinin iç okumasıyla günümüz çocuklarına da tarihi bir gerçekliği hatırlatıyor. Aynı zamanda Mardin’deki kültürel zenginliğe vurgu yaparak şehrin kozmopolit yapısını da masalsı bütünlük içinde sunuyor. Ve Zapparo’nun dik-katini çeken Mardin Kalesi. Kaleye tırmanmak için genelde sokakları temizlemek için kullanılanlardan kiraladığı eşek... Sonra ne mi oluyor? Zapparo uçağa atlayıp Madrid’e dönüyor. Ama uçak havalandıktan sonra sağ kanadını eğdiğinde Mardin Kalesi ile göz göze geliyor. Etti bir! Hani masalın en başında demışti ya yazar “Mardin’i gören yedi defa görür” diye. Peki diğerlerini tâ Madrid’de nasıl görüyor diye merak ediyorsanız, onu da masalı okuyunca göreceksiniz.

Gerçekliği bağlı olduğu kurallardan, zamandan ve mekandan soyutlayarak çocuğun anlayacağı ve keyif alacağı bir şekilde masala dönüştüren Mevlâna İdris’in *Mardinli Saatçi ile Madridli Zapparo* masalını gerçekten masal okumak isteyenlere öneriyorum. (☞☞)

BEN ÇOCUK OLSAM...

- Ben çocuk olsam bu kitabın ilkin çizimlerine bayılırdım. Her bir çizimin detayları arasında kaybolur ve saatlerce incelerdim.
- Kitabın dilini ve sadeliğini severdim. Kesinlikle okuduğum ilk cümleden sonra sonucunu merak ederdim. Doğulu ve Batılı olmak üzerine düşünürdüm.
- Sanırım kitabı okuduktan sonra Madrid’den çok Mardin’i merak eder ve bu şehirle ilgili araştırmalara başlardım.

BİR YAZAR, BİR ÇİZER, ÜÇ KİTAP

Dünyaca ünlü tasarımcı, çizer ve yazar Leo Lionni’nin üç kitabını tanıtacağım minik okurlarımız için. Evde sıkılan canlarına çok iyi gelecek üç güzel kitap: *Tirtıl Boyu*, *Matthew’un Rüyası* ve *Cornelius Masalı*. Büyük boy, az metinli ve bol resimli bu üç kitabı 4-6 yaş çocukların çok seveceğine eminim. *Tirtıl Boyu*’nda cesur, akıllı ve minik kahramanımızla tanışacak, *Matthew’un Rüyası*’nda bir müzeye gitmesiyle rüyaları bile renklenen küçük bir fare ile arkadaş olacak, *Cornelius Masalı*’nda ise yavru bir timsahın macerasında özgüven, duygular ve kıskançlık üzerine düşünme fırsatı bulacaklar. Her üç kitabın da resimlenmesinin harika olduğunu söylemeliyim. İyi okumalar!

BEN ÇOCUK OLSAM...

- Bu üç kitabın da önce resimlerine bakardım. Çok farklı bir çizim tekniği olan bu resimleri sanırım uzun uzun incelerdim.
- Kitabın kısacık ve sade dili ile bütün kitabı anne ya da babamın bir okuyuşunda ezberlerdim. Ondan sonra bana kitabı okumalarına gerek kalmazdı. Hatta resimlerine bakıp yeni maceralar uydurabiliirdim.

TIRTIL BOYU- MATTHEW’UN RÜYASI- CORNELIUS MASALI

YAZAN VE RESİMLEYEN: Leo Lionni
ÇEV: Kemal Atakay
ELMA ÇOCUK YAYINLARI 2020

KARADENİZ YERLEŞİMLERİNİ TABİAT BİÇİMLENDİRİR

Özellikle Osmanlı Kuruluş dönemi ve İstanbul'un Fethi konusunda yerleşik paradigmalara zıt tezlerini akademî camiasına kabul ettirmeyi başaran tarihçi Prof. Dr. Feridun Emecen'in, sosyal tarih kapsamında ürettiği Karadeniz Kıyı Kentleri Tarihi adlı çalışması Türkuvaz Kitap etiketiyle yayımlandı. Biz de Emecen ile hem yeni çalışması hem de kendisini tartışmaların odağına oturtan Kayı tezi, Osman – Ataman ikilemi ve Klasik dönem hakkında neden yeni fikirlerin üretilmediği hakkında konuştuk.

Karadeniz Kıyı Kentleri Tarihi çalışmanızda geçeceğiniz hocam ama, ilk soruları genel perspektifte tutmak adına soruyorum: Osmanlı Kuruluş tezleri bir döneme adeta tarihçilikte damga vurdu, fakat, sanki sizin katkılarınızla bunlar son buldu... Bunu neye bağlıyorsunuz?

Öncelikle belirtmem gereken husus, ilk döneme ait kaynakların mevcut bulunmaması, bu döneme dair bilgi verenlerin de 100-150 yıl kadar sonra kaleme alınmış olmalarıdır. Kaynakların azlığı, bilgilerin memakıplara/ivayyetlere bogulmuş olması, içinden gerçek hadiseleri tespit etmeyi hayli zorlaştırıyor. Benim gibi kuruluş yıllarıyla ilgilenen tarihçilerin çoğu madde bilgilerin peşine düşerek acaba ne gibi yeni açıklamalar yapabileceğiniz derdine düşmüş durumda. Bazıları bu bilgilerden bir şey çıkmayacağını düşünüp tamamen teorik temellendirme peşinde kosarken sayıları çok da fazla olmayan bir kısım tarihçiler hâla bu kuruluş yıllarına ait acaba başka değerlendirilebilecek bilgi var mı sorusunun peşinde kosmaktadır.

Arastırmalarda bulunan madde delillerden Osmanlı Kuruluş dönemi hakkında yeni tespitler yapılmıyor mu?

Aslında şu anda bu gibi madde delillere dayalı bazı yeni tespitler yapma iddiasındaki çalışmalar mevcut. Fakat bunlarda en büyük mesele yapılan tespitlerin zayıf kalması ve karşılaştırmaların tam ve sıhhatli bir çerçeveye çizememesi, inandırıcı bir zemini oluşturamamasıdır. Nihayetinde bu bilgilere dayalı yeni senaryolar yahut açıklama biçimleri ortaya konulmaka birlikte bunlar tam anlamıyla genel bir mutabakat döndürecek temelde değil gibi gözükmemektedir.

Siz belgelerin ışığında Marmara coğrafyasındaki Kayı boyu yerleşimlerini gösterdiniz ve Kayı'nın Osmanlı resmi tarihçiliği tarafından seçilmesinin aslında bir gerekçesi olmadığını gösterdiniz, Selçuklu hanedanı Kınık boyundandı ve bunu seçebildilerdi peki... Bunlara rağmen Osmanlı'nın Kayı olmadığını gördüğüne göre yerleşik bir hal alıyor, sizce neden?

Osmanlı hanedanının Kayı boyu ile ilgili mevzuundaki tartışmalar hayli eski. Bununla beraber Osmanlı tarihi konusunda da bilgi veren en eski kaynaklar Kayı boyu temellendirmesini açık şekilde yapıyorlar. Hanedanın kendisinin de devletin büyük bir imparatorluğa dönüştüğü, cihan şümü karakterli bir İslam/Türk devleti haline geldiği dönemlerde bile Kayı boyu konusunu devreden çıkarmadığını biliyoruz. Çok tenkit ettiğimiz, hatta Türkleri aşağıladığını belirttiğimiz Osmanlı tarihçileri bile Osmanlı hanedanının kökeni mezubahis olduğunda Oğuz ve Kayı boyu bağlılığını devreden çıkarırmadılar.

Hangi Osmanlı tarihçileri Osmanlı'nın Kayı boyu bağlılığını vurguluyor?

Mesela Gelibolulu Mustafa Âli, Hoca Sadeddin Efendi vs. gibi tarihçileri örnek gösterebiliriz. Sadece tarihi kayıtlar değil arşiv belgelerindeki atıflar, madde işaretler; yani paraların, at başlıklarının, toprak vs. üzerlerindeki Kayı sembollerini bu anlamda mandardır. Bir kısım tarihçiler neye niçin inanıyorlar bilemem ama tarihçi madem ki kaynağa dayalı olarak bir takım çıkarımlar yapıyor, tabii ki kaynağın her türlü yazılış gayesini, altında yatan sebepleri tahlil etmeyi ihmal etmeyerek bunu gerçekleştiriyor. o vakit onların yazdıklarından hareket etmek çok tabii ve makul olmayacak mıdır? Böyle yaptığımızda da karşımızda Kayı boyu açık şekilde tebellur etmektedir.

Bu konuda son soru hocam, siz karşımızdayken bunları sormadan edemeyiz: Osman Bey'in adının Ataman olduğu ve Gibbons kaynaklı sınırın başlarda gayrimüslim olduğu iddiaları var ki isim teziyle bunu destekliyorlar. Osman mı Ataman mı?

Osman Bey'in adını ilk zikreden onunla çağdas Bizans tarihçisi Pachymeres'dir. 1302'de meşhur Bafesus savaşı münasebetiyle Osman Bey'in adını açık şekilde yazıyor. Bu adın Grekçe alfabeyle Osman olduğundan ben şahsen

şüphe etmiyorum. Atman/Ataman tamamen bu adın Grekçe yazılışından hareketle ortaya atılan bir iddia. Pachymeres Grekçe alfabeyle acaba Osman adını nasıl yazacaktı? Bizans kaynaklarında bu kabil Grekçe olmayan adların yazılışı aslında öteden beri tarihçileri çok uğraştıran bir meseledir. Bunların neyi kastederek yazdıkları konusu ancak karşılaştırmalı bir şekilde anlaşılır. Gayrimüslim olma konusu ise hayli mantıksız. Anadolu'nun Selçuklu hakimiyetindeki iki asırlık sosyal yapısı düşünüldüğünde bu durum açık şekilde anlaşılır. Tabii ki ilk kaynaklardaki zayıf rivayetlerle bağdaştırılarak sizin sözünü ettiğiniz iddia dillendiriliyor. Ama bunun artık tarihçi kesim tarafından kabul gören bir bilgi olmaktan çıktığını düşünüyorum.

Kentlerin tarihi yeni belgelerin ışığında yeniden düşünülmeli

Karadeniz Kıyı Kentleri Tarihi çalışmanıza geçelim hocam... Tarihçiliğimizde Karadeniz pek ihmal edilir. Aslında Kent tarihi konusunda genel bir ihmal durumu var gibi. Ne dersiniz bu konuda; hanedan ve savaş tarihleri arasında sıkışıyor muyuz?

Türkiye'de tarihçilik genellikle siyasi ve askeri sahada temerküz etmiş gibi anlaşıyor. Halbuki akademik anlamda sosyal tarih çalışmaları yanında şehirlere yönelik incelemeler de hayli artmış durumda. Burada en önemli mesele bu tür akademik çalışmalarda metod ve yaklaşım konusundaki zaafarla kendisini gösteriyor. Bir kentin tarihi niçin yazılır ve bugüne ne kazandırır sorusunun peşinde koşarak çalışmaları bu bağlamda yapmak elzem görünür. Bu tarz akademik çalışmaların ise hayli az olduğunu üzülererek görüyorum. Karadeniz kıyı kentleri de bu tür yaklaşımlardan payını almış durumda. Baktığınızda her kent hatta kasaba hakkında, hatta köylere kadar inen türlü yazılar bulursunuz, fakat bunların önemli bir bölümü mahalli tarihçilerin elinde heba olmuş görünür. Şu anda ortaya çıkan birçok yeni belge yayımlandı veya tesbit edildi, bunlara dayalı yeni baştan düşünülmüş bugüne irtibatlandırılabilir bir yaklaşım dahilinde kentlere ele almak doğru olacaktır.

Neden özellikle Karadeniz Kıyı Kentleri hocam? Karadeniz kentlerini farklı ve önemli kılan nedir?

Benim biraz da bu kesim ile ilgim çerçevesinde bu kitap şekillendi. Epeyidir Doğu Karadeniz kent, kasaba ve iskeleleri ile vadi yerleşimleri üzerinde çalışıyordum. Biraz da kendi memleketim olma hasebiyle de bu alaka doğmuş durumda tabii. Fakat burada Kıyı kentlerinin gelişimi ve ortaya çıkışları konusunda teorik anlamda ciddi bir boşluk söz konusuydu. Ben öncelikle bir modelleme yapmaya çalıştım, bu yerleşmeleri doğuran tabii, sosyal ve ekonomik şartları belirleyerek yerleşimin nasıl bir coğrafyaya mahkum tarzda şekillendiğini ortaya koydum. Üç ana kategori tesbit ettim. Bunu da zaten kitabımın giriş kısmında açık şekilde belirttim. Sonra bu kategorilere uyan yerleşimleri ele alarak örnekledim. Yani önce teorik çerçeveyi çizdim ardından da bunun örneklemelerini verip detaylandırıdım. Sonuç itibarıyla Karadeniz yerleşmelerinin tabiatın şekillendirdiği çerçevede diğer şehir ve kasabalardan ayırt edici yanlarını ortaya koymaya çalıştım.

Karadeniz Kıyı Kentleri Tarihi kitabınızı bir sosyal tarih çalışması olarak mı görmeliyiz, yoksa okuyanlar siyasal tarih, savaşlar, hanedanlar üzerine de bilgiler bulacak mı?

Bu kitap bir sosyal tarih çalışmasına daha çok girer, tabii ki ele alınan yerleşim yerlerinin gelişim süreçleri ve onları etkileyen siyasi, askeri ve ekonomik faktörleri bir arada ele aldım. Siyasi tarih veya hanedan tarihi elbette değil.

Komnenos Hanedanlığı döneminde Büyük Aleksios'un oğlu Ioannes Komnenos'un ilk Türk yerleşimleri konusunda özellikle Batı Karadeniz'e dikkat ettiği ve buraya birçok sefer düzenlediğini görüyoruz. Batı Karadeniz kentlerinin Anadolu'ya genel hakimiyet kurma adına stratejik bir önemi mi var?

Belki bu suali şöyle cevaplandırmak daha doğru. Bizans hakimiyeti altında Karadeniz kıyılarında şehirleşme, antik döneme kadar uzanan geçmişle birlikte bir ivme kazanmış durumda. Kıyıdağın bugün büyük şehirlere dönüşen iskele/limanlar o dönemlerde ortaya çıkmış yerleşimler. Anadolu üzerinde hakimiyet kurmak isteyenlerin bu uzun kıyılara sahip olmaları ticari ve ekonomik art alan itibarıyla çok mühim. Özellikle Kuzeyden gelen türlü mallar Karadeniz limanları vasıtasıyla Anadolu'nun içlerine ulaşıyor. Ayrıca Kuzey, Kuzey Batı Avrupa'ya, Kırım yoluyla Asya ve Hazar ötesine de bir nevi geçiş sağlıyor. Tarihi ipek yolunun Karadeniz'in kuzey limanlarına kadar uzandığını ve çok hareketli bir ticaret yolu ve hatta ileri vadide Orta Asya'dan gelen bir Hac yolu olduğu bilinmekte. Kadim asırlardan beri süren çok ciddi ve büyük gelir getiren esir ticareti bu limanların adeta ana iktisadi kaynağı olmuş durumda.

Türkler de Anadolu'ya ilk yerleşim döneminde Orta ve Batı Karadeniz tercihinde bu iktisadi kaynaklar nedeniyle bulunuyor sanırım...

Selçuklular da Anadolu'ya geldiklerinde öncelikle Batı Karadeniz ve Orta Karadeniz kesimini hedef haline getirip buralara hakim oldular veya nüfuz tesis ettiler. Osmanlılar bütün kıyıları ele geçirip Karadeniz'i adeta bir iç gölleri haline getirdiler. Böylelikle Osmanlılar döneminde Karadeniz kıyı yerleşimleri büyük bir artış gösterdi ve tarihi süreçte yeni yerleşimler ortaya çıktı.

Kent tarihleri çalışmalarınız sürececek mi? Mesela bilhassa Kayı tezi çalışmalarınız için Doğu Marmara üzerine araştırmalar yaptığınızı biliyoruz.

Şu anda Karadeniz kesimi özelinde bazı şehirlerin müstakil monografisi üzerinde duruyorum. Yıllar önce topladığım bilgilerle, bir türlü fırsat bulamadığım Giresun Kent tarihini müstakil olarak yazmak istiyorum. Marmara kesimindeki kentlerle ilgili doğrudan çalışmalarım olmadı, fakat kısa da olsa bazı monografileri ansiklopedi maddeleri tarzında yazdım. Bu minvalde eğer vakit bulabilirsem Ege kesimindeki adalarla alakalı tarihi bir çalışma yapmayı düşünüyorum. (•••)

KİTAP: EN UYGUN SOSYAL MESAFE

Alain de Botton karantina günleri için okurlara 'koltuktan kalkmadan yapılabilecek zihinsel yolculukları' öneriyor. Fransız yazar kendine yoldaş olarak Blaise Pascal'ın "Mutsuzluğun tek nedeni, insanın odasında sessizce nasıl oturacağını bilememesidir" sözlerini almış. Kocaman şehirlerdeki yalnızlığımız bize kitapları bir defa daha hatırlatıyor ve sosyal mesafeyi belirlemek için kitaplar da faydalı ölçüm araçlarına dönüşüyor.

daha fazlası için: sabitfikir.com

Dünya gündemi bir andan virüs salgınının etkisi altına girdi. Birçok ülkede hayatın akışı virüs salgınıyla belirlenmeye başladı. Tarihte yaşanan diğer salgınlarla kıyaslanan bu yeni gelişme insan hafızasını geçmişi yoklamaya götürdü. Bundan yüz yıl kadar önceki İspanyol gribi bunlardan biriydi. Ya da kolera salgınları... O devrin insanların nasıl tepkiler verdiğini görmek için kitaplara müracaat edildi. *Kolera Günlerinde Aşk*, Gabriel Garcia Marquez'in önemli eseri ve evet benzer dönemlerde yazılmış empati kurulabilecek bir roman. Yüzyıllar değişse de insan tabiatında değişen çok az şey var. Edebiyat tutkunları birbirlerine bu kitabın ismiyle türetilmiş yeni muhayyel kitapları hatırlattı hemen: Corona Günlerinde Aşk? Tolstoy'un *Anna Karolina* sı da hemen Anna Karantina olarak esprilerdeki yerini aldı. Hatırlanan kitaplar bununla sınırlı değil. Boccaccio'nun *Decameron'u* ilk akla gelenler arasındaydı. Salgın hastalıktan kurtulmak için bir satoya sığınan sağlıklı insanların günler boyunca birbirlerine anlattıkları hikayelerden müteşekkil bu kitap aynı zamanda zor zamanlarda kurgunun nasıl bir liman olduğunu da gösteriyor. Sadece kitaplar değil elbette, masal anlatıcıları teknolojinin imkanlarını kullanarak sosyal mesafeyi internet üzerinden aşmaya çalıştılar. Edebi üretim ve izole hayat denilince konu dönüp dolasp Shakespeare'ye geldi. Tiyatro ile ilgilien Shakespeare'nin veba günlerinde kendini korumak için şifre verdiği ve bazı eserlerini bu dönemde ortaya koyduğu ifade edildi. Demek ki zor zamanlar edebi üretim için verimli bir zemin sağlayabiliyormuş. Broadway için oyunlar üreten bir yazarın New York Times'ta yayınlanan yorumunda perdeler kapandığı zamanda yapılacak işin şifre dönmek olduğu ifade ediliyordu.

Okunmamış kitapların kapakları açılmaya başlandı ve yazarların kitap önerileri dolaşmaya başladı. Okumak isteyen için

tavsiye de seçenек de bol. Kitap fuarlarının iptali yayınevlerini okurla buluşması için yeni imkanlar bulmaya zorladı. Bazı yayıncılar kendi online fuarlarını kurmaya ve yazarlarıyla bunu duyurmaya başladılar.

Kitap dünyasının önemli merkezlerinden Londra'daki bağımsız kitapçılar insanların evlere dolduğu zamanları ilk olarak anlamakta güçlük çektiler. Yüksek kiralar ve düşük gelirlerle ayakta kalma mücadelesi veren bağımsız kitapçılardan bazıları dükkânlarını açık tutmaya karar verdi. Okurlarını da karşı kaldırına gelip siparişlerini vermeye teşvik ettiler. Bunun derlere ne kadar merhem olacağını zaman gösterecek. Okurların yazarlarla bir araya gelmesinin en sahici yolu sosyal mesafenin korunabilirdiği kitaplar. Gerektiği kadar yakın ve olması gerektiği kadar uzak.

Boş market raflarına ait fotoğraflar insanların ihtiyaç sıralamasını göstermesi açısından önemli. Genelde makarna ya da tuvalet kağıdı raflarının boş görüntülerine aşınayız ama bir kütüphane başka bir görselle takipçilerine farklı bir mesaj verdi: Boş kütüphane rafları. İnsanların evlerinde geçireceği zaman için kütüphaneden ödünç kitap alması elbette hoş bir hatıra olarak zihinlerimizde kalacak ama bu yazının kaleme alındığı günlerde birçok kütüphane faaliyetlerine sosyal mesafeyi korumak için ara vermişti.

Sanatın iyileştirici rolü

Londra'daki Foyles kitapçısı, Olivia Laing'in *Funny Weather: Art in an Emergency* kitabı için Nisan ayında yapacağı buluşmayı duyurmaya devam ediyor. New York günlerini *Yalnız Şehir* ismiyle kitaplaştıran Laing'in bu kitabı da yaşadığımız güne ironik bir gönderme yapıyor. *Eğlenceîl Havalar: Açıl*

Avrupa sahip olduğu refahı paylaşmamak için salgın günlerinde de olsa göçmenlere kapılarını sıkı sıkıya kapatıyor. Yaşlı nüfusu ve kilitlenen sağlık sistemine ırkçılık virüsünü de ekleyen Britanya, kitapçı raflarındaki çalışmalarla zihinsel kodlarını gözden geçirmek için çaba sarf ediyor.

Bir Durumda Sanat olarak çevirebileceğimiz kitap ismi sanatın iyileştirici rolüne atıf yapıyor. Ne kadar faydası olacağına da elbette okurlar karar verecek.

Foyles'ın raflarında diğer bir kitap: *This Lovely City. Lousie Hare* tarafından yazılan kitap bir şehir kurgusu. Windrush nesli olarak tanımlanan Jamaikalı göçmenlerin hayatına odaklanmış kitabın arka planında metropole dair ilk bakıştaki aşk yer alıyor. Windrush gemisiyle savaş sonrası İngiltere'nin işgücüne destek vermek üzere 1948 yılında gelen kuşaklar Almanya'ya "misafir işçi" olarak giden gurbetçilerimizin hikayesinin bir benzerini yaşamış. Oxford Pitt Rivers Müzesi'nde 31 Mayıs'a kadar açık kalacak olan göçmen Türklerin Almanya hikayelerinin yer aldığı *Memoirs in My Suitcase (Bavulumda Hatıralar)* benzer duygulara ev sahipliği yapıyor. Bu serginin de Gökhan Duman'ın *11. Peron: Bir Yanı Memleket Bir Yanı Gurbet* isimindeki kitaptan yola çıktığını not edelim.

Avrupa sahip olduğu refahı paylaşmamak için salgın günlerinde de olsa göçmenlere kapılarını sıkı sıkıya kapatıyor. Yaşlı nüfusu ve kilitlenen sağlık sistemine ırkçılık virüsünü de ekleyen Britanya, kitapçı raflarındaki çalışmalarla zihinsel kodlarını gözden geçirmek için çaba sarf ediyor. Çok geç ve çok cılız olan bu hatırlama çabalarının nesiller üzerindeki etkisi çinse kuşaklar geçmesi gerekecek.

Seyahat Sanatı dahil olmak üzere birçok popüler kitaba imza atan Alain de Botton'un Financial Times'teki önerisi ise koltuğunuzdan kalkmadan yapacağınız zihinsel yolculuklar. Botton kendine yoldaş olarak Blaise Pascal'ın "Mutsuzluğun tek nedeni, insanın odasında sessizce nasıl oturacağını bilememesidir" sözlerini almış. Kocaman şehirlerdeki yalnızlığımız bize kitapları bir defa daha hatırlatıyor ve sosyal mesafeyi belirlemek için kitaplar da faydalı ölçüm araçlarına dönüşüyor. (•••)

NURULLAH KOLTAŞ

nkoltas@hotmail.com

TOSHIHIKO IZUTSU'NUN ANLAMAYA ÇALIŞTIĞI "İŞARET"LER

Toshihiko Izutsu'ya göre gerçek müminin yapması gereken, cahiliyye dönemi şairlerinin böbürlenerek dillendirdikleri düşüncesiz bir cesarettense gücünü Allah ve Kıyamet'e olan kesin bir imandan alan fütüvvet ya da bahadırılık içre bir hayat sürmektir.

İklim, yalnızca bitkilerin yetişmesinde değil insanın yetişmesinde de belirleyiciliği yüksek bir etmendir denebilir mi? Hikmete müptela olanlardansanız, hoş bir iklimin size sağladığı olanakların gidişatınıza yön vermesi kaçınılmaz bir durum olarak görünüyor. İklim ve soluk, görünüşte olmasa bile çağrışım düzeyinde bir yakınlığa işaret ediyor. Ezelde verilen sözün öncelendiği bir iklim, biteviye yeni soluklar katıyor anlam arayışımıza. Böylesi bir iklimde yaşamak ise kuşkusuz başlı başına bir şifa kaynağı, ömrünü boğuşmayla geçirenlere modern tasallutlarla. Böylesi bir iklimden devşirdiklerini bize sunmaya koskoca bir ömür adayan Toshihiko

Izutsu da saygırı hak eden müstesna şahsiyetler arasında.

Zen'den dilbilime

1914 yılında Zen yolunun inceliklerine kafa yoran bir babanın oğlu olarak Tokyo'da dünyaya gelir Izutsu. Babasının Zen içre bir hayat izlemesi ısrarlarına rağmen, genç Toshihiko dilbilimden yana bir tercihte bulunur. Lisansüstü eğitimin ardından Keio Üniversitesi'nde Yunanca ve Latince felsefe metinleri üzerinden dilbilim dersleri verir.

1914 yılında Zen yolunun inceliklerine kafa yoran bir babanın oğlu olarak Tokyo’da dünyaya gelir Izutsu. Babasının Zen içre bir hayat izlemesi ısrarlarına rağmen, genç Toshihiko dilbilimden yana bir tercihte bulunur. Lisansüstü eğitimin ardından Keio Üniversitesi’nde Yunanca ve Latince felsefe metinleri üzerinden dilbilim dersleri verir.

Önce “Refik”

Tevâfuk bu ya, o sıralarda Japonya’da bulunan Musa Cârullah Bigi ile tanışır. Bu tanışma, Izutsu’nun hayatında bir dönüm noktasıdır. Zira onun vasıtasıyla İslam ve İslam kültürüne ilgi duymaya başlar. Birlikte *Sahih-i Müslim* gibi temel eserleri okuma fırsatı bulan Izutsu, daha sonra İtalyanca, Fransızca, İspanyolca ve Almanca gibi Batı dillerinin yanı sıra Türkçe, Farsça, Sanskritçe ve Çince gibi kendisine Doğu’daki hikmeti daha yakından tanıma fırsatı sunacak çok sayıda dil öğrenir.

Toshihiko Izutsu, dilin zahirine yönelik bu ilgisinin meyvelerini aslında o günlerden itibaren devşirmeye başlamıştır. 1958’de Kur’an’ın Japonca mealini tamamladıktan sonra Mısır ve Lübnan’a yolculuklarda bulunur ve buralarda tanınmış bazı ilim adamlarıyla görüşür. 1961 yılında McGill Üniversitesi İslam Araştırmaları Enstitüsü’nde ders vermek üzere Kanada’ya gider.

Hikmet “Fas”larıyla fasılasız bir meşguliyet

1969’da Enstitü’nün Tahran şubesini kuran ekip içinde yer alan Izutsu, Tahran’da William Chittick, Gulâm Rıza A’vânî gibi seçkin simaların yer aldığı öğrenci gruplarına *Fusûs* dersleri verir. Seyyid Hüseyin Nasr ve Henry Corbin gibi saygın düşünürlerin de aynı muhitte ilmi çalışmalarını yürüttükleri düşünülürse, Toshihiko Izutsu’nun zihnindeki canlılığın kesintiye uğramadan üretkenliğini sürdürdüğü açıktır. 1979 yılında Tokyo’ya dönen Izutsu *İbn Arabî’nin Fusûs’undaki Anahtar Kavramlar, Kur’an’da Tanrı ve İnsan, İslam Düşüncesinde İman Kavramı* gibi değerli birçok eseri kaleme alarak ömrünün sonuna kadar telifatla meşgul olur.

Müminin ülküsü, bahadırca bir hayat sürmek

Toshihiko Izutsu’ya göre gerçek müminin yapması gereken, Cahiliyye dönemi şairlerinin böbürlenerek dillendirdikleri düşüncesiz bir cesarettense gücünü Allah ve Kıyamet’e olan kesin bir imandan alan fütüvvet ya da bahadırılık içre bir hayat sürmektir.

Beyân’dan A’yâna semantik bir arkeoloji

Sapir-Whorf hipotezini (Linguistic Relativity; dilbilimsel benzeşme) çağrıştıran kimi çalışmalarda da bulunmuştu Izutsu. Kur’an’a semantik bir yaklaşım olarak da ifade edilebilecek bir anlam arayışına girerek, kullanageldiğimiz

dini ve ahlaki terimlerin, dilimizdeki geniş çağrışım sistemi içindeki belli bir kategori sistemini oluşturduğunu düşünür. Izutsu, bu kavramları araştırma amacıyla yola çıkanların temel odağının, her terim için tanımlayıcı birtakım nitelikleri keşfetmelerinin zorunlu olduğuna inanır.

Beşer dilinden ilahi işaretlere

Yaratılan ve Yaratıcı, birbirini iki temel formda “anlar”: İlki beşer dili ve ikincisi de söze sığmayan ve fakat Yaratıcı tarafından evrendeki “işaret”lerin beşere tarifi. Bu tarifi bir sonucu olarak erişilecek irfan, modern anlayışla hermenötik, metinlerarasılık, yapışöküm vb. uğraşların ötesine geçme imkânına sahip “keşf”e dayanan anlambilimsel bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır.

Mütevazı bir hayat sürse de insan ömrünün kayıtlarını zorlayan bir çabayla çok sayıda eser kaleme alarak anlam arayışımıza yeni bir soluk getiren Izutsu’nun anlamaya çalıştığı “işaret”ler, hikmete müştak canlara şifa olsun. (•••)

Toshihiko Izutsu

GEORGE ELIOT'A GÖRE KADIN OLMAK

George Eliot, üç baskın kadın karakteri üzerinden hayatı, insanı, toplumu ve çağı yeniden yorumlamıştır *Middlemarch*'ta. YKY etiketiyle raflardaki yerini alan roman rahatlıkla *Anna Karenina*'nın, *Madam Bovary*'nin, *Kızıl ile Kara*'nın yanına konulabilir.

Middlemarch klasik bir roman, bir başyapıt. 1871 yılında yayımlanmış. Rahatlıkla *Anna Karenina*'nın, *Madam Bovary*'nin, *Kızıl ile Kara*'nın yanına konulabilir.

George Eliot *Middlemarch*'ı üç ana karakter üzerine bina eder: Dorothea, Rosamond ve Mary. Bir de Dorothea'nın kız kardeşi Celia vardır. O, arada sırada gösterdiği iradesini bütünüyle kocası James'a bırakmıştır. O yüzden George Eliot, Celia'yı arada sırada sahneye çıkarır. Erkek karakterler de çoktur romanda. Ve bu kadın karakterlerden çok, onlar anlatılır. Çünkü *Middlemarch*'da George Eliot her ne kadar evliliği, aile hayatını anlatmak istemişse de, proje kendini aşmış, *Middlemarch* kasabasını, toplum düzenini, hepsinden önemlisiyse, 19. yüzyılda yapılan reformları anlatmaya dönmüştür. George Eliot modern döneme geçişin felsefi, estetik, bilimsel, sosyolojik sancılarını yansıtmayı başarmıştır romanında.

Görünenin ardındakini arar yazar

Eliot'a göre kadın, etkin değildir fakat etki alanı oluşturarak etkin karakteri yönlendirir. Her zaman ortada erkekler vardır. Onlar görünür yerdendirler, hareket halindedirler. Eliot, bu görüneni delip geçer, görünenin ardında duran görünmeyen bulur, çıkarır ortaya. İtiraz edilemeyecek şekilde yapar bunu. 8 kitap yani 945 sayfa boyunca bu incelikli çalışma, ana karakterlerden çok, yan karakter olan erkekler anlatılarak yapılır.

Mary iki çılgının, Dorothea ile Rosamond'un arasındadır. Makul hareket edendir Mary. Ne istediğini bilen, kendini fırtınaya kaptırmayan, fedakar ve cefakar... Ne kebab yansın ister Mary ne de şiş. İçlerinde en güzeli Rosamond'tur. Güzelliğiyle birlikte diğer karakterlere göre en inatçı, kibirli, söz dinlemez ve beceriksiz olan da Rosamond'tur. Dorothea ise, Eliot'ın gözdesidir. İdealidir de denilebilir. Eliot, Dorothea karakteriyle bir nevi modern zamanların Azize Theresa'sını yazmak istemiştir. Ona göre "...dünyaya pek çok Theresa geldi." Gelmeye de devam edecektir. Dorothea yeniliklere açıktır, ideallere inanır, aşkına sadıktır, sözünde durur. O, Rosamond gibi "Tamam" deyip, arkadan iş çevirmez. Konuşarak ikna edilebilir; çünkü Dorothea, aklını kullanır ve hakikatin peşindedir. İyinin, doğrunun ve güzelin... Rosamond ise bütünüyle arzularının esiridir. Herkesi de bu yüz-

den kendinin esiri zanneder. Fakat başarılı olamaz, çünkü hayat acımasızdır. Ve herkes Rosamond'un güzelliğini fark etse de, o güzelliğin etkisi altına girmez. Güzelliği nedeniyle Rosamond şımarık hareket eder. Dorothea içinse fikirler ve duygular önemlidir, kendi güzelliği değil. Dorothea geçici olana değil, kalıcı olana odaklanmıştır. Bu yüzden kendinden 20 yaş büyük olmasına rağmen Casaubon'un evlilik teklifini kabul eder. Çünkü Casaubon hayatını, mitolojilerin anlamlarını çözmeye adanmıştır. Yüzlerce defter tutmuş, belki de binlerce eser karıştırmıştır. Balayını bile Roma'nın kütüphanelerinde geçirecek kadar bu işe kendini adanmıştır. Dorothea'yı etkileyen de Casaubon'ın bu adanmışlığıdır. Dorothea eşinin çalışmalarına yardımcı olacak, Latince öğrenecek, bu büyük amaç uğruna gereken bütün fedakarlığı gösterecektir. Rosamond ise lüksten, keyiften, zengin yaşamdan kendini bir türlü çekemez. Çekmeyi aklının

ucundan bile geçirmez. Bu uğurda evliliğini de tehlikeye atar. Romanın diğer bir reformist, idealist erkek karakteri olan, Rosamond'un kocası Lydgate'in tıp alanında yapmak istediği araştırmalarına engel olmak pahasına. Rosamond kendisi için yaşamaya örnektir, Dorothea ise başkaları için yaşamaya. Dorothea sadece aşkın, Rosamond ise, paranın kanunlarına bağlıdır. Dorothea aşkı için eski kocasından kalan servetten vazgeçer, Rosamond ise, parasızlık ve tutumlu yaşamak söz konusu olduğunda aşkından vazgeçer. Dorothea sadece sevdiklerini değil yardıma muhtaç herkesi düşünür. Onda yeniden doğan Azize Theresa'nın ruhu, bu şekilde kendini gösterir.

Üç karakter çok mesaj

Eliot çok şey anlatır, bu üç karakter üzerinden. Her şeyden önce de reform taraftarıdır. Casaubon eskiyi, Lydgate de yeniye temsil eder. Casaubon gelecekte çok geçmişe bakar, geçmişin içinde didinip durur. Kuzeni Will Ladislav'a duyduğu kin ve öfke de bu özelliğinden dolayıdır. Oysa Will'in Casaubon'a hiçbir saygısızlığı ve kötülüğü yoktur. Onun suçu, yıllar önce annesinin evden kaçarak tiyatrocı olması ve uygun görülmemeyen biriyle evlenmesidir. Casaubon yıllar önce yaşanmış bu olayın nefretini taşır, acısını kuzeninden çıkarmaya kalkışır. Bu, geçmişe takılıp kalmasıyla ilgilidir. Eliot, Dorothea karakterini böyle birinin hizmetine vererek, bu tip kişilerin desteklenmemesi gerektiğini, Dorothea gibi bir mücevheri bile solduracağını göstermek ister. Dorothea ne zaman Will'e aşık olur, onun için fedakarlık göstermeye başlar, işte o zaman bütün potansiyeli harekete geçer, hayat enerjisi eksilmekten ziyade çoğalmaya, çevresine ışık saçmaya başlar. Diğer bir idealist Lydgate ise, anlayışsız ve nobran eşi Rosamond nedeniyle belki de tıp alanında büyük keşifler yapacakken, 50 yaşında ölür ve geriye herhangi bir eser bırakamaz. Eliot, Dorothea üzerinden, kadının isterse erkeğini nasıl büyük hedeflere ulaştırabileceğini; Rosamond üzerinden ise nasıl çıkmazlara sokup, çaresiz bırakıp, yıkımına yol açabileceğini gösterir. Mary ise, orta bir karakterdir. Büyük hedeflerde gözü yoktur. Ona göre "Kocalar, yoldan çıkmalarının önlenmesi gereken, alt kategoriden insanlardır." Mary şımarık zengin çocuğu Fred'i bu düşüncesiyle yola getirmeyi başarır. Çünkü onu seçmiş ve sevmiştir, onun tarafından da seçilmiş ve sevilmiştir.

Will Ladislav, romanda sanatı temsil eder. Resim yapar, edebiyata ilgisi vardır. Kendini zamanla tanıyan ve anlayan bir karakterdir Will. Ressamlık ve şairlikten sonra köşe yazarlığına, gazete editörlüğüne girer. Büyük başarılar elde eder. Kendine ait fikirleri vardır, hiçbir siyasi partinin emrine vermek istemez kalemini. Bu yüzden çok para kazanamayacağını, hayatı boyunca geçim sıkıntısı çekeceğini fark eder. Will üzerinden bir varoluş sürecini anlattığı söylenebilir Eliot'ın. Fakat yine Dorothea etkisiyle. Gönül yüce Will, bunu Dorothea'ya duyduğu aşka borçludur. O yüzden romanın kötüsü Bulstrode'un vicdan azabını dindirmek için teklif ettiği yüksek miktardaki parayı reddeder. O para çünkü haksız kazançla elde edilmiştir. Yine Will, Casaubon'ın servetinde olan hakkının peşine düşmez. Casaubon'u vicdanıyla baş başa bırakır. Will'in gözü Dorothea'dan, dolayısıyla yücelikten başkasına kapalıdır. Para onun tenezzül edeceği bir şey değildir. Dorothea de onun bu yönüne vurulmuştur. Will, Lydgate'le birlikte Eliot'ın gözde erkek karakteridir.

Shakespeare'i anımsatan sahneler

Middlemarch'ı okurken yer yer Shakespeare'in trajik sahnelerini hatırlarız. Zaten Eliot en çok *İncil*'den ve Shakespeare'in eserlerinden etkilenmiştir. *İncil*, romanın ah-laki yönünü oluşturur. Dorothea'nın merhameti, iyilikseverliği, herkese anlayışla yaklaşması, ayrımcılıktan kaçınması, inancı uğruna kendini feda etmesi *İncil* kaynaklıdır. Romanın trajik ölüm ve aşk sahneleriye Shakespeare'e dayanır. Eliot'ın en başarılı olduğu yerler de buralardır. Baş başa kalan iki karakter, Shakespearevari diyalog içine girerler; büyük ideallerinden, yüce duygularından, engin fikirlerinden konuşmaktadırlar. Aniden birbirlerine ellerini uzatırlar, aniden bırakıp birbirlerinden uzaklaşırlar, pencerenin önüne dikilip beklemeler, odanın içinde adımlamalar da buna eklenebilir. Dorothea ile Will, Dorothea ile Casaubon, Rosamond ile Lydgate, Mary ile Fred, Rosamond ile Dorothea karşı karşıya geldiğinde, Eliot'ın sanatçılığı doruk noktasına ulaşır. Eliot iki karakter arasındaki anlaşmazlığı sadece bir sanatçının inebileceği derinlik ve biçimde irdeler.

Fakat bu durum, romanın zayıf yönünü oluşturur ayrıca. Roman karakterlerinin hareketleri dediğimiz gibi fazlasıyla teatraldır. Olay anlatımları canlılıktan uzaktır. Daha doğrusu olay anlatımından ziyade olaylara dair açıklamalar vardır. Bunun sebebiyse, romancının her karakteri belli düşünce ve duygulara bağlaması, onları çelişki içinde bırakmamasıdır. Dorothea mesela günaha hiç meylenmez, hiçbir şahıs ve olayı kötüye yormaz. Şüphelenmez bile. Şüphelenip, vesveselerle aklına binlerce ihtimal getireceği yerde, ermiş misali sadece acı çeker ve inanır. Rosamond da aynı şekilde düzdür, hiçbir zaman acaba diyerek farklı bir ihtimal de olabileceğini düşünmez. Onun istediği bir şey vardır, istediği şeyin öncesi, sonrası, sağı solu fark etmez, isteği uğruna herkesi ve her şeyi harcamaya hazırdır. Mary de yolundan hiçbir şekilde şaşmaz. Bu tabii ki Eliot'ın romanı bütünüyle üçüncü tekil şahıs anlatıma göre kurmasıyla ilgilidir. Tanırsal bakış, bu şekilde karakterlerin içsel çelişkilerini yansıtmada noktasında yetersiz kalır. Yine bu yüzden Eliot, karakter tasvirinden çok tahlili yapar. Çünkü romancı, karakter ve olayları bütün boyutlarıyla vermek ister. Bu yüzden felsefeye girer -tarih, sosyoloji, sanat, siyaset, din ve edebiyat konularına ayrıca. Bu da romanı uzatır. Roman uzar fakat bu şekilde yeni boyutlar da kazanır. Mesela değme tarihiye taş çıkartacak bir toplum ve düşünce tarihi diye de bakılabilir *Middlemarch*'a.

Middlemarch 19. yüzyılın diğer başyapıt romanları gibi okuyucusunu etrafıca kuşatır. 945 sayfa boyunca romandan kopmadığını, daha doğrusu kopmadığını fark eder okuyucu. Ayrıca okuyucu 945 sayfanın sonunda değiştiğini, romana başladığından daha farklı şekilde düşündüğünü de fark eder. George Eliot, üç baskın kadın karakteri üzerinden hayatı, insanı, toplumu ve çağı yeniden yorumlamıştır. Eskiye görkemli bir veda, yeniyi anlamlı bir karşılama da denilebilir *Middlemarch* için. (••••)

MIDDLEMARCH

George Eliot
Çev: Ünal Aytür

YKY 2020

Hanlar hanı Bayındır her sene Türk Mitolojisine destek vermek amacıyla Uç Baba Torik Sanat Galerisi olarak yürüttüğü sergilerin birine tüm hanları davet etmişti.

Erkek çocuğu olanlara kokteyl olarak beyaz renkli meyvelerden içecek kız çocuğu olanlara kırmızı renkli ikram edilmesini söyledi. Çocuğu olmayanlara da maydanoz suyu verildi....

Çocuğu olmayan Dirse Han bu uygulamaya fena bozulmuştu. Bayındır Han durumu fark edip ardından seslendi.

Oğlu kızı olmayanlara Allah Teala beddua etmiştir, biz de beddua ederiz.

Maydanoz suyu nedir ya?

Dirse Han, UBT Sanat Galerisini terk edip evde karısıyla münakaşa ettiler. Ardından sakinleşip düşünmeye koyul dular.

Haram para da yemiyoruz nedir bu huzursuzluğumuz hatun?

Haram para yememek de fakir fukaraya yardım etmez olduk

Bunun üzerine Dirse Han, esnaflarda gördüğü sadaka kutularına para atmayı ihmal etmedi. Depremzedelere yardım toplayan kuruluşlara da bağışını yapmaya başladı. Sokaktaki hayvanların yemesi için mama alıp köşe başlarına su ile beraber koymaya başladı. Corona virüsüne karşı oturduğu mahalleyi dezenfekte ettirip komşulara kolonya dağıttı.

Karısı da evde giymedikleri yeni elbiselerini toparlayıp götürüp Kızılay Giysi Kutularına attı. Yutupda gördüğü hamile kalmak için uygulanan diyet ve kürleri uyguladı ve tıpın da yardımıyla nur topu gibi bir erkek çocukları dünyaya gelmişti.

Gel zaman git zaman deli dana hastalığına tutulmuş hayvan azmanı koca bir boğa nereden çıktıysa sokaklara daldı.

Gelip geçtiği yerleri salya sümkük yalayarak virüs bulaştırıyor arabaların boynuz ve toynak darbeleriyle camı çerçevesini indiriyordu.

Bir gün spor salonundan dönen Dirse Han'ın oğlu (o da büyümüş fitnessçı olmuştu.) bu boğanın koştüğünü gördü.

Oğlan kaçmak yerine hemen eldiven ve ağızlığını takip deli dana hastası boğanın alnına yumruğu indirdi.

Boğayı tek yumrukta devirince orada adını da Boğaç Han olarak almış ve mahallenin sevgi gösterilerine mazhar olmuştu. Babasının 40 yiğidi de kıskanıp Boğaç Han'ın adına sahte hesaplar açarak milletin karısına kızına dm atıp aksakallılara hakaret içeren tweetler attılar.

Sonra da gelip babasına oğlunu şikayet ederler

Senin bu çocuk İndigo Çocuk bak. Seni de beğenmiyor, en kısa zamanda evde bir virüs icat eder seni öldürür. O seni öldürmeden sen onu öldür.

Evhama kapılan Dirse Han hemen silahını çekti oğlunun iki küreğinin arasından vurup çıktı.

Dirse Han eve giderken orada yalnız başına can çekişen Boğaç Han'ın yanında Hızır belirdi ve onu iyileştirdi.

Boğaç Han'ın iyileştiğini öğrenen kıskanç kırk delikanlı babası, Dirse Han karşısında oğlunu görürse dayanamaz bağına basar bizi de mahveder diye hemen babası Dirse Han'ı organ mafyasına vermek için kaçırdılar.

Boğaç Han eve gelince olanları annesinden öğrendi. "Baban sana kıydı ama sen babana kıyma var git kurtar babanı." Dedi.

Boğaç Han da hemen kırk bozguncu delikanlının ardına düştü. Babasını tuttukları depoyu buldu.

Bulunca da içeriye zincirle, mustayla girip hepsinin ağızını burnunu kırıp babasını kurtardı.

selahattin87demirci7@gmail.com

ÇOCUKLUĞUNA BORÇLU OLANLARA...

Kızılırmak Çocukları biz yetişkinlere çocukluğun hiçbir zaman keşfedilemeyecek bir "ülke" olduğunu hatırlatıyor. Çocuk okurlara da o ülkeyi keşfetme heyecanını veriyor.

Bazı romanlar vardır ki, kahramanları çocuk olsa dahi sadece çocuklar için değil, büyüklere de "büyüklüğü" öğretmek üzerine yazılmıştır. Yetişkin dünyasının rekabete açık düzenini içinde barındırması bile çocuk okuru yetişkin olmaya hazırlamak içindir. *Küçük Prens* hemen aklımıza gelenlerden, Exupery'nin başyapıtı. Hatta William Golding'i Nobel edebiyat ödülüne götüren *Sineklerin Tanrısı*, Dickens'in *Oliver Twist*'i, Mark Twain'in *Tom Sawyer*'i ve Jules Verne'in pek çok romanı... Hatta Ömer Seyfettin'i de dâhil edebiliriz bu listeye, çocuk kahramanların olduğu nice hikâyesi aslında büyüklere de hitap eder.

İşte Şule Köklü'ye 2019 TYB Edebiyat Mevsimi Roman Ödülü'nü kazandıran *Kızılırmak Çocukları* da bu kategoride kabul edebileceğimiz romanlardan. Ebeveynler ile çocukların birlikte okuyabilecekleri, ebeveynleri çocukluk hatıralarına götürürken aslında hayatın tecrübe edilmişinin yol haritası olabilecek, çocuklar için pamuklar içinde tasavvur edilen bir dünyanın onları geleceğe sağlıklı yetişkinler olarak taşıyabileceklerini de hissettiren bir roman *Kızılırmak Çocukları*.

Bir çocuğun gözünden 'büyük' olmak

Adından da anlaşılacağı üzere *Kızılırmak*'ın kıyısında bir mekân, bir kasabanın yürekleri ısıtan huzurlu ortamı, herkesin birbirini tanıdığı, çocukların sokak aralarında oynayabildiği, birbirinin gölgesinde dinlenebildiği, süt kardeşliğinden kan kardeşliğine, kardeşlik duygusunun sözde değil yürekte yaşandığı, çizgi romanların elden ele dolaştığı, Kızılderi filmi müptelası çocukların ören yerlerinde kabileler kurup tavuklardan aşırıkları tüylerden kendilerine başlıklar, söğüt dallarından yaylar ve oklar yaptığı, Kızılderi isimleri ile birbirlerini çağırdığı yıllar. İşte *Kızılırmak Çocukları*'nı okurken sevgili okur, şimdi çoktan yetişkin olanlarınızın, çocukluğa dair hafızalarda itina ile saklanan o çok özel anları, benim gibi hatıralar boğçasından çıkardığını görür gibiyim. Biz yetişkinlere çocukluğun hiçbir zaman keşfedilemeyecek bir "ülke" olduğunu bir kez daha hatırlatırken bu roman, çocuk okurlara da o ülkeyi keşfetme heyecanını veriyor.

Bir çocuğun bakış açısı ile yazılan *Kızılırmak Çocukları*'nda büyükler de var. Cemile mesela. Kimine göre Deli Cemile, kimine göre Kör Cemile, ama kütüphanecinin kızı olan romanın anlatıcısı için bir dua kapısıdır o. İyiliğin iyilik olabilmesi için karşılık beklenmeden yapılması gerektiğinin altını

çizen, çocuk merhameti ile okula giderken her gün kapısını çaldığı, bir ihtiyacı var mı diye yokladığı, sandalyeye oturtup ayak tırnaklarını kestiği o yaşlı kadının ölümü ile yokluğa karışmanın sarsıntısını yaşayan bir çocuktur o. Kendinden küçük komşu çocuğunun yanında bir yetişkin sorumluluğunu hissediyor, çocuk onurunun da yetişkin birinin onuru kadar biricik oluşunu okura hissettiriyor. Bir çocuğun gözü ile büyük dünyasının zaafalarını da görürüz romanda. Görürüz ve "büyük" olmanın hiç de kolay olmadığını hissederiz yeniden. Kendinden zayıfı ezmek ne kadar kolaydır yetişkin dünyası için ve adaletli olmanın, dürüst olmanın, kendinden zayıfa karşı merhametli olmanın, bu değerlerin her birinin çocuk dünyasında da karşılığı olduğunu *Kızılırmak Çocukları* romanı yeniden hatırlatır bize. Romanda yer alan tüm kahramanlar dürüstlüğü, merhametin, samimiyeğin, fedakarlığın, çocuk olsun büyük olsun, "insan" olmak için elzem olduğunu bizzat tecrübe ederek öğrenirler yaşadıkları maceralarda. Hele hele çocuksu bir merakla karınca yuvasını inceleyen anlatıcının, bir karıncanın ölümüne sebep olduğunu gördüğünde, bir canlıyı bilmeden de olsa öldürmüş olmanın vicdan azabı ile kendine verdiği cezayı okuyan hiçbir çocuk bu adalet duygusu karşısında kayıtsız kalamayacaktır.

Sadece bunlar değil elbet *Kızılırmak Çocukları*'nı özel kılan. O yöreye ait sokak oyunlarını öğrenmek, üç gazoz kapağı karşılığı bilek kesilen çocuklara oynanan Karagöz oyununun heyecanı, dijital dünyanın ele geçirdiği günümüz çocuk dünyasına da bir soluk aldırıyor sanki.

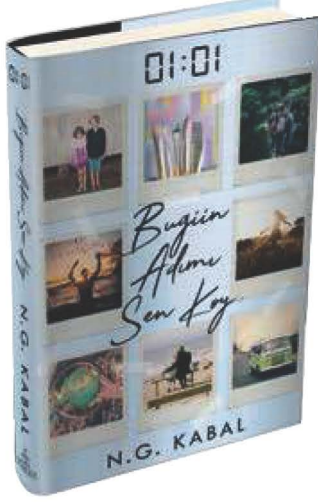
Hepimiz çocukluğumuza borçluyuzdur aslında, bizi "büyük" yapan kodları taşır çünkü bağrında. İşte Şule Köklü, okurlarına *Kızılırmak Çocukları* romanını armağan ederek kendi çocukluğuna olan borcunu da ödemiş sanki. (•••)

KIZILIRMAK ÇOCUKLARI

Şule Köklü

ŞULE YAYINLARI 2019

Bugün Adımı Sen Koy

Adamın hatırlayamadığı geçmişi, kızın hayalini dahi kuramayacağı geleceği bir köprüde buluştu. Karşı karşıya geldiler. Kendi zincirlerini keşfederken bir anahtar arayışı içinde birbirlerinde kayboldular.

Ölüme çeyrek kala, her gün yeni bir isim alarak Azrail'e kafa tutan pembe balyozlu bir kızın romantik, buruk ve eğlenceli sonsuzluğu keşfi...

"Size ikimizin de asla gidemeyeceği o yerden yazıyorum bayım. Sizi sevmek beni iyileştirdi."

KİMSE GERÇEK DEĞİL

Dünyasının sahtelikten ibaret olduğunu anlamaya başlayan Işıl, kendine ve çevresine yabancılaşır. İnternette tanıştığı Oflaz'ın, kendisini bu durumdan kurtaracak kahraman olduğunu düşünmektedir. Ancak Işıl inkâr ettiği gerçeklerle yüzleşirken Oflaz'ın yaralarının kanamaya başlamasıyla dünyaları alt üst olur.

"Gözlerinde hüznü taşıyan o, öldükten sonra bile yaşatılmalıydı."

Ölümler Konuşamaz

Hayallerine kavuştuğu, mutlulukla yeni tanıştığı anda kaybolan Gökçe'nin yokluğu, en çok dostlarını etkiler. Yıllar sonra bile çözülmeyi bekleyen olayı araştıran arkadaşları, önce kendi hayatlarındaki sırlarla karşı karşıya gelirler. Gerçeğe ulaşmak ise sandıklarından daha zor olacaktır.

Ve bu kez herkes kendi sırlarıyla yüzleşmek zorunda kalacaktır.

"Eğer bir yerlerde tanışman gereken biri varsa, bu şehir sizi mutlaka bir araya getirir."

EPHESUS
www.ephesusyayinlari.com

/ephesusyayinlari

/ephesusyayinlar

/ephesusyayinlari

/ephesusyayinlari

/ephesusyayin

ELEŞTİRİ BİR NEDİR?

Eleştiri bugüne dek kılıktan kılığa girdi, amaçtan amaca dönüştü, yöntemden yönetime değişti. Çok tanımlanmış olması eleştiri konusunda zihinlerimizi bir sarahate kavuşturmadı. Hatta neyin eleştiri olduğunu tartışma konusu yapabilecek kadar çok eleştiri tanımı var elimizde. Eleştirinin bizatihi kendisinin de eleştiriye konu olduğu bir literatür de inşa edildi bu arada...

Uzun yıllar kitap tanıtım yazıları kaleme aldım. Kaleme aldığım metnin okuduğum kitabı henüz okumayanları gözetken bir tanıtım yazısı olduğunun da her daim farkındaydım. Ancak kitabını tanıttığım yazarlardan “eleştiri yazısı” için teşekkür mesajları almaya başlayınca bir şeylerin yanlış gittiğini düşünmeye başladım. Çünkü kaleme aldığım metinler birer eleştiri değildi.

Eleştiri ile tanıtım yazısının arasındaki sınırı böylesine “muğlak” kılan temel handikabın eleştirinin kendi başına bir mesele gerektirdiğini, ortaya çıkan metnin başlı başına bağımsız bir metin olduğunu gözden ırak tutmakla ilgisi olduğunu düşünüyorum. Eleştiri metnin de bir eser olduğunu, kendine ait bir terminoloji ve metodoloji içinde ilerlediğini devre dışı bırakıyor ve eleştirmenliği edebiyat yazamayanların yöneldiği bir telafi mekanizması olduğu yanlışlığına kapılmak biraz da işimize geliyor.

Tenkit, kelimesi iğnelemek, gagalamak gibi anlamlar taşıyor. İlginç bir şekilde nakit kelimesi de aynı kökten geliyor. Metal paraların üretim süreçleriyle bunun bir alakası olmalı. Her neyse konumuz zaten o değil. Konumuz eleştiri. Batı dillerinden gelen kritik kelimesinin kökenine bakınca “yargılama” kelimesine ulaşıyoruz.

Eleştiri bugüne dek kılıktan kılığa girdi, amaçtan amaca dönüştü, yöntemden yönetime değişti. Bir kocaman “eleştiri” kütüphanesi inşa edildi zamanımıza dek. Çok tanımlanmış olmak eleştiri konusunda zihinlerimizi bir sarahate kavuşturmadı. Hatta şunu net bir şekilde ifade edebiliriz ki neyin eleştiri olduğunu tartışma konusu yapabilecek kadar çok

eleştiri tanımı var elimizde. Eleştirinin bizatihi kendisinin de eleştiriye konu olduğu bir literatür de inşa edildi bu arada. O literatüre kulak vermekte fayda var belki de.

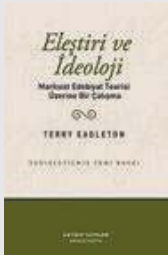
Yine de “kritik” bir not daha eklemeyen bu yazıya son bir nokta koymak istemem. Eleştiri yazılarını, yapıcı ve yıkıcı diye ikiye ayırmayı da sağlıklı bulmuyorum. Eleştirmenin yazara yapıcı olmak veya yıkıcı olmamak diye bir borcu olduğunu düşünmüyorum. Zira böyle bir borçtan hareketle ortaya çıkan metnin başlı başına özerk bir metin olma şansı kalmaz. Edebi metnin güdümünde, onu merkeze alarak kaleme alınan eleştirinin de başlı başına bağımsız bir metin olma lüksü yoktur. Eleştiri ile tanıtım metni arasında bir fark olması gerekiyorsa sınırın tam da bu noktadan yani eleştirinin özerk bir alana sahip olmasından çizildiğini görmemiz gerekiyor.

Aksi takdirde “eleştiri” yokluğundan şikâyet etmenin “poh-pohlanma” eksikliği çekmek olmadığına kimseyi inandıramayız. Evet, “eleştirinin imkânsızlığı” üzerine de bir literatür oluşmuş durumda. Bu satırların yazarı yaşanan daralmanın da farkında. Yine de hayatımızı “mümkünlerle” sınırlayamayız. Yoksa bir gün gelir, “imkân” dairesi içinde hiçbir şeyin yapılamayacağı bir çöle dönüştür. ☹️

ELEŞTİRİNİN İLK 11’İ

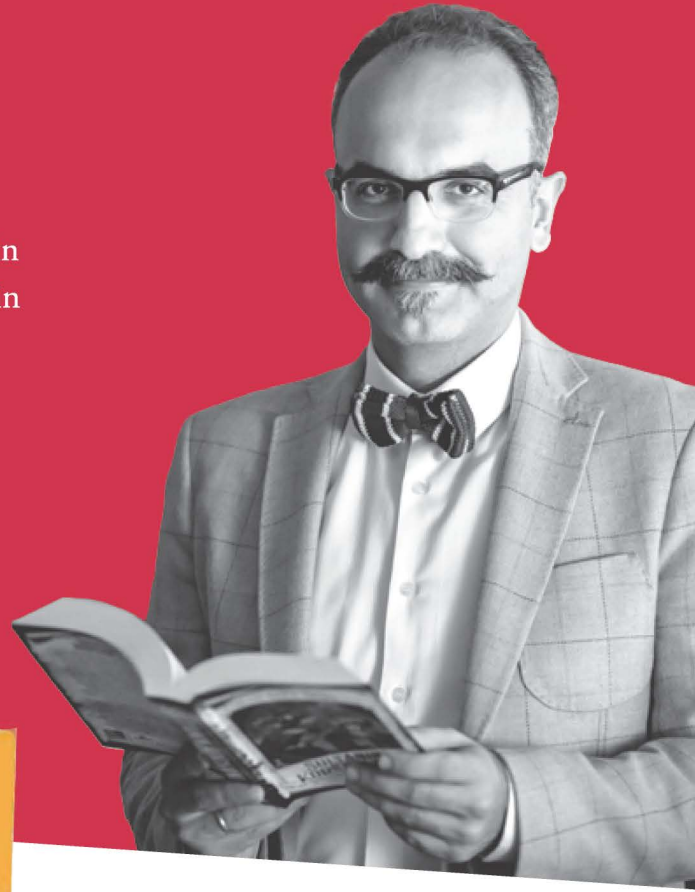
Eleştiri Üstüne - Memet Fuat
Eleştiri Kuramları - Tahsin Yücel
Edebiyat Kuramları ve Eleştiri - Berna Moran
Çağının Eleştirisi - Hüseyin Cöntürk
Eleştiri ve İdeoloji - Terry Eagleton
Eleştirinin Anatomisi - Northrop Frye
Çözümleyici Eleştiri - Semih Gümüş
Edebiyat Atlası - Necip Tosun
Edebiyat Ne Söyler - Cemal Şakar
Edebiyat, Eleştiri ve Kurama Giriş - Andrew Bennet - Nicholas Roy
Eleştiri Yazıları - Adnan Benk

Yazıda geçen kitaplar

"Dijital Devrim ile birlikte entelektüelitenin tanımı da değişti; artık önemli olan herkesin ulaşabildiği bilgiyi edinmek değil, onu derinliğine analiz edip dünyayı yeniden yorumlamak..."

EMRAH SAFA GÜRKAN

İLK BASKI
50.000
—ADET—

Emrah Safa Gürkan'ın mizahla zekâyı buluşturduğu *Bunu Herkes Bilir*, "yanlış" sorulara farklı bir bakış açısıyla yaklaşarak bize tarihin koleksiyonerlik ya da antikacılık gibi bir hobi değil de, birey ve toplum olarak daha kaliteli yaşamamıza yardımcı olacak bir entelektüel uğraş olduğunu gösteriyor.

Hangi yaşta olursa olsun kendini geliştirmek için öğrenmeye zaman ayıranların zevkle okuyacağı bir başucu eseri...

+4 yaş

YENİ
KİTAP

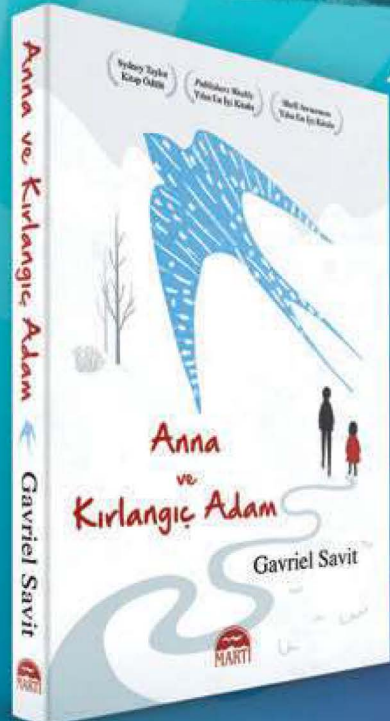

marticoocukkitapları

203 SIRADAN
OBJEYLE MODERN
ZAMANLARDA
AŞK

YENİ
KİTAP

YENİ
KİTAP

/martiyayinlari